

fókuszban: Hol a határ?

A lehetetlen határai

Ki beszél nekik a szexről?

Gyógyszerek, alkohol, cigaretta

élő víz

Mindennek vége?

Emberfia, állj a lábadra!

A végső tekintély

híd

evangélikus missziói magazin

A határ bizony szükséges dolog. Nem mindegy, hogy ki ellen lázadok. Ez a kérdés mindig is foglakoztatott, hiszen egész életemben eddig is az igazságot kerestem. És ezután is azt fogom.

**Beszélgetés Takáts Tamással
8. oldal**



2023. IV. szám
misszio.lutheran.hu

Tartalom

Fókuszban: Hol a határ?

- 3 **Hol a határ?** / Szeverényi János
- 4 **Mozaik** / Szeverényi Jánosné
- 5 **Fejjel megyek a falnak** / Csádó Balázs
- 6 **A harag határai** / Dr. Havasi Katalin
- 7 **Határok az élet minden területén** / Dr. Győri Józsefné dr. Drenyovszky Irén
- 8 **A keresztyénség a legnagyobb rock'n'roll életérzés** / Muzslai-Bizik Bence
- 10 **A lehetetlen határai** / Szakács Tamás
- 11 **Veszélyben az élet** / Farkas Géza
- 12 **Gyógyszerek, alkohol, cigaretta – hol a határ?** / Dr. Emődi Kinga
- 14 **Megharcolt békesség** / Erdészné Kárpáti Judit
- 16 **Segítőtől fogadott nagymama** / Ittész Szilvia
- 17 **Hol a határ Luther szerint?** / Gömbös Tamás
- 18 **Egy fesztivál utóélete** / Dr. Garádi Péter
- 19 **Kirchentag 2023** / Rab Irén
- 20 **Ki beszél nekik a szexről?** / Ujlaki-Győri Anna
- 21 **Bűnösök mentése** / Luther Márton
- 22 **Mikor mondjunk NEMet Jézus szerint?** / Dr. Marossy Attila
- 24 **A bibliakritika határai** / Gerőfiné dr. Brebovszky Éva
- 25 **Keresztrejtvény** / Meleg Dávid Rejtvény / Szeverényi Jánosné
- 26 **Könyvajánló**
Imádkozzunk!

Élő víz

- 27 **TEOLÓGIA – Melyik a végső tekintély: a Szentírás, az egyház vagy az egyén?** / Szabados Ádám
- 28 **INTERJÚ – Diakónia és misszió kéz a kézben** / Gáncs Péter
- 30 **ÉGETŐ KÉRDÉSEK – Mindennek vége?** / Göntér Mónika, Erdei Ildikó
- 32 **20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Balczó András evangélikus lelkész emlékezete** / Balczó Ildikó, dr. Reményi Mihály, Urbán Erzsébet
- 34 **ÉLŐ IGE – Egyenesedjete fel!** / Menich Zsuzsa
- 35 **Lábam előtt mécses a te igéd** / Sz. J.
- 36 **INTERJÚ – Emberfia, állj a lábadra!** / Szeverényi János
- 38 **KÖVESSÉTEK HITÜKET – Aki az utolsó pillanatban érkezett vissza az Atyához; Erzsike néni, a gyülekezet nagykövete** / Id. Zászkaliczky Pál
- 39 **Fohászzkodó Üdvözítő** / Végvári Zsófia
- 40 **ÉLŐ IGE – Tükör előtt – első rész** / Sréter Ferenc
- 42 **KITEKINTÉS** / Ribár János
- 44 **ÍROK NEKTEK, GYERMEKEK – Járom az utam** / Louie Giglio
- 45 **KÉPES HÍREK – Testvéri összefogás** / Mátyás Attila
Hitben léptünk / Valnerovicz Rajmund
Partnerünk: a Sola Rádió
DERŰ
- 46 **Villáminterjú Pröhle Gergely országos felügyelővel**
- 47 **KÉPES HÍREK – Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?**
- 48 **Mint Háromkirályok** / Tóthárpád Ferenc



Kedves Olvasó!

Magazinunk megrendelését banki átutalással intézheti új megrendelőként, illetve ha előfizetését szeretné megújítani a következő évre is. Csekket igénylés esetén küldünk. Előfizetési díj egy évre, négy lapszámra: 2400 Ft. Támogatói előfizetési díj: 5000 Ft

Az Evangélikus Missziói Központ működését az evangélikus egyház támogatja, de költségvetésünket fele arányban adományok fedezik.

Hozzájárulása révén még többekhez juthat el a magazin és egyéb kiadványaink; például olyan határon túli és magyarországi testvéreinkhez, akik egyébként nem tehetik meg, hogy megvásárolják ezeket.

Legyen Ön is a missziói munka rendszeres támogatója!

Az Evangélikus Missziói Központ számlaszáma:
11716008-20157087

Csekk igénylése, a legfrissebb és a korábbi lapszámok megrendelése a kiadónál lehetséges:
Telefon: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu
Cím: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2023. IV. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787–5749

Kiadó és szerkesztőség:

Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió [f](#) [t](#)
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
misszio.lutheran.hu
számlaszám: 11716008–20157087

Felelős szerkesztő:

Szeverényi János [f](#) [t](#)
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenijanos.hu

Munkatársak:

Bakay Péter, Balog Eszter,
Erdészné Kárpáti Judit,
Farkas Charlotte, Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Kóháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné,
ifj. Zászkaliczky Pál

Tördelés:

Mészáros Péter

Illusztrációk: 123rf.com

Nyomdai kivitelezés:

Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.



Hol a határ?

A reformáció vadhajtásaként a 16. században egyes templomokban összetörték az orgonákat, mondván, hogy azok az „ördög dudái”. Sokan nem tudják, hogy már a rómaiak is használtak orgonát pogány összejöveteleiken. A későbbi századokban vette át az egyház is ezt a hangszert.

A hatvanas években megjelent a gyülekezetekben a gitár, dob, szintetizátor. Ezekről a hangszerekről is viták folytak. *Luther* nyomán azt vallom, hogy nem kell átengedni az ördögnek a zenét, a hangszereket vagy más eszközöket. Nem kell lemondani azokról, amelyek nem ellenkeznek hitünkkel. Nem az eszköz a lényeg, hanem a Lélek. Lehet hitetlenül is orgonálni keresztény éneket, és lehet élő hittel Isten dicsőségére gitározni. Nem könnyű megtalálni a határt a hangszerhasználatban és főleg a zenei stílusok sokféleségében.

Minden őszinte hívő kérdése, hogy viselkedésben, öltözékben, szokásokban, hitbeli, etikai, társadalmi, politikai kérdésekben hol a határ, van-e határ? Természetesen van határ. Jó esetben az otthonunknak, országunknak is van határa. 2015-ben a tömeges illegális migráció kezdetekor sokan láttuk, hogy a határtalan, befogadó „humanizmusnak” meglesz a káros következménye.

Az Isten törvényét megkérdőjelező ember saját és mások életével játszik. A mindent és mindenkit elfogadó „szeretet” mögött sok esetben az eredendő bűn elszabadulása érzékelhető: „Csakugyan azt mondta Isten...?” – kérdezte Évától a kísértő (1Móz 3,1b). Az ember istent játszik. Ennek pedig soha nincs jó vége. Néhány területen nincs és nem lehet helye a vitának. Ilyen például a magzatvédelem, a házasság és a család szentsége, a hazaszeretet. Az egyház alapvető tanítása: a tízparancsolat, a hegyi beszéd, a szeretethimnusz megkérdőjelezhetetlen alapok. Ilyen szempontból lehetünk „fundamentalisták”. Ugyanakkor a Szentlélek vezetésével figyelni kell a szociológiai, kulturális változásokra is. Ezért nem kérjük például a nőktől a fejük befedését, pedig ez az elvárás benne van az Újszövetségben.

Azt is tudjuk, hogy a mi Urunk, Jézus határátlépő is volt. Megjelent a földön testben, szabadon közlekedett szakrális és világi helyszíneken, pogányokkal is szóba állt, szombaton gyógyított, de soha nem biztatott az élet törvényének megszegésére. Szerette a bűnös embert, de nem vállalt közösséget a bűnnel: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltsem azokat.” (Mt 5,17)

„Ekkor felállt egy törvénytudó, hogy megkísértse őt, és ezt kérdezte: Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? Ő pedig ezt mondta neki: Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod? Ő pedig így válaszolt: »Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarádat, mint magadat.«” (Lk 10,25–27)

Ennél jobb, tisztább „teológia”, látás és program nincs. Kövessük a határátlépő Krisztust Lélek által.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Mozaik

Komfortzóna-elmélet

Mindennapi életünk során rengeteg döntésünk múlik azon, hogy tudatosan vagy tudattalanul elhagyjuk-e a komfortzónánkat. Minden embernek más jelenti ezt a határt. Ha a személy stresszkelő vagy kihívást jelentő szituációba kerül és képes felülemelkedni a helyzeten, legyőzi a félelmét és kétségeit, akkor ezáltal kezdetét veszi egy személyiségfejlődési folyamat. Előfordulhat, hogy kellemetlenül érezzük magunkat az új helyzetben. Az elmélet szerint ez az átmeneti zóna, amit követ a fejlődési zóna. Az egyén személyisége is befolyásolhatja, hogy mi az, ami már nagyobb erőfeszítést igényel számára.



Az extrovertált (külvilág felé nyitott) emberek kedvelik a társasági eseményeket, hiszen számukra ez komfortzónán belül esik, az introvertált (befelé forduló) emberek számára viszont egy lármás társasági esemény hamar kényelmetlenné válhat, hiszen ez meghaladja a komfortzónájukat. Azonban a komfortzóna elmélete szerint, miután leküzdöttük a szorongást és az önbizalomhiányt, továbbhaladunk az átmeneti zónából a fejlődési zónába, ily módon a komfortzóna is növelhető.

A határaink feszegetése azonban veszélyes is lehet. A harmadik zóna, a pánikzóna már egy egészségtelen állapotot jelent. Ebben az esetben a változás által létrejövő szorongás általában álltalánossá válik, amely visszavetheti teljesítményünket. Összességében elmondható, hogy a fejlődésünk szempontjából fontos a határaink feszegetése, új dolgok kipróbálása, de a számunkra megfelelő mértékben. A komfortzóna rugalmas és bővíthető, ezért érdemes kísérletezni vele, de nagyon fontos a fokozatosság.

Korláth Petra, *mindsetpszichologia.hu*

Hol a határa az emberi agy befogadóképességnek?

Ami a határfeszegetés kérdését illeti, arra két, egymásnak ellentmondó válasz is adható. Az egyik, hogy ezt a határt már réges-régen átléptük, figyelembe véve, hogy mekkora információmennyiséget halmozott fel az emberiség. A másik válasz az, hogy a határ nem is létezik, ugyanis amióta a tudás átadhatóvá vált, az új ismereteket már nem egy embernek kell feldolgoznia. Az emberi agy önmagában képtelen lenne megismerni a saját fejlődéstörténetét, de több tízezer agykutató több évtizedes munkájának köszönhetően pontos ismereteink vannak az agy evolúciójáról (fejlődési folyamatáról). A kozmosz titkait sem csak egy tudós fürkészi, hanem több ezer, akik az együttműködésük során fokozatosan tágitják ki a világról alkotott képünket. Az, hogy idáig eljuthattunk, részben az eszközhasználat érdeme, ami segített, hogy a tudás megőrizhetővé, sokszorosíthatóvá és átadhatóvá váljon. A Homo sapiens (a ma élő „értelmes ember”) az eszközeivel nemcsak a valóságról alkotott ismereteit, hanem a kognitív képességeit (gondolkodási tevékenységét, információfeldolgozását) is bővítheti.

Hegyeshalmi Richárd, *qubit.hu*

Vallási tolerancia – mi is a valódi tárgya?

Korunkban a sok szélsőséges jelenség miatt érthető módon vallási téren is fontossá vált az „élni és élni hagyni” elve. A tolerancia szó jelentése azonban „türelem”, és nem elvtelen vitakerülés vagy eszmék felületes összemosása, amivé manapság a fogalom vált.

Toleranciára, azaz türelemre akkor van szükség, ha létezik konfliktus, ha nem értünk egyet. A tolerancia tárgya ugyanis a másik ember, feltétel nélkül – de nem feltétlenül a másik eszméi. Ez utóbbiakon lehet vitatkozni a másik ember iránti türelemmel, tisztelettel is – bár erre valóban nem mindenki alkalmas.

Az intolerancia tárgya is a másik ember, de éppen az eszméi miatt. Furcsa módon „a tolerancia hívei” sokszor válnak intoleránssá olyan emberekkel szemben, akik nem tudnak egy-egy eszmét elfogadni, vagy azt, hogy minden eszmét egyformán el kellene fogadni. Ez is arra mutat, hogy a tolerancia önmagában kevés. Az „eszmei ellenség” iránt szeretetre van szükség, valamint az ember és eszméi szétválasztásának képességére.

Szalai András, *apologia.hu*

Befogadás vagy önvédelem, önazonosság vagy idegengyűlölet, felelősség vagy krisztusi szeretet?

Ellentétes érzelmek a menekülthelyzet kapcsán, és a máig tartó dilemma: hol a határ? A Csillagpont református ifjúsági találkozó egyik legforróbb témája a menekültkérdés volt. Egyesek inkább belbiztonsági szempontból közelítettek a kérdéshez, míg mások az egyéni emberi történetek oldaláról. *Sajtos Szilárd* Afganisztánban szerzett tapasztalatai alapján azt mondta: ahogy teológiai párbeszéd az iszlám és a keresztyénség között csak bizonyos határig folytatható, úgy a kulturális különbségek is vitathatatlanul elválasztanak. Vannak olyan határvonalak, amelyeket nem tudunk átlépni. A tábori lelkész szerint fontos lenne a Szentírás alapján felállítani állásfoglalásainkat: ki számít jövevénynek, ki idegennek, ki az ellenség, ki a felebarát. Hangsúlyozta: korunkban meg kell különböztetnünk a háborús, a gazdasági és a klímamenekülteket, valamint a migránsokat. Kidolgozott, evangéliumi válaszokra lenne szükség. „Nem azt mondom, hogy kezdjük el osztályozni az embereket, de alkossunk legalább fogalmakat arról, kik azok, akik ide jönnek” – mondta.

Németh Pál szerint látnunk kell, hogy a magánembernek és az államhatalomnak másként kell viszonyulnia ugyanahhoz a kérdéshez, hiszen más-más a feladat- és hatáskörük. „A keresztyén ember segítsen, ahogy tud, de azért az államhatárt jó őrizni” – fogalmazott.

Egyháztagokként nagy felelősségünk, hogy jó válaszaink szülessenek. Akár kérhetjük is az egyházat, hogy szülje meg ezeket a válaszokat.

Jakus Ágnes, *parokia.hu*, 2017

Összeállította: Szeverényi Jánosné

Fiatalokról (nem csak) fiataloknak

Fejjel megyek a falnak...



Nem véletlen a cím, ugyanis a téma kapcsán tinédzserkori lázadásom egyik meghatározó dalszövege jutott eszembe. Könnyen tudtam azonosulni a *The Grenma* tagjai által megfogalmazott gondolatokkal, hisz' én is abban az életkorban voltam, amikor feszegettem a saját határait és megkérdőjeleztem mindazt, ami körülött: a szülői jótanácsokat, a tanárok intelmeit, a fennálló társadalmi rendet, vagy épp a Biblia tanítását. Ugyanakkor ez a dalszöveg mégiscsak többről szólt, mint lázadásról... Megjelent benne egyfajta önkritika is, amely még jobban megfogott.

Tudod, én nem értek a szóból,
Tudod, én fejjel megyek a falnak,
Én akkor is ugrom, hogyha az előttem
ugrók
Egymás után halnak.
Tudod, én nem így látom jónak,
Csak már változtatni késő,
És úgysem bírom ki, hogy ne az enyém
legyen
A végső szó!

Hallgatva ezt a dalt és persze a lázadásom következményeit elszenvedve újra és újra megfogalmazódott bennem,

hogy vajon tényleg mindig el kell menni a falig? Biztos, hogy minden határt át kell lépni ahhoz, hogy tudjam, hogy mi a jó nekem? Egyáltalán baj az, hogy vannak határok és korlátok?

Fiatalként talán hajlamos azt hinni az ember, hogy a családjunk, a környezetünk vagy épp Isten is korlátozni akarnak bennünket. Mintha direkt vissza akarnának fogni, vissza akarnának húzni és akadályozni az önmegvalósítás, önkitejesedés útján. Idősebb fejjel azért ezt már sokkal árnyaltabban látom. Egyrészt vannak határok, amelyeket érdemes feszegetni. Sőt, biztos vagyok benne, hogy Isten is örül neki, ha nem maradunk a komfortzónánkban, hanem igyekszünk egyre előrébb jutni; legyen szó akár a tehetségünk kamatoztatásáról, a talentumaink megszoorozásáról vagy épp a pozitív viselkedésbeli változásokról, a felelősségteljes és a másik embert is figyelembe vevő gondolkodásról.

Másrészt nagyon sok veszély leselkedik ránk akkor, ha átlépünk bizonyos határokat. Csak hogy pár példát említek: a digitális kütyüktől való függés emberi kapcsolatokat tesz tönkre. Családokat, barátságokat, közösségeket. Lassan el-

jutunk oda, hogy miközben egymással beszélgetünk, többet nézünk a telefonunk kijelzőjére, mint egymás szemébe. De persze megemlíthetném a cukros üdítők fogyasztását is, főleg az energiaitalt, vagy a cigarettát, alkoholt és az egészségtelen ételeket. Nem túlzás azt mondani, hogy éveket vagy akár évtizedeket dobunk el magunktól ezek mértéktelen fogyasztása miatt. De ugyanígy számos visszafordíthatatlan eredménye lehet annak is, amikor bántjuk a másik embert, amikor minden eszközzel küzdünk egymás ellen.

És természetesen millió példát fel lehetne még sorolni... Millió példát, amelyek megmutatják nekünk, hogy a határok átlépésével elsősorban magunknak ártunk. Éppen ezért van szükség ezekre a határookra, hogy megvédjenek bennünket. Azok az emberek, akik számára fontosak vagyunk, azt szeretnék, hogy ne essen bajunk, ne essen bántódásunk, hogy adott esetben ne kövessük el ugyanazokat a hibákat, amelyeket ők korábban már elkövettek. Ezért próbálnak tanácsokkal ellátni, ezért osztják meg a tapasztalataikat, ezért figyelmeztetnek. Ugyanakkor mindenre nem tudnak felkészíteni. Mindig benne van a pakliban, hogy olyan szituációban találjuk magunkat, amilyenben senki nem volt még a környezetünkben. Ennek ellenére mégiscsak van kapaszkodónk, méghozzá Isten ígéje. Pál apostol ezt írja: **„Minden szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává”** (1Kor 6,12).

Nagyon szeretem ezt az ígét, méghozzá azért, mert gondolkodásra biztat, hogy ne menjek fejjel a falnak. Annyi mindentől megkímélhetnénk magunkat, ha a cselekvés előtt feltennénk ezeket a kérdéseket (erre szeretnék benneteket is biztatni!): Biztos, hogy ez a javamat szolgálja? Biztos, hogy ez a jó irány? Nem kapkodom el a dolgokat? Nem vakít el a vágy vagy a túlzott lelkesedés, esetleg a lázadás heve?

CSADÓ
BALÁZS



A harag határai

A harag természetes és normális érzelem, amelyet lehet jóra is és rosszra is használni. Például egy igazságtalanság esetleg hamarabb megszűnhet, ha az többeket felbőszít, és együtt tiltakoznak ellene.



Akkor kezdődnek a bajok, amikor a haragot nem problémamegoldásra használjuk, hanem valaki vagy éppen önmagunk ellen fordítjuk. Az agresszió – akár verbális, akár tettleges – káros és kerülendő. A haragot, mint egy folyót, mederben kell tartani, különben árvízként óriási pusztítást végezhet. Tönkretelheti lelki és testi egészségünket, kapcsolatainkat.

Hogyan szabjunk határt a haragunknak? Meggyőződésem szerint teremtő Atyánk a legjobb pszichológus, ezért nézzük meg, hogy mit mond erről a témáról a Szentírás.

„Tanuljátok meg tehát, szeretett testvéreim: legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra, mert az ember haragja nem szolgálja az Isten igazságát.” (Jak 1,19–20)

A kulcsszó: késedelmes. Ne reagáljunk zsigerből, ne legyünk ingerorientáltak, hanem lassítsunk, és gondoljuk át, hogy mit fogunk mondani. Legyen bennünk egyfajta bizonytalanság, hogy vajon jól értettük-e, amit a másik ki akart fejezni. Lehet, hogy csak rosszul választotta meg a szavakat, hiszen ugyanolyan esendő, tökéletlen ember, mint mi, aki hajlamos elszúrni a dolgokat. Jól tesszük, ha nyugodt hangon megkérjük, hogy mondja el más

szavakkal, amit közölni akar, mert nem szeretnénk félreérteni. Ezzel időt nyerünk és alkalmat adunk neki arra, hogy módosítsa vagy tompítsa mondandóját. Ha pedig érezzük, hogy megy fel bennünk a pumpa, szóljunk így: „Nem jó irányba halad ez a beszélgetés, hagyjuk abba!” Tényleg hallgassunk el ilyenkor, és lehetőleg hagyjuk el a terepet.

„Haragudhattok, de ne vétkezzetek: a nap ne menjen le haragotokkal.” (Ef 4,26)

Az ideig-óráig tartó haragot Isten elnézi. Akkor vétkezünk, ha tartósítjuk a mérgünket, ha dédelgetjük a sérelmeinket, és eltesszük indulatainkat másnapra. Ne konzerváljuk a haragunkat, ne csináljunk belőle „méregbefőttet”, amit szépen fölcímkezzünk és bespájolunk. Van, aki napra pontosan emlékszik, hogy ki mikor bántotta meg.

De hogyan szabaduljunk meg a haragtól? Luther Mártont a zenehallgatás nyugtatta le, az egyik kedves barátom pedig az olyan tevékenység, ami teljesen leköti és bele tud felejtkezni, mint például egy film, vásárlás vagy egy társasjáték. Engem egy tempós séta a szabadban csillapít le.

A humor is segítségünkre lehet. Egyszer régen hosszan vitakoztunk a férjemmel, végül kifakadtam: „I’m so angry!” (Olyan mérges vagyok!) De tévedésből azt találtam mondani, hogy:

„I’m so hungry!” (Olyan éhes vagyok!) Ezen jót derültünk, és szent volt a béke.

Létezik azonban a harag kordában tartásánál egy sokkal nagyszerűbb megoldás: a megelőzés. Hála Istennek, lehetséges az, hogy leszokjunk az indulatosságról és nyugodt, derűs, gyümölcstermő életünk legyen.

Jézus tanácsa: „Tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek” (Mt 11,29b). **Töltsünk sok időt Jézussal, és meg fogjuk tanulni tőle a szelidséget és a szolgálatkészséget.** A tanulás egy folyamat, adjunk elég időt magunknak, és ne keseredjünk el, ha kezdetben nem megy.

Milyen a szelíd ember? Ezt meg kell magyarázni, mert manapság nem divat a szelidség és ritkán találkozunk vele. A szelíd ember élete mentes a durvaságtól és az erőszakosságtól, a szelíd ember engedékeny, megértő, kedves és gyengéd. A szelidség és az alázat a Szentlélek gyümölcse. Ha minden egyes napot a Biblia elmélyült olvasásával és imádsággal kezdünk, valamint napközben is beszélgetünk Jézussal, akkor előbb-utóbb hasonlóak leszünk hozzá.

Gyakoroljuk a türelmet, a csöndes szemlélődést, a hitet, megértést és szeretetet. Ne feledkezzünk el a háláról sem! A hála az egyik legegészségesebb emberi érzés és hozzáállás. Aki hálás tud lenni azért, amiket már megkapott, öt perc alatt jó hangulatba tudja hozni magát.

Hívóként királyi gyermekek vagyunk. Ha elfogadtuk Jézust Megváltónknak és Urunknak, akkor nem kell nagyra valóknak lennünk, nem kell magasra törve átgázolnunk másokon, hiszen már most hercegek és hercegnők vagyunk, a magasságos Isten fiai és leányai. Van-e ennél nagyobb rang?

Hosszú távon, azt hiszem, azok járnak jobban, akiknek az élete egy magasabb cél felé halad, és akik magukra veszik a jézusi szelidséget: azt a puha erőt, amely legyőzi a világot.

DR. HAVASI KATALIN



Határok az élet minden területén

Szeptember 1-jén néhány régi osztálytársammal részt vehettünk a budapesti Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanévnyitóján. Mindnyájunk számára meghatározó volt. Mi sajnos már nem érettségizhettünk itt, mert az iskolát 1952-ben, érettségünk előtt két évvel „megszüntették”, tablónk sincs, szanaszét helyezték minket, mégis ezt tartottuk a „mi iskolánk”-nak, és azóta is rendszeresen találkozunk.

Korosztályunk viszontagságos időket élt meg: a II. világháborút, melyben többen váltunk fél-, vagy teljes árvákká; bombázásokat, meneküléseket.

Iskolánkban, mint határral körülvett oázisban, a sok átszervezés ellenére tanáraink és társaink körében menedéket találtunk. Ez az összetartó védelem a kitelepítések idején is kitartott.

Szerettük volna a harmincegy éve visszakapott iskola jelenlegi és jövőbeli tanárainak és tanulóinak továbbadni élet- és hittapasztalatunkat. *Kézdy Edit* igazgatónő engedélyével márványtáblát állítottunk az iskolában (hasonlót ahhoz, melyet bátyám, *dr. Drenyovszky Kálmán* a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban néhány évvel ezelőtt). „Krisztusban van a bölcsesség és ismeret minden kincse elrejtve” (Kol 2,3) – olvasható az emléktáblán.

Az ünnepélyes leleplezés az évnnyitói istentisztelet után volt az iskolában *Koczor Tamás* iskolalelkész szolgálatával.

A tanévnyitó után kedves vendéglátás során beszélgethettünk. Egyikünk friss, megdöbbentő élményét mondta el. Nyugodtan ment botjára támaszkodva az utcán, amikor szembejött vele egy nála jóval magasabb, középkorú, hajléktalannak látszó nő. Elé állt, és alaposan arcúl köpte. Esélytelen volt bármiféle védekezés. Igyekezett szó nélkül továbbhaladni, és zsebkendővel törölte le az arcát. Ledöbbsentünk!

Másik friss élménye: közös ismerősünk telefonon hosszan szidalmazta, ő szóhoz sem jutott, védekezésre módot nem kapott. Határtalan megaláztatások!

Elgondoltam, hogy Urunk Jézus mindezeket csak úgy „mellesleg” elszenvedte. A minket mindenáron el-

pusztítani akaró Gonosz eszközei testreszabtak és határtalannak látszanak. Eszembe jutott Isten ígérete is, hogy ő hűséges, nem hagy minket erőnkön felül kísérteni, sőt a kísértéssel együtt el fogja készíteni a szabadulás útját is, hogy el bírjuk azt viselni (1Kor 10,13).

Isten tehát határt szab a kísértőnek.

Az új tanév kezdetén be kell látnunk, bárhog is igyekezünk tanulni, kutatni, ismeretünk mindig korlátba ütközik. Megszerzett ismereteink közül többről kiderül utóbb, hogy téves, sőt olykor az is, hogy esetleges felhasználásuk veszélyt jelent az emberiségre.

Jóságos Istenünk – szeretetből – védőhatárokat, korlátokat adott nekünk. Visszaemlékszem, hogy tetőtér-beépítésünkkor az épülő teraszon mindenki a falhoz közel közlekedett, a korlát elkészültével pedig már a szélen gyönyörködünk az új kilátásban.

A jegygyűrű is védőhatár; viselője nyilvánosan jelzi, hogy már elkötelezte magát. Saját életemre visszagondolva, eljegyzésünk idejétől mostani özvegyiségemben is, szabadságot ad a minden kísértés nélküli természetes közösségi kapcsolat megélésékor. Mindenki tudhatja, hogy foglalt vagyok, nekem már van szerető párom!

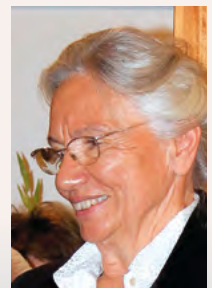
A tízparancsolat Jézus Urunk magyarázatával, kiegészítve a valódi szeretet törvényeivel valóságos védelmi határ, kapaszkodó korlát a Krisztust követőknek. A Szentlélek jelez és segít a keskeny úton maradni. Bűnbánatra, megtérésre is ő vezet.

Bár érvényes lenne ránk is az a jellemzés, amit az első keresztyénekről olvashatunk! Idézek a *Diognétosznak* (*Marcus Aurelius* római császár nevelője) írt levélként ismert műből:

„A keresztyéneket nem különbözőteti meg a többi embertől sem a táj, sem a nyelv, de az életmód. Nem laknak ugyanis külön városokban, nem

beszélnek valami szokatlan nyelven, nincs semmi különködő életmódjuk. Tanításukat nem okoskodásból vagy kíváncsi emberek izgágaságából merítették, és semmi emberi bölcselkedésre sem esküsznek, mint sokan mások. [...] Öltözködésben, táplálkozásban a lakosság szokásaihoz alkalmazkodnak, de más szempontból egy csodálatos és mindenki számára hihetetlennek látszó életmódot folytatnak. Saját szülőházjukban úgy élnek, mint jövevények; mindenben részt vesznek mint polgárok; mindent eltűrnek mint idegenek; minden idegen táj a hazájuk, és minden haza idegen föld nekik. Házasságot kötnek, mint mások; gyermekeik születnek, de nem dobják ki magzataikat. Közös az asztaluk, de az ágyuk nem. [...] **A földön élnek, de hazájuk az égben van. A fennálló törvényeknek engedelmessékednek, de életmódjuk felülmúlja a törvényeket.** Mindenkét szeretnek, őket azonban mindenki üldözi. Nem is ismerik, és mégis elítélik őket, megölik őket, de életre támadnak. [...] Megszégyenítik őket, és a szegényben éri őket a dicsőség; rágalmaik visszahullnak amazokra. [...] Szidalmazzák őket, de ők áldással felelnek erre. Megvetik őket, de ők tiszteletet adnak mindenkinek. Jót tesznek, és mégis mint gonoszokkal bánanak velük. Ha kínozzák őket, örülnek, és mintha életre támadnának. A zsidók úgy hadakoznak ellenük, mintha pogányok volnának; a pogányok is üldözik őket, de maguk a támadóik sem tudják, hogy miért bántják őket.”

Mi, azaz ki vezérelte ezeket a 2. század végén élt keresztyéneket? „Krisztus [...] példát hagyott nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek: ...mikor gyalázták, nem viszonozta a gyalázást; amikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem rábízta ezt arra, aki igazságosan ítél.” (1Pt 2,21,23)



DR. GYŐRI JÓZSEFNÉ
DR. DRENYOVSZKY
IRÉN

A keresztyénség a legnagyobb rock'n'roll életérzés

Takáts Tamással már régóta ismerjük egymást. A Karthago rockegyüttes énekese, a Takáts Tamás Blues Band frontembere, az East együttes (iLAND Band) tagja kedves ismerősöm, akivel mindig szívesen folytatok eszmecsereket. Mostani beszélgetésünkben a határokat feszegettük.



Kedves Tamás, kerekén húsz éve ad-tad át az életedet Istennek. Ezalatt hogyan formálódott benned a határ fogalma?

Mikor keresztyén lettem, történt egy fizikális határátlépés is, hiszen a hitvalló keresztség által beléptem Isten királyságába. Persze, utána még rengeteget kellett fejlődnöm, hiszen hitem elején még egészen kicsi csecsemő voltam, aztán tinédzser, és haladok a felnőtt férfiúság felé.

Az elején még rengeteget botladoztam, kerestem, hogy hol vannak a határok.

Rock- és blueszenészként igazán nagy határtalanságban élted az életed. Mely területeken kellett határt szabnod magadnak?

A legtöbb gondom a függőségeimmel volt. A szexuális kicsapongásaimmal le kellett számolnom. Érdekes, hogy az elején fel sem fogtam, hogy ezek bűnök, és nem értettem, hogy miért számítanak annak. De aztán rájöttem, hogy ezek rombolnak, és gyökeresen szakítanom kellett velük.

Ennek mi volt a folyamata?

Azért nem volt egyszerű, mert ha összehasonlítjuk az alkohollal, akkor a rézségesség sok ember szerint nem helyes, és valóban nem egészséges, ha minden este ittasan dülöngélek az utcán. Ellenben elsöre nem derül ki, hogy baj, ha csinos hölgyek zsongnak körül, sőt, sok ember irigyelt is emiatt.

Ráadásul a következmények sok esetben nem azonnal jelentkeznek. Pedig vannak hátrányok: az illetőnek nincsen normális családja, állandó féltelmek gyötrik a nemi betegségektől, folyamatos hazugságban éli az életét.

Nem véletlenül hangsúlyozza a Biblia, hogy a paráznaság az egyetlen olyan bűn, amikor önmaga ellen vétkezik az ember, saját magát taszítja romlásba.

Fiatalon, mikor a színpadon énekeltem, és visító lányok mosolyogtak rám, akkor minden eszembe jutott, csak az nem, hogy tragikus következményei lesznek a tetteimnek: válások, féltékenységek, hisztérikus rohamok.

Sokat dohányoztál. Ezzel a függőségeddel hogy számoltál le?

Ez a küzdelem tartott nálam a legtovább. Sokáig úgy gondolkodtam, hogy ha nincs benne a Bibliában, hogy ne dohányozzak, akkor miért szokjak le. Aztán világos lett számomra, hogy a testemet rongálni, pusztítani bűn, és a cigaretta nagyon egészségtelen. Sajnos többszörös visszaeső vagyok.

Keith Richards úgy fogalmazott, hogy ő mindenről leszokott, beleértve a heroint is, de a cigarettával állandó küzdelemben áll. Megértem.

Az alkohollal is gondjaid voltak. De az talán annyiban különbözik a másik kettőtől, hogy ezt mértékkel szabad fogyasztani.

Persze, hogy szabad, de én nagyon ritkán fogyasztom. Az alkohol miatt sokszor kerültem nehéz helyzetbe még a megtérésem előtt. Aztán mikor Istennek adtam az életem, attól kezdve egyáltalán nem ittam egy darabig. Ma már elfogadom az italt, ha olyan az élethelyzet; például esküvőn, születésnapon. Nálam az a határ ezen a területen, hogy az emberi méltóságomat megőrizzem.

A tukmálásokkal, kínálgatásokkal szemben keményen helyt kell állni, könnyű ugyanis megcsúszni.

Te szinte beleszülettél a határok feszegetésébe, a lázadásba, hiszen annak a generációnak vagy a tagja, akik a '60-as, '70-es években voltak fiatalok.

Az '50-es, '60-as évek elején kezdődött az ifjúsági forradalom. Én 1956 után születtem. A lázadásnak, az új utak keresésének egyszerű oka volt: a felnőtt társadalom a két világháború után megbukott. Ami addig szent, megszóktott volt, az már nem kellett az új nemzedéknek. Mi szakítani akartunk az elődeinkkel.

Ezek szerint vannak olyan határok, amelyek ellen lázadni kell, át kell őket lépni. Honnan lehet felismerni a jó és a rossz határokat?

A határ bizony szükséges dolog. Nem mindegy, hogy ki ellen lázadok. Ez a kérdés mindig is foglalkoztatott, hiszen egész életemben eddig is az igazságot kerestem. És ezután is azt fogom.

Vannak egyértelmű dolgok, melyek ellen lázadni kell: az emberek kihasználása, a szexuális perverziók, és folytathatnám. A jogtalan határok ellen lázadni férfias cselekedet. Jézusnál is látunk ilyeneket, mikor az embert helyezi a farizeusok törvényei, szokásai elé.

De például a tenger mélysége ellen felesleges lázadni. Ha valaki lemegy az aljára felszerelés nélkül, hogy sétálgasson kicsit, abba bele fog halni.

Nem vagy egy klasszikus rock- és blueszenész. Ehhez hogyan kapcsolódik a környezeted?

Időnként zenésztársaim és a környezetem is értetlenül néznek rám, de ez egyáltalán nem zavar. A rock'n'roll élet-

érzés megedzett. Ennek lényege a formabontás, polgárpukkasztás, lázadás. Hálás vagyok, hogy ez ma is az életem része, hiszen annál nagyobb botrány nincs a világ szemében, hogy megtértem. A legjobb lázadás az, hogy ráállok a kősziklára, aki Jézus Krisztus. Ő fittyet hányt az emberek véleményére, mindenben az Atyát követte.

Mikor Jézus és később a tanítványai az igazságot hirdették, üldözték őket, mégis örvendeztek. Ennél nagyobb rock'n'roll életérzés nincs.

Persze a hivatásomban ez nem ilyen egyszerű, és a munkáltaóimnak okoz is némi fejtörést. Hisz nem azért hívnak koncertezni, hogy Jézusról beszéljek. Attól félek, hogy elriasztom a közönséget. Ez a félelmük nem alaptalan, valóban kevesebben járnak azóta a koncertjeimre, mióta megtértem. De nekem nem is ez számít. Inkább Istennek szeretnék tetszeni, és nem embe-
reknek.

Ennél a kérdésnél egyértelmű a határ: több lemezt adjak el, vagy Krisztus-azonos legyek? Számomra egyértelmű a válasz.

Ez maradjon is így! De mégis, ebben a világi környezetben hogyan tudsz keresztyén maradni?

A legfontosabb a személyes példamutatás. Nincs nehéz dolgom köztük. Hisz a múltban általában ők jöttek utánam, én ittam közülük a legtöbbet. Mikor megtértem, arra számítottam, hogy megutálnak a zenésztársaim, ehelyett örültek annak, hogy végre normális vagyok. Nem ütköztem belső ellenállásba.

A koncerteken általában ravaszul ugyan, de szoktál beszélni az örömhírről. Ehhez hogyan viszonyulnak a zenésztársaid?

Ők ezt nem támogatják, de én találok valahogy módot rá. Ezt a részét kifejezetten élvezem a munkámnak. Az a fajta örvendezős tanítvány vagyok, akit nem csüggeszt el konfliktus. Természetesen a jogos igényeket megszívlelem. Nem beszélek például két dal között fél órában keresztül.

Vagy konkrét példa, *Az áruló* című dal. Megkért a zenekari vezető, hogy a dal előtt ne térjek ki részletesen arra, hogy vannak férfiak és nők; és a nők ne akarjanak férfiak lenni, és fordítva. Már csak ennyit mondok nagy kacsintással: „Mindenki maradjon egészséges!”

Egyik legismertebb Takáts Tamás Blues Band-dal kétségkívül a *Pocsoltyába léptem*. Sokat küszködsz vele, van egy újabb dalod is, melyben ezt

meg is éneked, címe: *Miért kell nekem mindig? Mégis szinte minden koncerten felcsendül a nóta. Ez téged hogyan érint keresztyénként?*

Sokrétű kérdés. Bizony vannak bennem harcok. Egyfelől próbálom megmagyarázni: a dal arról szól, hogy magunkon hiába próbálunk segíteni. Benne van tehát a kegyelem.

Másfelől, jó érzés, hogy van egy ismert dalom. Számptalan zenésztársam van, akik nagyon jó énekesek, képzetek, de nótát nem tud senki sem hozzájuk kapcsolni. Hálás vagyok, hogy hozzám lehet.

Jimi Hendrix is azt nyilatkozta, hogy hiába ír új dalokat, mindenki a *Hey Joe* című slágerét szeretné hallani. Ez ezzel jár.

Mit tanácsolsz a fiataloknak a határokkal kapcsolatban?

Nagyon alaposan vizsgáljanak meg mindent. A mai fiatalok nehéz dolgok előtt állnak, hiszen a világ teljesen új irányba halad.

A múltban rettenetes falak voltak: az elhallgattatás, a sok tiltás. A mai korszak gyökeresen más: a dezinformáció a fő veszély.

A keresztyéneknek azt tanácsolom, hogy vessenek össze mindent a Szentírással. Ami a Biblia talaján megáll, azt válasszák. A nem hívőknek pedig azt mondom, hogy rengetegszer, több oldalról vizsgálják meg, hogy mit hisznek el.

Isten óvjon mindenkit, mert kemény világ jön. Legyetek egészségesek!

„Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szivedet, mert abból indul ki minden élet.” (Péld 4,23; Károli-fordítás)

MUZSLAI-BÍZIK BENCZE





A lehetetlen határai

Mindennapjainkban sokféle határt húzunk meg, például felekezetekben, kegyességi irányzatokban, teológiai fel-fogásokban. Skatulyákat gyártunk, hogy kit ide, kit oda soroljunk, azaz rendet tudjunk tartani elménkben a világ dolgairól. Ezután pedig a kerítés ellentétes oldalairól lehet egymással acsarkodni a kutyasétáltatásnál: az ebek hevesen egymásnak esnek – persze a kerítés megakadályozza őket a fizikai kontaktusban. Ilyenkor érezzük, hogy a határok az elválasztás révén védenek. Am ha valamilyen oknál fogva a kerítés megszakad, az előzetes jelek ellenére előfordulhat, hogy a két kutya mégsem tépi szét egymást, hanem vidám játékra váltják előadásuk műfaját. Ilyenkor érezzük, hogy a határ megszűnté összeköt, hidat ver.

Az identitásunk véd – mert határokat szab. Többek között határt szab a saját felekezetünk és másoké között. A határ megvéd a túloldalon levőkkel való összekeveréstől. Biztonságban tart. Éppen azért szabott határt Isten a vizeknek is (Zsolt 104,9; Jób 38,8–11; Péld 8,29; Jer 5,22), hogy védje a szárazföldön élőket. Jó hát a határok rendje...

Fizikai törvényeink is határt szabnak a lehetőségeknek. Amikor azon dolgoztak, miként jöhetnek létre a csillagokban a hidrogénnél nehezebb elemek, lehetetlen határba ütköztek: a berilliumnál elakad a folyamat, és nem tud létrejönni a szén. A számítások vétót emeltek.

Csakhogy ami a számításoknak (embereknek) lehetetlen, az lehetséges a természetnek (Istennek): hiszen létezőnk, mégpedig szénalapú élőlényekként! Ezért feltételezték, hogy kell lennie a berillium és a szén között egy olyan összehangolódásnak (szaknyelven rezonanciának), ami megszünteti ezt az áthatolhatatlan határt. Így a kanok ellentétes párbaja baráti játékká változott. Jó hát a határtalanság rendje...

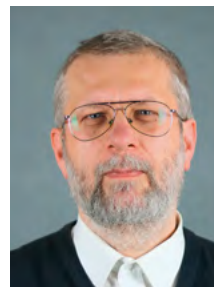
Furcsa módon tehát a határok rendje is lehet jó, és a határtalanság rendje is. De akkor mi lesz a határral? A határok építése és megerősítése, vagy a határok tologatása, lebontása a dolgunk? Talán a fizikatörténeti példa jó tanulságot szolgáltat számunkra a hitéletünk határai tekintetében is. Amikor identitásunkat fogalmazzuk meg, akkor szükség lehet arra, hogy bizonyos választóvonalak között határozzuk meg magunkat, mint egy edény révén határt szabva, nehogy szétfolyjunk. Amikor azonban a másokkal való kapcsolatunkat fogalmazzuk meg, akkor szükség lehet arra, hogy felhúzzuk a sorompókat, hogy egymásra hangolódjunk, rezonáljunk.

Isten teremtett határokat, de számára ezek nem korlátot jelentenek, nem elkülönülést, hanem a továbblépés lehetőségét. Éppen ez a misszió lényege!

Am hol a határ a hitbeli hűség és az idegen tanításoknak tett engedmény között? Nem tudok szabályrendszert felállítani. Csak annyit tudok, hogy az

egymásra hangolást (a rezonanciát) a Szentlélek végezheti el bennünk a szeretet által. Isten szeretet (1Jn 4,8). A határ ott van tehát, hogy az isteni szeretet rezonál-e bennünk, vagy az elkülönülés győz körülöttünk. Isten szeretete egy, az embereknek lehetetlen lépést hajtott végre. Istent és az embereket áthatolhatatlan falú határ választja el a törvények (bűn) értelmében, de a szeretet rezonanciája révén a falak leomlottak, amikor Jézus eljött világunkba, és az embervoltban osztozva egy húron pendült velünk. Őbenne tehát nincsenek nemek, nemzetek, kultúrák, kegyességi vagy teológiai irányzatok szerinti határok (Gal 3,28). Nemcsak a tengernek szabott határt Isten, hanem a bűnnek, tévtanításnak is. Ebben nem kerülhetjük meg a határokat. Az evangélium ellenben nincs bilincsbe verve (2Tim 2,9), és ledöntött minden határt, kivéve egyet. **Krisztus maga a minden-kori és mindent meghatározó határ: rajta kívül halál, kárhozat, benne élet, üdvösség van.**

SZAKÁCS
TAMÁS





VESZÉLYBEN az életed!

Kedves fiatal Barátom!

Fáj látnom, hogy manapság egyre több fiatal a veszébe rohan, és észre sem veszi. *Ady Endre* szavaival kezdem: „Június volt, s ujjongtunk, nincs tovább, / Most gyertek, szabad mellű örömök, / S pusztuljatok, bilincses iskolák!” (*Üzenet egykori iskolámba, részlet*)

Mélységes vágya az emberi szívnek: felzabadultan, igazán örülni. „Szabad mellű örömök” – talán azt jelenti, hogy én választom ki, milyen fajta öröm kell nekem.

Tizenöt évesen én is kerestem a különböző élvezeti forrásokat, özvegy anyámtól követeltem a mozira, a strandbelépőre valót. A haverokkal csikkekből cigarettát sodortunk és pöfékeltünk. Anyámmal szemben egyre engedetlenebb, feleselő lettem: „Hagyjon engem a magam útján járn!” Sok fájdalmat okoztam neki tiszteletlen viselkedésemmel. Egy szenvedélynek is rabja lettem. Lejtőn lefelé guruló labda lett az életem...

Kedves fiatal Barátaim! Ha rátok nézek, gyönyörködöm mindabban, amivel a Teremtő megajándékozott benneteket ebben a napfényes életszakaszban. Ilyenkor mindenki „megálmodja” a jövőjét: ami egy tartalmas, boldog élet.

Egyszer csak jön valaki: egy jóképű fiú, illetve egy csinos lány. Valami megmozdul a szívedben. Ez a csodálatos, érthetetlen vonzalom a másik iránt betölti a gondolatvilágodat, befolyásolja életfolytatásodat, tanulmányaidat vagy munkálkodásodat, talán még étkezéssedet, alvásodat is. Vágyódsz a másik után, legszívesebben mindig vele lennél. A szexualitás olyan élvezet, amelyet Isten – a házasság keretein belül – újra meg újra megörvendeztet a férfit és a nőt. Ebben is Istenünk mély emberszeretetét tapasztaljuk meg.

Névjegy

Farkas Géza nyolcvannyolc éves özvegy, nyugdíjas pedagógus. Három gyermeke és tizennégy unokája van. A szombathelyi evangélikus gyülekezet tagja, hosszú ideig diakóniai munkása is volt. Az ifjúság sorsa, jövője ma is szívügye.

Mi az, ami mégis elrontja azt, ami olyan szépnek, jónak, boldogítóknak ígérkezik? Miért van éppen ezen a területen annyi fájdalmas csalódás, kiábrándultság, lelkiismeret-furdalás, depresszió, vádaskodás? Ahogyan a KRESZ szabályozza a közlekedésünket, ugyanígy akarja szabályozni Isten is azt, hogy hogyan éljünk helyesen az ő ajándékával. „De nekem az a fontosabb, ami szerintem jó!” – mondják többen.

Kedves Barátom! Ha látnád előre, hogy a pillanatnyi élvezet alássa szépen tervezett jövődet, boldogságodat – akkor megállnál, amíg nem késő. Isten féltő szeretettel néz rád, és ha hallgatsz rá, akkor megkapod azt a leányt, azt a fiút, akitől már nem pillanatnyi kielégülést kapsz, hanem egész életre szóló boldog, szerelmes életközösséget.

Ady Endre, aki sok mindent kipróbált, és közben elvesztette ifjúságát, egészségét, életerejét, így vall később: „Mikor elhagytak, mikor a lelkem roska-dozva vittem, / Csöndesen és váratlanul átölelt az Isten.” (*Az Úr érkezése*)

Van szabadulás bármilyen rabságból, szenvedélyből, mert van Szabadító...

Serdülő fiúként én is odáig jutottam, hogy olyan lettem, mint a „tűzből kiragadott üszkös fadarab” (Zak 3,2). Ekkor engem is megragadott és átölelt az isteni szeretet. Eljutottam egy evangélikus táborba, ahol rávilágítottak arra, hogy fiatal életünk veszélyben van. Felismertük, hogy nem csak rossz külső hatások befolyásolják életünket, hanem vannak bennünk olyan hajlamok, amelyeknek nem tudunk, sőt nem is akarunk ellenállni. Ezt a Biblia bűnnek nevezi.

Lelkiismeretem engem is vádolni kezdett. Mi lesz velem, ha így folytatom az



életemet? A táborban azonban közöltek velünk egy nagy örömhírt is: van szabadulás bármilyen rabságból, szenvedélyből, mert van Szabadító, Megváltó, az Úr Jézus Krisztus. Őt Isten azért küldte a világunkba, hogy magára vegye a világ bűnét – benne az enyémet és a tiédet is! –, és ő szenvedje el a büntetést helyettem és értem. Aki hittel megragadja ezt az örömhírt, annak Isten teljes bocsánatot ad minden bűnére, új, tiszta étellel ajándékozza meg. Amikor ezt meghallottam, és hittel, mint mentőkötelet, megragadtam, boldog, felszabadult öröm töltött be. Később tudtam meg, hogy ez volt a megtérésem és újjászületésem eseménye. Azóta – hetvenhárom éve – Krisztussal élem igazi örömben, békességben, még a nehézségek, betegségek ellenére is boldog reményességben az éveimet.

Harc folyik a szívedért. A te Teremtőd kér: „Adjad fiam [leányom] a te szívedet nekem!” (Péld 23,26, Károli-ford.) Ne játssz a tűzzel, mert megégsz! Tudj türelemmel várni az igazira, akit Isten fog adni neked, mert „a házasságok az égben köttetnek”. Kerüld az olyan szórakozóhelyeket, ahol a tisztagod veszélyben van!

Ne feledjétek, hogy egyszer ti is édesapák, édesanyák lesztek. Úgy készüljétek erre a nagyszerű hivatásra, hogy ne feccseljétek el ifjúságotok erőforrásait hiábavalóságokra!

FARKAS
GÉZA





„Minden szabad nekem, de nem minden használ”
(1Kor 6,12)

Gyógyszerek, alkohol, cigaretta – hol a határ?

Az alábbiakban azt a témát próbálom körbejárni, hogy a gyógyszerhasználat, alkoholfogyasztás és dohányzás tekintében vannak-e, és ha vannak, hol húzódnak a határok. Mi az, ami még elfogadható, és mi az, ami már túlmegy egy bizonyos határon. Ez persze függ attól is, hogy az egyén, a tudomány szemszögéből, vagy a Biblia tükrében közelítünk ehhez a kérdéshez.

Mindhárom szer esetében a kipróbálás, alkalmi használata, abúzus (kóros használata – a szerk.) és a függőség, addikció kialakulásáig az átmenet folyamatos. A függőség kialakulása múlik a gyógyszer, illetve szer addiktív potenciálján, azaz függőséget okozó tulajdonságán, a genetikai hajlamon, a személyiségen és a szociokulturális tényezőkön. A gyógyszerek közül a központi idegrendszerre ható neurodepresszánsok, szorongáscsökkentők és altatók (benzodiazepinek, és az alkohol is ide sorolható), az opiát fájdalomcsillapítók és a nikotin a legtöbb visszaélést okozó, leggyakoribb abúzuszerrek. Közös bennük, hogy az agy fontos neurotranszmitter rendszereit (dopamin,

GABA és opioid) befolyásolják, jutalmazó tulajdonsággal rendelkeznek. Tartós szedésük során kettős – pszichés és testi – függőség is kialakul.

A lelki függőség magában foglalja a meglegedettség (eufória, szorongásoldás) érzését, valamint a szer ismételt használatának a kívánását, a sóvárgást, a leküzdhetetlen kényszer az ismételt szerhasználatra és beszerzésre, a rossz közérzet elkerülése érdekében. A testi függőség a szerhez való alkalmazkodás állapota, melyhez tolerancia társul, azaz azonos hatás kiváltása céljából egyre nagyobb dózisok szükségesek, valamint a megvonási tünetegyüttes, mely a szer megvonása esetén akár halált is okozhat. Az előbb említett szorongásoldó gyógyszerek-

nek (benzodiazepinek, Seduxen, Rivotril, Xanax) megvan persze a megfelelő orvosi indikációja, alkalmazásuk csak rövid távon biztonságos, általában két-t négy hétnél tovább nem javasolt. Idősebb korban hosszú távon alkalmazva szellemi leépülést okozhatnak.

Sajnos a helytelen orvosi gyakorlat, a gyógyszer időkorlát nélküli felírása nem segít ennek betartásában. Tehát ebben az esetben a határokat az orvos által megfelelően javasolt dózis-, és időkorlátok jelentik. Ezen kívül rengeteg más gyógyszert lehet még abúzuszerűen alkalmazni, azaz nem megfelelő dózisban és indikációval: antibiotikumokat, szteroidokat, hashajtókat, orrsprayket, a sportteljesítmény javítása érdekében szedett dopping szereket. És ide tartozik még az idősor betegségeként való (félre)értelmezése és túlmedikalizációja.

Az alkohol a világ legismertebb és leggyakrabban használt élvezeti cikke, a régebbi korokban alapvető táplálék volt, fogyasztása az emberi civilizációval egyidős. Ennek eldöntése osztja meg talán a legjobban az emberiséget, hogy hol húzódik az alkoholfogyasztás biztonságos, elfogadható határa, egyáltalán van-e ilyen. A Bibliában a szőlőművelés és borkultúra fontos szerepet kap. Az Ószövetségben a szőlőtő Izráel jelképe, a jó szüret Isten áldása, a bor a bőség és termékenység, a béke jelképe, Isten ajándéka, ugyanakkor a részegséget több helyen elítéli a Biblia. Az Újszövetségben, János evangéliumában Jézus első csodatétele is a borhoz kötődik a kánaai menyegzőn. Jézus példázataiban is visszatérő motívum a szőlőskert, szőlősgazda, szőlőtő. Végül az úrvacsorai borban is Jézus vérének iszadjuk.

Az alkohol rendszeres fogyasztása még nem feltétlenül alkoholizmus. Akkor minősül annak, ha már testi, lelki és szociális tüneteket okoz. Alkoholos eredetű szervi ártalmak azonban a még addikciónak nem minősülő, de rendszeres alkoholfogyasztás mellett is kialakulnak. A testi tünetek mögött a máj, a hasnyálmirigy, a szív, az idegrendszer károsodása áll, mivel az alkohol, illetve lebomlási terméke, az acetaldehid általános sejtmérég. A lelki tünetekhez tartozik az érdeklődés beszűkülése, az indulati kontroll csökkenése, gyakran agresszivitás, merev sablonokban való gondolkodás; a szociális tünetekhez a házasság megromlása, a munkahely elvesztése, a baráti kapcsolatok leépülése.

Mi az az alkoholmenyiség, ami még biztonságosan fogyasztható? Az alkohol egyéni hatása számos ténye-

zótól függ, mint a nem, testtömeg, genetika, valamint az alkohol közvetlen élettani hatásai nem mindig korrelálnak a véralkoholszinttel. A legtöbb alkoholfogyasztási irányelv az alkoholfogyasztás elkerülését kombinálja egy alacsonyabb kockázatú alkoholfogyasztási küszöb meghatározásával. A még biztonságos ivás határa férfiaknál huszonegy egység hetente, nőknél tizennégy egység, amennyiben hetente legalább két teljesen alkoholmentes nap is előfordul. Egy egység tíz milliliter alkoholt jelent, amely egy pohár sörrrel, egy deciliter borral, három centiliter tömény-nyel ekvivalens (egyenlő értékű – a szerk.).

Míg a nagyívás egyértelműen káros, addig a mérsékelt alkoholfogyasztás kapcsán ez vitatott: negyven év alatt egészségügyi haszon nélkül csak káros, míg negyven év felett hozzájárulhat a szív-, érrendszeri és a cukorbetegség kockázatának csökkentéséhez. Íttas vezetés tekintetében akár csak Európán belül is eltérő a szabályozás. Magyarországon nincs semmilyen tűrőhatár vagy felső limit. Természetesen várandós nők esetében sem beszélhetünk felső határról.

Hazánkban az alkoholizmus népbetegségnek számít, a hazai statisztikák elég lesújtóak: a nagyívók száma négyszázhuszezer, az alkoholproblémával küzdők száma nyolcszázezerre becsülhető. A férfiak-nők aránya négy az egyhez. A férfiak körében a sör, a nők körében a bor népszerűbb. Míg a férfiak esetében az alacsonyabb iskolai végzettség, nőknél a felsőfokú végzettség jelent kockázatot. Az egy főre eső évi alkoholfogyasztás tizenegy liter tiszta alkohol körül van.

Amíg az alkohol és fogyasztása az emberi kultúrával egyidős, a dohányzás viszonylag új probléma; Kolum-

busz jóvoltából jutott el Európába és indult világhódító útjára. A 19. század végére tehető a cigaretta ipari méretű előállítás, és a 20. században vált nép-egészségügyi problémává. A cigaretta legfőbb összetevője (a hagyományos és az újabb hevített dohánytermékekben egyaránt), a nikotin súlyos függőséget okoz, mely igen rövid használat alatt kialakul. Addiktív potenciálját a heroinéhoz szokták hasonlítani. Tehát legálisan hozzáférhető, társadalmilag elfogadott drogról van szó ebben az esetben is. Ez gyakorlatilag testünk minden szervét károsítja, korai halá-

Isten még a legreménytelenebb függőségből is meg tud szabadítani.

zást okoz, és direkt módon a passzív dohányzás révén károsít másokat is. A leggyakoribb, dohányzáshoz köthető betegségek a különböző daganatok (a tüdőrák kockázatát harmincháromszorosra növeli), a krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD) és a szív- és érrendszeri betegségek.

Elsőként *Sir Richard Doll* angol orvos írta le az összefüggést a dohányzás és a tüdőrák között 1950-ben. A fejlett országokban több évtizedes késéssel, a '80-as évektől kezdtek el a dohányzás visszaszorítása és a nemdohányzók védelme érdekében kormányzati lépéseket tenni, a posztkommunista országokban ezt újabb több évtizedes késéssel követték ezek az intézkedések. Ennek tükrében szerintem a dohányzás tekintetében nincs értelme határértékekről beszélni, egyértelműen kerülendő.

Magyarországon minden harmadik férfi, minden negyedik nő dohányzik, az

elmúlt években tapasztalható csökkenés ellenére a magyarok a legerősebb dohányosok között vannak az EU-ban. Világszerte nagy veszélyt jelentenek az új „alternatív nikotinbeviteli termékek” (e-cigarettek, IQOS). Ezek főleg sokszor a még nem dohányzó fiatalokat célozzák, körükben járványszerűen terjed használatuk. Az alapproblémát, a nikotinfüggőséget ugyanúgy fenntartják, és nagyjából ugyanazokat a betegségeket okozzák, mint a cigaretta, minimálisan csökkentve ezek kockázatát.

Ahogy már említettem, az alkohol és a cigaretta is társadalmilag elfogadott, legális drog, az ezekre kivetett jövedéki adók jelentős bevételi forrásai az államnak. Ami az egyéb kábítószereket illeti, még a nyugati, liberális országokban is különbségek vannak a szabályozásban. Közel-Keleten a cannabis elfogadott, az alkohol tilalom alá esik. Mindegyik szerről elmondható azonban, hogy magában hordozza az addikciót, ismételt és tartós alkalmazás esetén pszichés és fizikai függőség alakul ki, hosszú távon tönkreteszi a testi és mentális egészséget. A kábítószeres és a nikotin kapcsán szerintem csak egyetlen helyes válasz adható. Ami az alkoholfogyasztást illeti – ami alapvetően pozitív dolog is lehet –, fel kell tenni magunkban a kérdést, hogy mennyire egészséges a viszonyunk hozzá. **A kezünkben van a kontroll vagy átvette felettünk az irányítást?** Mennyire hiányzik, ha nem iszunk?

És végül azt a kérdést is fel kell tennünk, hogy ki uralkodik az életünkben, kitől függünk, kit szolgálunk? Az azonnali megoldást ígérő bálványokat, amelyek csak látszólag segítenek, de valójában az egészségünket és végső soron a lelkünket követelik cserébe, vagy a valóságosan is segíteni tudó Úristent. Ebben a liberális, támpontokat vesztett világban, melyben élünk, nagyon nehéz meglátni és belátni a határait. De reménységre ad okot, hogy egy olyan Istenünk van, akinek a szeretete és a hatalma is határtalan, és nem ismerlehetetlen. Még a legreménytelenebb függőségből is meg tud szabadítani.

DR. EMÓDI KINGA

tüdőgyógyász



Megharcolt békeesség

Gazdag Zsuzsanna hat éven át volt az *Evangelikus Élet* hetilap munkatársa. Evangélikus lelkész és mentálhigiénés szakember, aki hét éve a civil életben találta meg a helyét. Zsuzsa őszintén tanúskodik megküzdött hitéről, depresszióról és Isten minden emberi gyengeségünk, betegségünk és bukásunk ellenére győzedelmes szeretetéről.



Fotó: Dimer-Molnár Márta

Milyen módon és mikor vált fontossá számodra Isten?

Nem hívő családból származom. Tizenhárom éves voltam, amikor érkezett egy konfirmációs felkészítőre hívogató levél a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközségből, és én jelentkeztem. Nagyon megszerettem a gyülekezetet. Tizennyolc-tizenkilenc évesen feltettem a kérdést: van-e Isten, vagy nincs? Ha van, akkor mi a dolgom vele? Ekkor egy karizmatikus közösségbe kerültem, ahol új élmények értek.

A megtérésem egy református osztálytársamhoz köthető. Pest belvárosában laktunk, és az Eötvös József Gimnáziumból hazafelé útba esett a Ferenciek terén a katolikus templom. Egy frissen megtért osztálytársnóm ott imádkozott egyik reggel, hogy legyen még valaki az osztályban, aki megtér. Akkor léptem be én a templomba. Ő sokat beszélt nekem Jézusról, és én fokról fokra jutottam el a személyes Istennel való találkozásra, és a benne való hitre.

Gyermeki naivitással úgy gondoltam, ha teljes szívvel Istennek akarom adni az életemet (márpedig ez volt a szándékom), akkor lelkésznek „kell” lennem. Mivel emellett az elhatározás mellett természetesen elhívásélményem is volt, egyenes út vezetett az Evangélikus Hittudományi Egyetemre.

A teológiai évek alatt hogyan tisztult ez a kép? Főként mit tanultál meg ott?

Nehéz volt, hogy én leginkább érzelmi alapon közelítettem meg Istent, de ott mint tudományt vizsgáltuk a teológiát. Ezáltal az egész kicsit szárazabbá vált.

Az ember a saját gyülekezetében egészsítheti ki a tudását az érzelmi résszel.

Igen! Nagyon fontos egyrészt a személyes megtérés, másrészt hogy milyen emberi kapcsolataink vannak egy gyülekezetben belül. Elégé visszahúzódo vagyok, és sokáig arra vártam, hogy aki akar velem beszélni, az majd odajön hozzám. Ez nem így működik. Ennyiben nagyon sokat segített, hogy az újságírás felé fordultam, mert ott muszáj volt idegeneket megszólítanom.

Introvertáltként azt javasolnám minden lelkésznek és gyülekezeti tagnak, hogy törekedjenek nyitottságra és a közösség kialakítására. Legyenek beszélgetések, szeretetvendégségek istentisztelet előtt vagy után. Tetszik más egyházak gyakorlatában az úgynevezett házicsoport, amelybe öt-tíz ember tartozik, akik tényleg tisztában vannak egymás személyes problémáival, örömeivel.

Kijelenthetjük, hogy akkor is munkálkodik Isten a hívőkben, ha azok bizonytalanok? Amikor nincsenek teljesen a helyükön?

A Bibliában olvashatunk arról, hogy azt a munkát, amit Isten elkezdett, véghez is viszi, tehát formál bennünket egyen-egyenként. Számomra problémát okozott az, hogy mitől hiteles és jó egy lelkész. Teljesen rágörcsöltem a fejemben élő képre, hogy én nem tudok ilyen lenni, ha megfeszülök, akkor sem. Már idősebb vagyok, és azt gondolom, hogy el tudom engedni azt a vélt vagy valós elvárásoknak való megfelelést, hogy akár egy lelkész vagy egy gyülekezeti tag mit vár el tőlem mint lelkésztől és keresztyéntől. A hitelesség számomra most már azt jelenti, hogy igyekszem nyitott lenni, és őszintén, empátikusan odafigyelni a másokra. Ha kell, kísérem őt lelki értelemben. Szerintem ez elég a hitelességhez.

Hosszú éveig dolgoztál az evangélikus médiában. Mikor érezted úgy, hogy valami olyat alkottál, ami hiteles és hat az emberekre?

Nagyon szerettem (és szeretek) írni, azon igyekeztem, hogy a cikkeimen keresztül elérjem az emberek szívét. Remélem, sikerült... Ebben a törekvésemben mindenesetre sokat segített kedvenc műfajom, az interjú. A beszélgetéseken, találkozásokon keresztül emberek sorsát, életét, hitét volt módom közelebről, mélyebben is megismerni. Bizom benne, hogy a hitük, a példájuk nemcsak nekem, hanem az olvasóknak is sokat adott.

Miről írnál most szívesen, milyen gondolatokat osztanál meg?

Jó, egyben nehéz kérdés! Interjúkat mindenképpen szívesen írnék még. Egyébként az újságíráson kívül mentálhigiénét ugyancsak tanultam – amit lelki egészségvédelemnek is fordíthatnánk. Szívesen foglalkoznék ezzel is. Már csak azért is, mert az egyházban, a lelkészek között is sok elakadás, sebzettség van. Házassági, kommunikáci-

ós problémák, vagy akár lelki eredetű betegségek, zavarok. Gondolok itt például a depresszióra. Ha egy nehézségről nem beszélünk, ne higgyük, hogy az nem is létezik... Legyünk őszinték! De azzal a céllal, hogy az mindenféleképpen az előrehaladást, a gyógyulást szolgálja.

Elmondta nekem az interjú előtt, hogy a saját történeted is kész vagy megosztani a depresszióval kapcsolatban.

Amikor annak idején diagnosztizáltak nálam ezt a betegséget, nagyon bántott egy keresztyén ismerősöm reakciója: Nem szeretted Jézust? Nem tudod, hogy mindig ott van veled az Isten? Nem imádkozol eleget?

A keresztyének között széles körben elterjedt az a vélekedés, hogy aki hívő, az nem lehet depressziós. Ma már azt mondom, hogy ez egy betegség, amit kezelni és gyógyítani kell és lehet, bizonyos esetekben akár gyógyszerrel is. Mert ez a probléma valamilyen szinten kémia is, genetika is, az ember sorsából is adódhat. Előbukkanhat a semmiből – engem is úgy ért, mint derült égből a villámcsapás.

Felszabadító a számomra, ha olyan keresztyénnel találkozom, akik a pszichológiát nem tekintik ördögtől valóknak. Akik el tudják fogadni, hogy én attól még hiszek és szeretem Istent, hogy van egy karbantartott betegségem. Attól még tudok békességet, örömet átélni. Nem vagyok egyenlő ezzel a kórképpel.

Tudni kell rólam, hogy koraszülött vagyok, hat és fél hónapra születtem oxigénhiánnyal, aminek mozgássérültség lett a következménye. Ez is én vagyok, de nem vagyok egyenlő a testi korlátaimmal. A depresszióval együtt kell élnem, és most már együtt is tudok élni vele. Ebben nagy segítség a hit, és amikor érzem Isten szeretetét. Sokat jelent nekem, hogy tudok beszélni róla. Többen imádkoztak is azért, hogy Isten vegye el tőlem. Bizom benne, hogy egyszer tényleg megszabadulok, de már most sem érzem magam annyira gúzsba kötve, mint amikor elkezdődött. Isten ajándékának tekintem ezt, a gyógyulást, a lelki növekedést, fejlődést is.

Am én is „megtettem a magamét”: sokat dolgoztam magamon. A terápia részeként három és fél éven keresztül hetente egyszer jártam segítő beszélgetésre, ahol ráláttam hiányosságokra, bűnökre, fájdalomokra, és engedtem, hogy ezek felszínre jöjjenek és gyógyuljanak.

Szerinted fontos, hogy keresztyén segítő, pszichológust találjunk?

A sokéves önismereti munka folyamán voltak nem hívő terapeutáim is, akik szakmailag és emberileg egyaránt sokat adtak. De akihez hosszú ideig jártam, az egy hívő katolikus hölgy volt. A vele töltött idő és az út, amelyen ő végigkísért, jelentette a legtöbbet. Szerintem nagyon fontos, hogy egy lelkigondozó hisz-e vagy sem. Ha a segítő is hívő, az ember kliensként kimondhat olyan szavakat, mint Isten, bűn, szellemi támadás, hiszen a terapeutával egy nyelvet beszélnek. Továbbá a hívő segítő imádkozhat is azért, akit kísér, és tudjuk, hogy az imának milyen nagy ereje van.

Többféle felekezettel említettél, amelyekből meghatározó hatások értek. Te hogyan imádkozol másokért? Mit kérsz a teljes egyháza tekintettel, és a lelkészekre gondolva?

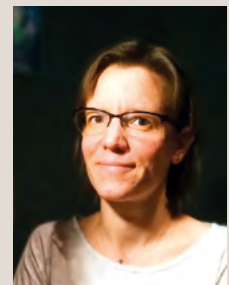
Abban a gyülekezetben, ahova most járok, részt veszek egy online imaórán. Nagyon fontos, amit a hetven-nyolcvanéves testvéreimtől tanultam ott. Az a lelkület van bennük, hogy itt vagyok, Istenem, teljes szívemmel, lelkemmel, mindent átadok neked, mindent letezek a kereszthez. Ez sokat jelent nekem.

Nagyon fontos lenne, hogy az egyházban a gyülekezeti tagok tényleg imádkozzanak a lelkészekért, a gyülekezetért. Kérjék, hogy áradjon ki Isten Lelke, ő áldja meg a lelkészeket és ő áldjon meg minden egyes gyülekezeti tagot. Hogy azt érezze mindenki, aki már oda tartozik, hogy ez az ő lelki-szellemi otthona. És ez annyira sugározson kifelé, hogy ne csak megtartsuk azokat, akik már ott vannak, hanem elérjünk másokat is, olyannyira, hogy ők is velünk akarjanak lenni. Mert a közelünkben azt látják, hogy ez az a közösség, ahol épülhetnek, gyógyulhatnak, ahol átélhetik és megtapasztalhatják, mit jelent az, hogy az Isten szeretet.

Az interjú meghallgatható az Evangélikus Missziói Központ honlapján, a rádió/interjúk menüpont alatt.



**ERDÉSNÉ
KÁRPÁTI
JUDIT**



Segítőből fogadott nagymama

Azt mondta a nagyóvódás kisfiám egyik morfondírozásakor, hogy érdekes, hogy a mi családukból csak Mária néninek gondör a haja. Ez az egykor nagyóvódás kisfiám a napokban vette fel a tárgyait az egyetemi online rendszerben, ezt a mondatát azonban azóta is emlegetjük, nem hagyjuk, hogy feledésbe merüljön. A fontos mondatokat időnként újra kell mondani egymásnak, hogy vigyék tovább a történetet. Minek a történetét? Egy családot. Melyik családot? A mi családuknak, amelyekben az óvodásunk Mária nénije a család tükörképén volt, meg persze a négygyerekes háztartásban „mindennek-helyettudó”, gyors rendrakó, szomorú napokon fánkot sütő, „negyvenfősven-dégségre-rántothústpanírozó” segítő. Aki ráadásul amolyan fogadott nagymamaként ezt a nagyóvódás kisfiút nyaranta Erdélybe vitte tyúkokat etetni, kemencében sütni, nyárikonyha falát tapasztani.

Mária most már ismét a számára ismerős és otthonos vidéken terelgetheti saját unokáit nyáron és mehet értük az óvodába, iskolába télen, menyeneinek lett fontos támasza. A mi családukból töltött húsz év alatt Kolozsvár nagyot változott, ahonnan eljöttek férjével egy gyors kényserdöntés után. Munkahelyük, a még a huszadik század elején alapított kolozsvári cipőgyár a rendszerváltás után hanyatlani kezdett,



Ünneplés az unokákkal nyaralás közben (2023)

majd egyik napról a másikra csődöt mondott és megszűnt. A háromezer elbocsátott alkalmazott közt ott voltak Máriaék is, de hiába az évtizedes munkaviszony, negyvenkét évesen újat kellett kezdeni. Még hozzá azonnal, hiszen a továbbtanuló gyerekeik taníttatása pénzbe került. Így érkezett több család mellett hozzánk is, a nagyfiúkat és a család öregjeit otthon hagyva, értük izgulva, értük dolgozva. Bekerült a családukból, hogy a három fia elvégezhesse az iskoláit, hogy elindíthassa őket az életben.

Igaz, a családukból a megélhetés kényszere hozta, ez furcsán színezte a képet, ezt is el kellett fogadni. Mégis, a mi családukból az ő családja lett, az övé pedig a miénk, még így is, kényérkeresőként és kenyéradóként. Egy, a nagyanyjától örökölt szötyes az én kony-

hámát díszíti, a gyerekeinktől megmaradt játékokkal már az ő unokái játszanak. Kapcsolatunk alapját a munka adta, nem a családpótlás vagy közösségkeresés. Amikor már nem volt szükség az aktív kenyérkeresetre, amikor eljött a várva várt nyugdíjkor, elmentek.

Mária tizennégy évesen kezdett dolgozni egy román rendőrcsaládnál bébisitterként, majd szezonmunkában, varrodában és cipőgyárban, végül budapesti családuknál eltöltött negyvennyolc évnyi fizikai munka után hivatalosan is nyugdíjas lett. Ekkor mehetett vissza a család két öregjéhez, a fiaikhoz és az unokáikhoz, ahhoz a családhoz, akik miatt a húsz év távol telt.

Honnan a közösségérzés? Honnan a bizalom? Keresem a választ, és azt hiszem, ott találom meg, ahol nincsenek családon belüli és kívüli határok, ahol csak egy van, a Krisztus útja. Mária és férje Krisztus családujához tartoznak, húszévnnyi átmeneti életükben is oda tartoztak. Lakásról lakásra költözés, buszos ingázás az ünnepek körül, állandó izgulás az otthoniakért és a reggeltől estig tartó fáradtságos fizikai munka sem tántorította el őket egyházuktól. A vasárnap szentségét megtartották, itt is kerestek gyülekezetet, és az ottanival is ápták a kapcsolatot. Úgy érezték, az Úristen tereli őket, az ő útján járnak, nem feledkezhetnek meg róla, hiszen ő sem feledkezett meg róluk.

A Kolozsvár–Budapest távolság nincs ötszáz kilométer, ráadásul a húsz év alatt még közelebb is jött, de mégis csak öt-hat óra autózás, hét-nyolc óra buszozás és még a határon is várakozni kell. Az Úristen családujában ez mégsem sok. Máriaék hiányoznak, de a közösség megmaradt, amiért hálát lehet adni.



Mária és Miklós fogadott budapesti unokáikkal Bálványosváralján.

ITTZÉS SZILVIA

Hol a határ Luther szerint?

„Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.”

(Zsolt 119,105)

Határeset?

Életünk tele van határkérdésekkel. Hányszor halljuk ezt a megközelítést különböző situációkban és párbeszédekben: „Kinek mi fér bele?” A teremtet világ elemeinek bizony vannak határai. Ilyen például a mérhető, múltó idő, vagyis a kronosz. Ebből vagy sok van, vagy túl kevés, felgyorsult világunk inkább az utóbbival küzd. Az időnkhez hasonlóan határos az erőnk, a türelmünk és a kitartásunk is. Keresztyénként azt a kérdést érdemes feltenni, hogy vajon a hitünkben, hitünk gyakorlásában találkozunk-e határokkal, határos helyzetekkel? A Szentháromság, akiben hiszünk, nyilván végtelen, ezért ebben az aspektusban helytelen lenne határokról beszélni. Azonban hitéletünknek egyszerre van szüksége rugalmasságra és kristálytisza határookra.

Rugalmasság és határok

Hitéletünknek, keresztyén hitünk gyakorlásának elengedhetetlen eleme a tanúságtétel, a Jézus Krisztusról való tanuskodás. Egyfelől erre ő maga szólít fel (Mt 28,19–20; Mk 16,15–16; Lk 24,45–48; Jn 20,21), másfelől mi, hívők ezt a felszólítást nem kényszernek, hanem szeretetből felbuzogó késztetésnek éljük meg. Az örömhír szolgálata igazi öröm, ha az evangéliumot valóban hatni hagyjuk az életünkben. A misszió tehát mindnyájunk közös ügye, a Krisztus-hit terjesztése olyan feladat, cél és vágy, amely meghatározza a Krisztusban élő, mozgó és levő ember életét.

Amikor bizonyosságot teszünk és misszionálunk, szükségünk van rugalmasságra, hogy a másikat minél inkább megérthessük, s ily módon minél hatékonyabban juttathassuk célba az üzenetet. Krisztus irányít, nem mi. A másik ember hitre jutása nem a mi tempónkkal, hanem az övével zajlik, ám a rugalmasság mellett szükséges a megfelelő keretek alkalmazása és ismertetése, ugyanis ezek nélkül a hitfejlődés helytelen, Krisztus nélküli irányba menne tovább. De vajon mik ezek a keretek? Jól tesszük, ha most is odafigyelünk reformátorunkra, Lutherre.

Lábam előtt mécses a te igéd

Luther teológiájának középpontjában a kereszt és az azon értünk szenvedő és meghaló, majd pedig harmadnapon győzedelmesen feltámadó Krisztus áll. Ám minden krisztológiai és szótériológiai érvelés alapja és kiindulópontja nem más, mint maga a Biblia. Ismerjük jól Luther írásmagyarázatát, nagyon jól tesszük, ha osztozunk vele abban. Az egész Szentírás Krisztusra mutat!

Az Ószövetség a törvénnyel előtérben megrettenti a bűnös ember ösztetört lelkiismeretét, majd pedig odaigazítja és vezeti Krisztus keresztségébe, amellyel az Újszövetségben találkozik. Az üdvösséghez Krisztust kell ismernünk és őbenne kell hinnünk, ebben pedig a teljes Szentírás van a segítségünkre, amely Krisztusra mutat. Ha nem őt olvassuk ki belőle, akkor nem jól olvassuk. **Luther az igei kinyilatkoztatást teszi az egyetemes egyház és minden tanítás alapjává.**

Ami pedig nem található meg a Szentírásban, arra emberi tanításokként tekint, ami pedig ellene mond neki, arra veszedelmes eretnokségként, tévtanításként. A hitvallási iratok is megmért normák, amelyek a Biblia mérlegén lettek megmérve, megfogalmazva. Normák, mert az igei kinyilatkoztatás tanítására mutatnak, és azt fogalmazzák meg, s emelik ki.

Ösvényem világossága

A Szentírás él. Nem halott papír és tinta, hanem életet teremtő, formáló és újító valóság, hiszen Isten teremtő igéje papírra vetve is teremt, méghozzá hitet, új és örök életet, s nekünk eszerint kell rá tekintenünk. Mindaddig jó úton vagyunk, amíg a Biblia talaján állunk, mert csak így ismerhetjük meg Jézus Krisztust, az egyszülött Fiút, a mindent teremtő és tematizáló Logoszt, aki az egyetlen út az Atyához.

Nézzük ezt egy kicsit szókimondásban! Aki Jézust nem a Biblia alapján vizsgálja, hanem különféle emberi szóbeszédre hagyatkozik, az sohasem juthat el az Atya közelségébe. Az ilyen ember megcsalja önmagát, és azzal a tudattal lépked a kárhozat felé, hogy ő kiegyensúlyozott léptekkel éppen az



örök üdvösség felé tart, s majd csak az út végén döbben rá a keserű valóságra. **Isten nem kárörvendő, hiszen önátadó agapéval szeret bennünket, de nekünk tudnunk kell, hogy mindennek következménye van.**

Következménye van az istentelen gondolkodásnak és életnek, de következménye van a krisztusi hitnek és életvalóságnak is. A különbség pedig éppen az örök halál és örök élet különbsége. Van-e tehát átléphetetlen határ? Nagyon is van! „Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.” (Zsolt 119,105)

GÖMBÖS TAMÁS



Felhasznált irodalom

Az emberi tanítások kerüléséről, valamint felelet azokra a szentírási helyekre, melyeket az emberi tanítások erősítésére idéznek (1522); *In: Luther Márton válogatott művei 2. – Felelősség az egyházért, Luther Kiadó, Budapest, 2017*



Egy fesztivál utóélete

Németországban az evangélikus, protestáns egyházhoz köthető civil rendezvény a kétévente megrendezett Kirchentag. Idén 38. alkalommal – ezúttal Nürnbergben – gyűltek össze a fesztiválozók. Jó, hogy vannak ilyen alkalmak is az egyházban, mert lehetőséget adnak arra, hogy a keresztyének kötetlenebb keretek között is megéljék a közösséget. Emellett Jézus missziói parancsából következő küldetése is lehet egy fesztiválnak. De fontos, hogy az ilyen egyházhoz kapcsolható rendezvények tartalmukkal ne utánozzák a világi fesztiválokat, és ne akarjanak megfelelni emberi elvárásoknak.

Isten queer?

A *queer* angol szó, jelentése furcsa, különös. A kifejezést nemzetközileg olykor a homoszexuális szó szinonimájaként használják, máskor gyűjtőfogalomként mindenkire, aki nem tudja pontos gender kategóriába sorolni önmagát. Az angol nyelvben ezek mellett sok más jelentése is van: például bizzar, eszelős, furcsa, hóbortos, kétes.

De hogy került ebbe az írásba ez a szó? Úgy, hogy a Kirchentag záró istentiszteletén a lelkész azt találta mondani, hogy „az Isten queer”. Szó szerint azt mondta: „Jetzt ist die Zeit zu sagen: Gott ist queer!”, azaz „Itt az idő, hogy kimondjuk: Isten queer!”

Igaz hang magyarul

Az erdélyi *Fehér Attila* evangélikus esperes, egyházi főtanácsos feltet-

te a kérdést: „Miként mondhatja egy lelkész azt, hogy Isten queer, azaz kilóg a sorból, abnormalis, fura és bizzar? Számomra ez felfoghatatlan és elfogadhatatlan, teljes mértékben istenkáromlás. Ettől evangélikus-lutheránus lelkészként elhatárolódom! Addig bohóckodunk, és addig lógatjuk ki Istent a sorból, amíg mi teljesen kiesünk a képből, és szégyenkezni fogunk mindazért, amit tettünk, amit nyilatkoztunk, ahogy megéltük a hitünket, és ahogy végeztük a szolgálataunkat.”

És azért is szégyenkezni fogunk, hogy hallgattunk – teszem hozzá.

Az Ige kiforgatása

„Beteljesedett az idő, és elközéltett az Isten országa. Térjete meg, és higgyetek az evangéliumban!” (Mk 1,15) Ebből az igeszakaszból az idei Kirchentag vezérfonalául a „Beteljesedett az idő” („Jetzt ist die Zeit”) félmondatot választották. A záró istentiszteleten is csak ez a szövegrész adta az igehirdetés alapját. „Itt az idő, Jézus bátor döntésekre hív minket, amelyek változást hoznak magukkal” – mondta a lelkész, és szó sem volt arról, hogy Isten országa elközéltett, de egyedül csak Jézus Krisztusban.

„Te is tudsz, és én is tudok dönteni jó és rossz között” – hangzott az igehirdetésben. Én meg azt mondom, hogy nem tudok, és senki nem tud. Romlott étel és ehető között igen, mert erre

kaptuk a teremtésben a gondolkodás ajándékát. De Istennel, a teremtettséggel, megváltással, megszentelődéssel kapcsolatban a Szentlélek segítségével nélkül csak sötétben tapogatózunk.

A jövő egyháza? Vagy valamit nem jól csinálunk

Heinrich Bedford-Strohm bajor evangélikus püspök azt mondta, hogy az idei Kirchentagon megéltette és láthatta a „jövő egyházát”. A szövegkörnyezetből kiderül, hogy derülátó, mert a Kirchentag alapján az egyház pozitív jövőképe rajzolódott ki előtte.

A záró istentiszteleten másfajta szemüvegen nézve is a jövő egyházát lehetett látni, de ez a korszellemnek behódoló, a világ igényeit kiszolgáló egyház. *Christian Kopp* evangélikus püspököt *Fabiny Tamás* elnök-püspök kérdezte a németországi evangélikus egyház kihívásairól. „Csökken az egyház lélekszáma, és ez azt mutatja, hogy valamit nem jól csinálunk” – mondta a bajor püspök.



DR. GARÁDI
PÉTER

Kirchentag 2023

Ördög feketében – egy gyűlöletkommentárban szerepelt ez a szözerkezet, amit a záró istentiszteletet tartó evangélikus lelkészre zúdítottak a megkeseredett német hívők.

A Kirchentag már régen nem az, aminek a megtisztulás jegyében 1949-ben elindították. A lelkészek többsége nem Isten ígését hirdeti a szószék-ről, hanem aktuálpolitikai kérdésekkel bombázza híveit. Azokat, akik a vallásban a megnyugvást, a lelki béke megtalálását keresik, a templomban már egyre ritkábban találják meg.

Természetesen voltak bibliakörök és istentiszteletek is. A rendezvény csúcspontja a záró istentisztelet volt, melynek performansz jellegét erősítette, hogy a karmester óriás szappanbuborékokat fújt vezénylet közben, leánykák táncoltak a szivárványosra hajazó oltárterítő előterében. Az „ördög feketében” a szertartás közepén jelent meg. Egy észak-németországi gyülekezet lelképásztor, *Quinton Caesar*, aki egy személyben mindent megtestesített, amiről az evangélikus egyház idei fesztiválja szölt: afrikai, azaz fekete és egyben migráns ebben az országban, bevalottan az utolsó nemzedék aktivistája, és miután a queerek nevében is szölt, látszatra abban a kérdésben is érintett. Saját önmeghatározása szerint ő egy Pastor-Gangsta-Rapper (reppelő gengszterlelkész?). A jelenlévők (nem merek híveket mondani) egyes megnyilatkozásait tapssal, éljenzéssel fogadták. Különösen tetszett nekik az a rész, amit ma mindenki kiemel, hogy Isten queer. Ez csak egy sima blaszfémia, bár egy lelkész szájából minden bizonnyal több.

Számomra legalább ennyire riasztó volt a többi üzenete: „Jézus szeretete felszabadít. Itt az ideje kimondani, hogy mi vagyunk az egyház! Engem és az én testvéreimet származás, bőrszín



vagy nemi identitás miatt diszkrimináltak. Nem bízunk a ti szeretetekben, nem érezzük magunkat biztonságban a ti templomaitokban.” Ez a mindenkit egy kalap alá vevő általánosítás nem félresikerült fogalmazás, hanem tudatos, előre átgondolt, számunkra elkeserítő üzenet. Ezrek és az egyház szeretetében nem bízik? Milyen megosztó megnyilvánulás ez?

A továbbiakban zöld hitvallás hangzott el a záró istentiszteleten. Klímaprobléma és a nemi sokszínűség dicserete.

Voltak, akik nem lelkesedtek ennek a gyújtó hangú politikai szónoklatnak a hatására. Álltak döbbenetben. Ki a ti és ki a mi? Mire ez a megosztás az egyházban, az emberek között? Miért csak a fekete életek számítanak? Mi volt a célja ezzel a beszéddel Quinton Caesar tiszteletesnek? „Mindenki

olyan tulajdonságokkal ruházta fel Istent, amilyenvel akarja, Isten olyan, amilyennek az individuum gondolja” – mondta Caesar védelmében hivatali felettese.

A német *Statista* adataiból az látszik, hogy az elmúlt húsz évben a katolikus hívők száma hatmillióval, az evangélikusoké tíz (!) év alatt ugyancsak hatmillióval csökkent. Ha a tendencia folytatódik, a következő húsz-harminc év elég lesz arra, hogy a keresztény egyházak lehúzzák a rolót. De a Quinton Caesar-féle hamis próféták mindig fognak a maguk számára közönséget találni.

Mi pedig hallgassunk a józan eszünkre és Márk evangéliumából olvassuk végig a megfelelő szakaszt: Az idő beteljesedett, közel van Isten országa. Térjete meg és higgyetek az üdvösség jó hírében.

Névjegy

Rab Irén katolikus történész. Tizenöt évig élt Németországban, a Göttingeni Egyetem magyar lektora volt. Nyugdíjas, figyelemmel kíséri a német sajtót. A rengeteg ottani, Magyarországra vonatkozó hazugságra válaszul alapította meg az Ungarn real internetes felületet, mely által sok némethez jut el a reális kép Magyarországról. Jól ismeri a német katolikus és protestáns egyházakat, és az azokban zajló folyamatokat.

RAB IRÉN





Ki beszél nekik a szexről?

Napjaink elsődleges szexuális felvilágosítója az online pornó. Az emberiség történelmében először nőtt fel egy generáció, akinek férfiről, nőről, emberi szexualitásról, vágyról és magáról a szexről alkotott képét alapjaiban határozza meg valami olyasmi, ami azelőtt elképzelhetetlen volt.

Korlátlan mennyiségű képsor árad a gyerekekre és fiatalokra, amelyek megszűrésére, értékelésére, értelmezésére legtöbbször egyáltalán nincsenek felkészülve. Legelső szexuális benyomásaik forrása a saját fantáziájuk és tapasztalatuk helyett az online pornó embertelen, agresszív és romboló képe a szexualitásról*.

Korábbi időszakokban sem sokaknak adatott meg, hogy életük egyik legmeghatározóbb szeletéről, férfi és női létükről, szexualitásról és a szexről a szüleik beszélgettek volna velük. **Nagyon gyakori élmény a szülők teljes hallgatása ebben a témában.** A szexről való beszélgetés hiánya az előttünk élt generációkat is kínozta, és hatása felmérhetetlen fájdalmakat okozott már eddig is. Az a fajta rombolás azonban, amire a ma felnövő gyerekeknek kell szembesüdniük, semmihez nem hasonlítható. Ha egy szülő hallgat a szexualitást érintő kérdésekkel kapcsolatban, olyan, mintha megkérné, hogy helyette ezt a feladatot az online por-

nó végezze el. És az meg is fogja tenni. Csak kérdés, hogy milyen tanár a pornó és mit tanít férfiről, nőről, férfiasságról, nőiességről, kapcsolatáról, szexualitásról, testről, lélekről, vágyról, örömszerzésről, értékről, erényről, az emberről? Merthogy ezekről van szó.

De vajon mit is tanít a pornó? Például azt, hogy „Minden szexuális, ami beindít.” Mindegy, hogy ez szóbeli vagy fizikai bántalmazás, vagy hogy hányan és milyen életkorúak vesznek részt benne. Azt is tanítja, hogy a szex rólad szól. Akkor, amikor akarod, ahogy akarod, amennyit akarod. Azt, hogy a tested úgy, ahogy van, nem elég jó, nem elég nagy itt meg ott. Merthogy a színészek és színésznők műtve és injekciózva vannak. Azt tanítja, hogy a nők kérik, várják vagy türik a bántást, mert élvezik, a férfiak pedig hihetetlen hosszú teljesítményre képesek. Deviáns szexuális gyakorlatokat a mindennapi szexuális élet részeként mutat be. Azt állítja magáról, hogy a szexről beszél, holott pixelekhez és okostelefonhoz

köt, magányosságra és titkolózásra tanít, hamis és torz képet mutat be a férfi és a női testről, vágyakról és teljesítményről. **A pornóval nem az a baj, hogy túl sokat mutat meg a szexből, hanem hogy túl keveset.** Hamisat, undokot, embertelent, elidegenítőt, csalódást okozót, függőségbe taszítót.

A gyerekek átlagosan tizenegy évesen találkoznak online pornóval. Ez tizenhét éves korukra tízből kilenc fiút és tízből hat lányt jelent. A kérdés tehát nem az, hogy a gyerekeink fognak-e pornóval találkozni, hanem az, hogy mikor, és hogy fel vannak-e készülve rá. Tudjuk, hogy a pornó akkor a legkártékonyabb, ha váratlanul éri a gyereket. Hajlandóak vagyunk-e beszélgetni velük mi magunk férfiről, nőről, szexualitásról és szexről, mielőtt ezt vagy a pornó vagy olyan kortárs tenné meg, aki már látott ilyet? Vagy félelemből és egyéb okok miatt a homokba dugjuk a fejünket és csöndben maradunk?

Olyan korban élünk, amikor nem attól kell tartanunk, hogy túl korán

beszélünk szexualitásról a gyerekeinkkel, hanem attól, hogy túl későn. Azzal kapcsolatban, hogy mikor beszélgeszünk a pornóról a gyerekünkkel, a következő mondat lehet segítségünkre: inkább egy évvel korábban, mint egy másodperccel később. Mit jelent ez a gyakorlatban? Legkésőbb akkor beszéljünk róla, amikor egyedül használhat okostelefont, vagy van körülötte olyan gyerek, aki egyedül használhat. Ez nyolc- kilenc éves kort jelent.

Hogyha nem szeretnénk a pornóra hagyni a tanítói szerepet, kezdjünk el mi magunk beszélgetni a gyerekekkel arról, hogy mit is hiszünk, gondolunk mi magunk férfiról, nőről, szexualitásról, szexuális kapcsolatáról. Ezt ne egy beszélgetésnek képzeljük, sokkal inkább folyamatnak, oda-vissza kommunikációnak. Az élet olyan természetes aspektusának, amiről beszélgetni szoktunk. **Ahogy időről időre előjön a test, egészség-betegség, evés-ivás, pihenés-tanulás, hit-értékek kérdése a beszélgetéseinkben, engedjük meg, sőt emeljük be a férfi-nő, szexualitás, vágy, társ kérdéseit is.**

Már egészen kicsi gyerektől ünnepelhetjük azt, hogy Isten fiúnak és lánynak alkotott minket. Beszéljünk arról, hogy különbözőek vagyunk, hogy melyik testrésznél különböztet meg minket egymástól. Arról, hogy ezek a testrészek is Isten ajándékai, ahogy a fülünk, szemünk, kezünk is az. Hogy öröme és jó érzésre adta a Teremtő. Hogy nem nézgetheti vagy nyúlhat hozzá rajtuk, szülei és az orvoson kívül más. Már óvodásokkal is ünnepeljük azt, hogy vannak dolgok, amiket csak a fiúk csinálhatnak – például borotválkozás apával, és csak a lányoknak lehet – például magassarkú cipő vagy pörgős szoknya anyával. Ha kérdezzük a kisbabával, nemi szerveikkel esetleg a szexszel kapcsolatban, mindig igaz információkat mondunk, amelyeket nem kell később visszavonni. Osszuk meg velük, hogy miért jó férfinak és nőnek lenni. Kisiskolásokkal beszéljünk a plakátokon, mesékben, filmekben előkerülő férfiakra és nőkre. Mivel nap mint nap találkoznak a gyerekek olyan nő- és férfiképekkel az óriásplakátokon és reklámokban, amelyek hatnak rájuk, kérdezzük meg, szerintük mi a furcsa abban, ahogy ezek a képek bemutatják a nőt és a férfit és a szépséget. Kezdjünk el velük arról beszélgetni, hogy milyen hatással van a közösségi média arra, ahogy látjuk magunkat és egymást. Tanítsuk meg őket, hogy észrevegyék azokat az üzeneteket, amelyeket kultúránk sugall, és amit tudat alatt mi is elhiszünk. Ilyen például, hogy „annyit ér egy nő, amek-

kora vágyat ébreszt a férfiban.” Ha egy tini ismeri ezt a hazugságot, megértheti azt is, hogy nem kell kihívó profilképet kitennie, vagy szexuális tartalmú képet küldenie magáról (sexting) ahhoz, hogy szeressék és értékesnek érezze magát.

Meggyőződésem, hogy a tiniknek részletesebb magyarázatra van szüksége annál, hogy „várj a szexszel a házasságig, mert a Biblia azt mondja”. Beszéljünk velük arról a dizájnról, ahogy a Teremtő férfivá és nővé alkotta az embert, a saját képmására teremtett minket így. Arról, hogy Ádám már azelőtt átélte a társ iránti vágyat, hogy az Isten elleni bizalmatlanság és annak minden következménye, megtöretettsége megjelent volna a világban. A Teremtő tehát jókedvében alkotott minket szexuális lényeknek, akik vágnak az eggyé válásra, a közösségre. Az ember lázadása óta ezt az egységet csak tökéletlenül élhetjük át a legjobb házasságban is. **Mégis, a férfi és a nő életre szóló szövetségében megcsillan valami abból a szövetségből, amelyet Isten kötött az emberrel Jézusban.**

Tanítsuk gyerekeinket, hogy Jézus mint vőlegény kizárólagos, szenvedélyes, hűséges, önfeláldozó szeretettel szereti menyasszonyát, az egyházat. Vágyik a velünk való közösségre, kapcsolatban szeretne lenni velünk, és az egész lényünket kéri a maga számára. Valahogy ezt a kapcsolatot képezi le tökéletlen módon a férfi és a nő házastársi szövetsége. Szexualitásunk nem önmagában áll, jelentés nélkül bíró aspektusa az életünknek. Isten céllal adta, örömről, élet továbbadására, egymás és az ő megismerésére.

Beszéljünk mi ezekről és még oly sok szexualitást érintő kérdéssel a gyerekeinkkel. Adjuk meg nekik az ajándékot, hogy tőlünk, a szüleitől hallhatnak életük egyik legmeghatározóbb kincséről.

UJLAKI-GYÓRI ANNA

mentálhigiénés szakember



* A szexualitás szót nemiség, nemi mivoltunk értelemben használom a cikk során.

A pornóról való beszélgetéshez szeretettel ajánlom az alábbiakat:
Kristen A. Jenson: *Jó képek – rossz képek*, Szent II. János Pál Intézet, 2022
Internetes segédanyag: <https://paloskozpont.hu/magabiztosan/>

Bűnösök mentése

„Uralkodjál ellenségeid között.”
(Zsolt 110,2)

Isten nem barátok, liliomok és rózsák közé, hanem tuskék és ellenség közé helyezte övét. Ezért van, hogy mindazok, akik az Istent szolgálják és Krisztus táborához akarnak tartozni, sok kellemetlen szűrást kénytelenek elszenvedni. Ahogy Krisztus maga is mondja: e világon szorongattatástok lesz. De bennem s csakis bennem békességet találtok. Isten végezte így, és sohasem lesz másképp: ellenség között kell uralkodnod. Aki pedig ezt nem hajlandó vállalni, hanem barátok között, rózsálgatásban szeretne pihenni, az Krisztus országából tagadja ki magát.

Oh, ti istenkáromló júdások! Ha Krisztus úgy tett volna, mint ti, üdvözülhetne-e valaha valaki? Ő magát megüresítve a bűnösök közé szállt, hogy meggazdagítsa őket. Nem a kegyeseket és igazakat kereste, hanem a bűnösöket vette fel. Ti pedig a fordítottját tesztitek. Mások bűnét lerázzátok magatokról, de megterhelitek magatokat tulajdon képzelte igazságokkal és bölcsességekkel. Krisztus viszont a maga igazságát és bölcsességét tette le, hogy magára vegye a mások bűnét és gonoszságát. Szépen követitek a Krisztust, mondhatom!

Isten gyermekei nem menekülnek a gonoszoktól, sőt, keresik, hogy segítsék őket. Mert nemcsak maguk akarnak a mennyországba jutni, hanem mindent elkövetnek, hogy magukkal vigyék a legbűnösebbeket is.

Forrás: Jer, örvendjünk, keresztyének – Luther írásaiból mindennapi áhitatra

Mikor mondjunk **NEMET** Jézus szerint?

A Názáreti Jézust még a nem hívők is úgy ismerik, mint a jóság megtestesítőjét, a szegények és elesettek pártfogóját, aki végül még a halált is vállalta értünk, emberekért. A jézusi szeretet az alázatot, az elfogadást, az emberek feltétel nélküli szeretetét fejezi ki a köznyelvben. A középkori keresztyén irodalom talán legszebb műve, *Kempis Tamas Krisztus követése (Imitatio Christi)* is Jézus Istent és az emberiséget alázatosan szolgáló magatartását teszi meg követendő példaképpé.

Kevesebb szó esik azonban arról, hogy Jézus is tudott határozott nemet mondani; sőt mondott is, nem is egyszer! Tekintsünk át röviden öt ilyen példát, és gondoljuk át, mi mit tanulhatunk belőlük.

„Nem” a kísértésekre

Jézus talán legismertebb nemet mondása a pusztában hangzik el, miután negyven nap után megkísértette a Sántán. A felvetésre, hogy Jézus megkapja a világ minden országát és azok dicsőségét, ha cserébe leborulva imádja őt, Jézus így felelt: „Távozz tőlem, Sátán, mert meg van írva: **Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!**” (Mt 4,10)

Jézus megkísértésének története több tuat festő (köztük *Botticelli, Bloch*) mellett a modern filmművészetet is megihlette. *Scorsese* 1988-as filmdrámája, a *Krisztus utolsó megkísértése* meglehetősen nagy port vert fel a maga idejében, mivel a rendező hétköznapi átlagemberként is elképzelte Jézust egy pillanatra, ami sok hívőnek „nem fért bele”. A filmből – amely ellen számos országban tüntettek, és több országban be is tiltották – talán pontosan azért lett

ekkora botrány, mivel a kísértés az egyik legemberibb érzés, csak a miénk, amely a föld bármely pontján hasonló érzésekkel társulva támadja be az embert.

A kísértések megélése olyannyira egyetemes tapasztalatunk, hogy külön irányzat vizsgálja a pszichológiai tudományokon belül (önuralom tudomány néven); 2015-ben például egy amerikai professzornő megközelítőleg ötvenmillió forintnyi kutatási ösztöndíjat nyert a kísértések vizsgálatára. És bár a kísértések (azaz a legjobb szándékunk és értékeink elleni cselekvésre való késztetés) motivációja és az ezekkel kapcsolatos emberi viselkedés rendkívül összetett, valójában annyira ősi és annyira emberi megtapasztalásunk ez, hogy akadémiai kutatások nélkül is érti még egy kisgyermek is, miről van szó. És azt is tudja mindenki, mit *kellene* tenni.

Jézus teszi is. Szilárdan, egyértelműen mond nemet a kísértésre (azt nem jelenthetjük ki biztosan, hogy hezitálás nélkül, hiszen a kísértés lényege éppen a hezitálás, és ez felénk sem elvárás...) – és ezzel számunkra is utat mutat a kísértés idejére. Isten segítségével lehet, és tudunk is határozott nemet mondani a kísértésekre. Mindarra, ami nem tesz hozzá jót az életünkhöz és embertársaink életéhez, ami hátráltat vagy hátrahúz minket, és ami nem járul hozzá ahhoz, hogy egy jobbik változata lehessünk önmagunknak.

Mert bár a kísértés fogalmán szívesen elnevetgélünk *Oscar Wilde*-dal egyetértésben („Mindennek ellent tudok állni – kivéve a kísértést”), valójában pontosan tudjuk, hogy a kísértés az arra való késztetés, amit éppen hogy nem akarunk megtenni, ami éppen hogy nem tesz jót nekünk és csak hátrahúz minket. Legyen szó súlyos bűnről vagy éppen csak hétköznapi apróságokról,

ugyanazt a kérdést azonnal feltehetjük: „Jó-e ez nekem? Hozzátesz-e valami jót ez az életemhez? Használ-e a körülöttem élőknek?” – és ha a válasz nem, akkor merjünk mi is határozott nemet mondani a kísértésre!

„Nem” (akár) a kellemetlen dolgokra (is)

Egy másik történet szerint Jakab és János, Zebedeus fiai megkérik Jézust, hogy hadd üljenek majdan Jézus jobb és bal keze felől. Jézus erre így felel: „hogy ki üljön jobb vagy bal kezem felől, azt nem az én dolgom megadni, mert azoké lesz az, akiknek elkészítettet” (Mk 10,40).

Ráadásul nem is akar ki fordul Jézushoz ezzel a kéréssel, hanem az a János, „akit Jézus szeretett” (Jn 21,20), és akire Jézus nem sokkal később rábízta a saját édesanyját. **Jézus azonban határozottan nemet mond, annak ellenére, hogy az evangélium szerint az egyik legkedvesebb tanítványa kérte tőle.** Nehéz helyzet, súlyos kérdés – őszinte válasz.

Mindannyian kerülünk időről időre hasonló dilemma elé, amikor egy számunkra kedves személy, vagy valaki, akinek tetszeni vagy kedvezni akarunk, olyasmit kér tőlünk, amelyet vagy nem tudunk teljesíteni, vagy nem áll hatalmunkban teljesíteni, vagy egyszerűen csak fogalmunk sincs, hogy képesek leszünk-e megtenni. Neveltetésünktől és személyiségünktől függ, hogy mennyire nehezen mondunk nemet. Vannak, akikre a szociális tér semmilyen nyomást nem gyakorol, és nem okoz nehézséget nemet mondani, ha szükséges (ezt a viselkedést egyébként külön

ún. asszertivitástréningeken oktatják például a menedzsereknek); sokunk számára azonban súlyos problémát jelent a nemet mondás tudománya.

Sok esetben, hogy megmeneküljünk a másik ember neheztelésétől, rosszálló pillantásától, vagy mert félünk, hogy minket tartanak majd hibásnak, amiért nem segítettünk, esetleg nagyon szeretnénk a másik embertől bevágni, egyszerűen képtelenek vagyunk nemet mondani. Túl azon, hogy ennek elkerülése csak pillanatnyi könnyebbséget jelent (hiszen később óhatatlanul is eljön a börtje...), saját magunknak is rosszat teszünk vele. Számos pszichológiai kutatás kimutatta (pl. *Yilmaz-Sardoğan*, 2015), hogy jelentős összefüggés van a szubmisszív, azaz behódoló magatartásra való hajlam és a különböző lelki betegségek között.

Jézus az apostolok történetével ismét csak arra bátorít minket, hogy legyünk őszinték, nyíltak, tényszerűek – de ugyanakkor szeretetteljesek és barátságosak. Egyszerűen vannak élethelyzetek, amelyekben egy határozott nem a legjobb válasz!

„Nem” a részrehajlásra

„Egyszer így szólt valaki Jézushoz a sokaságból: »Mester, mondd meg a testvéremnek, hogy ossza meg velem az örökséget!« De ő így válaszolt: »Ember, ki tett engem bírónak vagy osztónak köztetek?« Azután ezt mondta nekik: »Vigyázzatok, és őrizkedjétek minden kapzsiságtól, mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyona tartja meg.« (Lk 12,13–15)

Az előzőhöz hasonlóan Jézus ismét a szociális nyomásnak áll ellent. Hány-szor történik meg velünk is az, hogy az emberi cselekedetek jó vagy rossz voltától függetlenül odaállunk valaki mellé pusztán szimpátia, haveri összetartás vagy rokoni kapcsolat alapján. Nap mint nap tanúi vagyunk azoknak a drámáknak, amikor válás vagy családi viszályok során az emberek pártosodnak, és esetleg olyan álláspontot támogatnak, vagy olyan emberi cselekedeteket védenek, amelyek egyébként ellenkeznek a saját értékeikkel – pusztán azért, mert a támogatott fél a szerettük vagy rokonuk. Ugyanezt sokan megteszik munkahelyi vagy iskolai környezetben is, mivel óriási a csábítás a többséggel, az erősekkel, a „klikkel” való azonosulásra a saját értékeik ellenében.

A csoport ereje pedig óriási. Az amerikai szociálpszichológus, *Irving Janis* már 1972-es *Victims of Groupthink* (A cso-

portgondolkodás áldozatai) című tanulmányában megfogalmazta azt a destruktív erőt, amely – a csoporthoz tartozni akarásunk és a kirekesztéstől való féltelmünk miatt – a saját véleményünk elhallgatásához és akár a meggyőződésünkkel teljesen ellentétes ügyek támogatásához vezet. Az azóta eltelt ötven évben kutatások hosszú sora erősítette meg, hogy a csoportgondolkodás bizonyos esetekben mennyire elhomályosíthatja a tagok tisztánlátását, vezethet destruktív folyamatokhoz vagy akár súlyos katasztrófákhoz is. (Mint például a Challenger úrsikló 1986-os katasztrófája, amely megelőzhető lett volna, ha az indítási engedélyt megadó bizottság nem hagyja figyelmen kívül az egyik „akadékoskodó” mérnök észrevételeit.)

Figyeljük meg az evangéliumi történetben Jézus válaszát: úgy utasítja vissza az örökségen való igazságtételt, hogy ismételt az ember valós érdekeit tartja szem előtt és hangsúlyozza. Mert nem az örökség, nem a vagyon, nem a hatalom, és nem egy valós vagy mesterségesen szított vitában való győzelem a valóban fontos, hanem a szív belső értékei. Mi az, ami árt, és mi az, ami használ az ember erkölcsi fejlődésének. Mi az, ami előre visz, és mi az, ami hátráltat. Ne féljünk nemet mondani arra, ami hátráltat vagy nem jó irányba visz – akkor sem, ha emiatt akár a legszűkebb közösségünk rosszállásával is kell számolnunk. **Végső soron Istennek és a saját lelkiismeretünknek tartozunk elszámolással.**

„Nem” a provokációkra

Máté evangéliumában néhány írástudó és farizeus ezekkel a szavakkal követel valamilyen bizonyító erejű csodatettet Jézustól: „Mester, jelet szeretnénk tőled látni.” Jézus azonban ezt válaszolta nekik: „A gonosz és házasságtörő nemzedék jelet kíván – válaszolta –, de nem kap mást, csak Jónás próféta jelét.” (Mt 12,38–39; SZIT-fordítás)

Visszakanyarodva a szubmisszív (behódoló) viselkedéshez, szinte hétköznapi helyzetek azok, amikor valaki – akár munkahelyen, akár családban, akár csak ismeretlenül az utcán – megpróbálja ránk kényszeríteni az akarát vagy kifejezetten ártó szándékkal provokál, konfliktust generál. Az agresszív, erőszakos embereknek néha hihetetlenül nehéz ellentmondani, nemet mondani – de Jézus a fenti történettel pontosan abban erősít meg bennünket, hogy nem kell megtennünk vagy mondanunk olyan dolgokat, amelyek ellentétesek az

értékeinkkel vagy érdekeinkkel, akármilyen erőszakosan fenyegetnek is minket.

Jézus is nemet mondott a provokátoroknak – és Isten Lelkével mi is meg erősödhetünk annyira, hogy képesek legyünk rá, akár nehéz helyzetekben is.

„Nem” arra, ami túl sok

„Amikor megvirradt, kiment egy elhagyatott helyre. A nép kereste, míg meg nem találta. Marasztalták, hogy ne hagyja ott őket. De ő azt felelte: »Más városokban is kell hirdetnem az Isten országát, hiszen ez a küldetésem.«” (Lk 4,42b–43; SZIT-fordítás)

Végül elérkeztünk azokhoz a helyzetekhez, amelyekben se nem provokálnak, se nem kényszerítenek, de még csak nem is kísértének minket semmivel; sőt, egyenesen valamilyen nemes jócselekedetre kérnek minket – csak éppen egyszerűen túl sok. Nem fér bele az életünkbe.

Az önzetlenség, önfeláldozás a keresztényen etika által hangsúlyozott egyik legfontosabb erény, amelyre ráadásul maga Jézus mutatta a legfőbb példát („az embernek Fia nem azért jött, hogy néki szolgáljon, hanem hogy ő szolgáljon”; Mt 20,28; Károli-fordítás). A szolgáló élet a Krisztus-követő keresztényen élet egyik alap gondolata, erre szövődik fel többek között Kempis Tamás már említett könyve is.

Az önfeláldozást azonban túlzásba is lehet vinni – esetleg máshol nagyobb szükség lenne ránk, vagy egyszerűen csak elértük a teljesítőképeségünk határait, és már csak komoly, de erkölcsi szempontból szükségtelen lemondások árán lennénk képesek folytatni karitatív tevékenységünket. Ilyen helyzetben természetesen rettenetesen nehéz nemet mondani; főleg, ha számítanak és szükség lenne ránk. Vannak azonban helyzetek, amelyekben be kell látnunk korlátainkat, és azt, hogy felelősek vagyunk önmagunkért és szeretteinkért is – a cél nem feltétlenül a teljes önfeladás. Bizzuk rá magunkat Istenre, hallgassunk a józan belső hangunkra, merjük őszintén beismerni azt, ha végéhez ért a kapacitásunk. Van még feladatunk bőven e világban.

**DR. MAROSSY
ATTILA**

evangélikus
teológus



A bibliakritika határai

A 21. század jellemzője a határok feszegetése. Határtalanná vált az utazás, a kommunikáció, az ismeretek egy kattintással elérhetőek a neten. Olyannyira felértékelődött a határok átlépése az élet különböző területein, hogy ez a fogalom a szabadság szinonimája lett. Szabad vagyok, ez azt jelenti, ne korlátozzon senki és semmi, ha mégis korlátokba ütközöm, az ellenkezésre, lázadásra sarkall.

Nincs ez másképpen a bibliatudományok területén sem. Ha a bibliakritika határaitól beszélünk, sok embernek az egyházi dogmák vétója, vagy fundamentalista állítások jutnak eszébe, mint amelyek szembefordulnak a gondolkodás szabadságával. Nincs könnyű dolgunk, amikor megpróbáljuk előítélet-mentesen keresni a választ a fenti címre.

Lehet, hogy meglepő, de a bibliakritika valójában egyidős a szent szövegekkel. Az irattekercsek ismeretlen másolói azzal, hogy megőrizték a közösségeik számára fontosnak tartott prófétai beszédeket, történeteket és továbbadták, valamint azzal, hogy nem őriztek meg bizonyos könyveket, amelyekre maga a Biblia is utal (lásd: 1Kor 11,41 és 1Kor 15,31), már kritikát gyakoroltak a rendelkezésükre álló anyag felett. Ugyanez igaz Pál apostol leveleire is. (Például a Korinthusba írt és elvesztett levelek esete: 2Kor 2,4.) Hisszük, hogy mindez nem a véletlen műve, hanem a **Szentlélek vezette ezeket a közösségeket abban a kérdésben, hogy ami igazán fontos, az megmaradjon az utódok számára.**

Már az ókorban kritikát gyakoroltak az egyházatyák és a bibliai könyvekhez kommentárt írók a különböző fordítások szövegei felett. Például *Hieronymus* (Szent Jeromos) kifejezetten azt kapta feladatául a pápától, hogy az akkoriban használatos *Vetus Latina*, a latin nyelvű Biblia szövegét revidálja, annak pontatlansága, gyenge fordítása miatt. A bibliakritika elsősorban komoly filológiai (nyelvészeti) munkát, szöveggondozást jelentett. De *Luther Márton* is kritikusan ír Jakab leveléről a Biblia könyveihez írt *Előszó*kban; ítélete a Krisztus keresztyén tájékozódó szemléletéből fakad. Ezekre a kritikákra érvényes, hogy az a szándék vezette megfogalma-

zókat, hogy az egyház népe épüljön és hite erősödjön általuk.

A felvilágosodás kora óta jelentkezett az a fajta bibliakritika, amelynek célja már nem az egyház építése, hanem a Bibliának mint ókori műnek az egyház közösségétől független vizsgálata volt. Ehhez az adott kor filozófiai és módszertani eszközeit vették igénybe, mellőzve a Biblia alapján álló közösségek hitre alapuló értelmezését. Következésképpen pedig az emberek elbizonytalanítása lett olyan hipotézisek tényként való találása révén, melyek szakmai megvitátását nem lehetett elvárni a hívő közösségektől. A 19. század historizáló szemlélete ókori történelemkönyvnek tekintette a Bibliát, melynek állításait a történeti kutatás cáfolta és mítosznak nevezte. Az irodalomkritika a maga eszközeivel vizsgálta a szövegeket, rétegeire bontva próbált meg a szöveg mögötti valóságról képet kapni. Jézus életének kutatása, ahogy *Albert Schweitzer* is megállapította, sokszor egymásnak is teljesen ellentmondó eredményekre jutott.¹

Ez a folyamat egészen a 20. század második feléig tartott, amikor az irodalomtudományokban egy újfajta szöveg-szemlélet jelentkezett. Ez a szemlélet már nem a szöveg mögött akarja a valóságot felfedezni, hanem magát a szöveget állítja a középpontba.² *Orosz Gábor Viktor* írja, hogy „a racionalizmus és a ... kritizmus »demitologizálása« (azaz az ész mindenhatóságába vetett hit, és a kritika elsőbbségébe vetett bizalom trónfosztása a jelenben) azt is jelenti, hogy a szövegeket és értelmezőiket egyaránt a társadalom- és kultúrtörténet hatalmas intertextusába (összefüggéseibe) beágyazottnak és vele összefonódottnak tekinti. A jelentés a használat összefüggésében értelmezhető, azaz akkor és úgy, ha a bibliai szövegeket az egyházi közösség épülése érdekében használják.”³ Azaz a bibliai szövegek jelentése nem választható el a belőlük táplálkozó egyházi közösségtől, annak hitéletétől.

A bibliai hermeneutika sokféle módszert kínál ma fel a Szentírás tanulmányozójának, hogy megértse az olvasótakat. Jelenleg az a tendencia látható a kutatásban, hogy van egy akadémikus bibliatudomány, amely minden kívülről jövő bírálatot elutasít. És van egy az egyházi teológián művelt bibliatudomány, amely az egyházi közösségben értelmezett és olvasott Bibliát tartja szem előtt. Az utóbbi évtizedekben felerősödtek azok a hangok, me-

lyek a Bibliát vissza akarják adni az azt olvasó közösségnek, és a tudományos kritikai vizsgálat mellett fontosnak tartják a Biblia teológiai értelmezését. „Ami a Szentírás mai teológiai értelmezését meghatározza, az a cél, amelyért a közösség olvassa, nevezetesen a közösség megvalósulása Istennel és egymással” – fogalmaz *Orosz Gábor Viktor* az előbbieken idézett írásában.

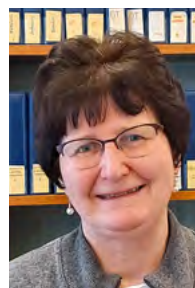
Az egyetemes keresztyén hitvallások és az egyes egyházak hitvallási iratai pontosan meghatározzák azt a keretet, amelyen belül a bibliakritikának helye van. A bibliakritika eszköz Isten igéjének jobb megértésében, de soha nem válhat kritériummá a hit dolgában. Nem határozhatja meg, hogy mit fogadjunk el relevánsnak hitünkben és életfolytatásunkban. Nem kerekedhet a teológia fölé. *Ancilla theologiae*, szolgálólánya a teológiának. Ebben a minőségében azonban nagyon fontos szerepe van abban, hogy ne értsük félre Isten igéjét, ne akarjuk a korszellemet belemagyarázni, saját nézeteinket igazolni, és magunkat felmenteni a gondolkodás felelőssége alól.

A bibliakritika akkor veszti el hitelét, ha túllépve határait vitatja a Biblia tanításának az emberek életére való érvényességét, és nem lát benne mást, mint egy adott kor vallástörténeti dokumentumát. Amennyiben a bibliakritika művelése nem öncél, egyéni dicsőség keresése valami új meredek állítás hangoztatásával, ha a bibliakritika művelése nem azért történik, hogy eszközként használjuk saját elképzeléseink érvényesítésében (lásd szektás bibliahasználat), hanem a cél a közösséghez közel hozni és élővé tenni a régi holt szavakat, akkor helyénvaló.

A mindenkori bibliakritika határait tehát azok az állítások jelentik, melyek tagadják a Biblia isteni ihletését, az egyház tanítására nézve normaadó jellegét. Ha az állítják, hogy a keresztyén ember életére nézve nem Jézus Krisztus az Istenhez vezető út. A Biblia akkor lesz inspirált, ihletett szöveg számunkra, ha a Szentlélek megeleveníti a holt betűket, és saját életünkre vonatkoztatja azokat. Ha mint egy tükörben magunkra ismerünk, és megismerjük belőle Isten vég nélküli szeretetét irántunk az ő Fiában, Jézus Krisztusban.

**GERŐFINÉ
DR. BREBOVSZKY
ÉVA**

evangélikus
lelkész, biblikus
teológus

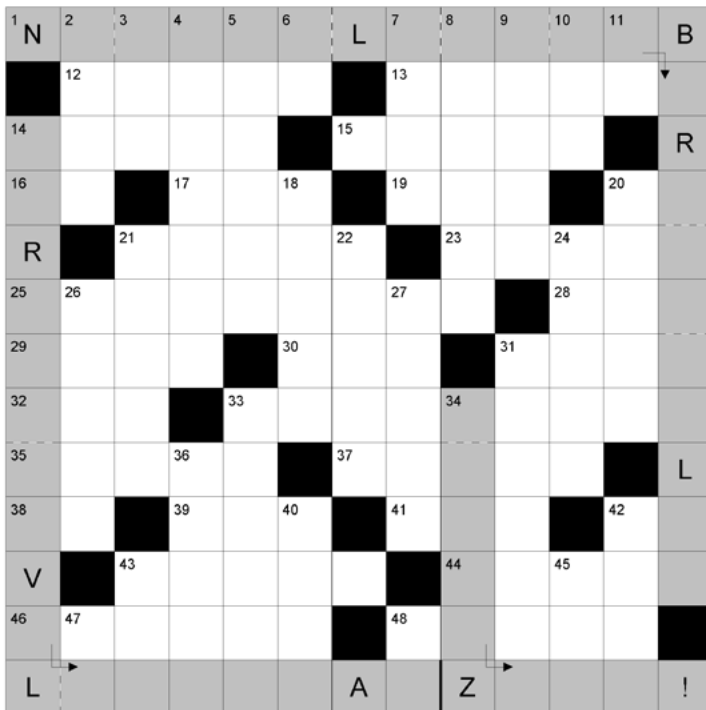


1 Lásd Albert Schweitzer: *Geschichte der Leben-Jesu-Forschung*. Mohr, Tübingen, 1984

2 Lásd a Hermeneutikai Kutatóközpont magyar nyelven elérhető kiadványait.

3 *Orosz Gábor Viktor: Megerősödés jövőnk örömei jelenében. In: Engedjük hozzá – Evangélikus gyülekezeti munkaprogramok. MEE Gyülekezeti és Missziói Osztály, Budapest, 2023*

Keresztrejtvény

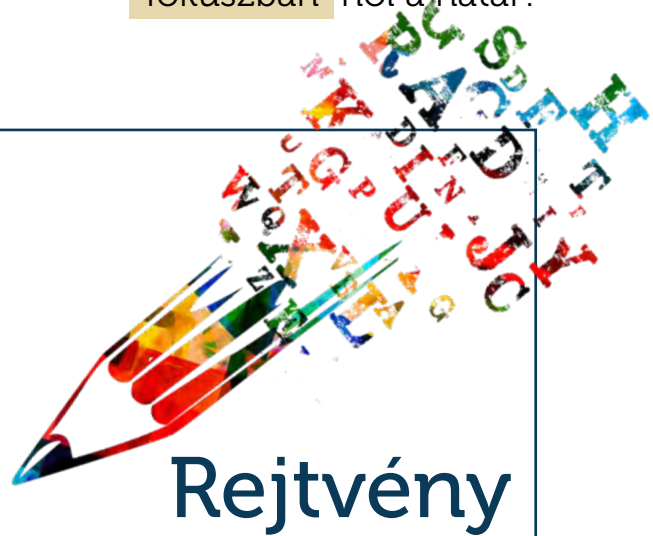


Vízszintes: **1.** Az igevers első része. **12.** Szájtátva néz. **13.** Jászai Mari-díjas színész (Dezső). **14.** Hibázik. **15.** Postai űrlap. **16.** Juttat. **17.** Kacat. **19.** Érc, angolul. **20.** Bécsi helyeslés! **21.** ... Minogue, ausztrál énekesnő. **23.** Bibliai próféta. **25.** Könnyedén beszélget. **28.** A Mini autómárka egyik modellje. **29.** Kerti öntözőcső. **30.** Csüng. **31.** Kuvait hivatalos nyelve. **32.** Gyorspostacég. **33.** Hátralék, lemaradás. **35.** Szekszárd vármegyéje. **37.** Kolostor. **38.** Kissé fázós! **39.** Durva posztóféle. **41.** Londoni Jóska! **42.** Véredény. **43.** Amely módon. **44.** Lisztisztító eszköz. **46.** Pénzbeli tartozás, régies szóval. **48.** Így is becézik Erzsébetet.

Függőleges: **2.** Déli étkezés. **3.** Verseny hossza. **4.** Háborog a gyomor. **5.** Kárpáti ..., hatszoros olimpiai bajnok kardvívó, katonatiszt. **6.** Jászol szélei! **7.** Olajipari márka. **8.** Csíramentes. **9.** A Bánk bán című opera szerzője. **10.** Tibeti háziállat. **11.** Goudaszelet! **14.** Az igevers második része. **18.** Német háztartásgép-márka. **20.** Tűzálló üvegtál jelzője. **21.** Ötszörös Grammy-díjas dzsesszénekes (Diana). **22.** Aphrodité fia. **24.** García ...; spanyol költő, drámaíró, festő és zeneszerző. **26.** Idecipel. **27.** Például az észak vagy a dél. **31.** Útburkolásra használt közet. **33.** Elnyomatás, szolgáltság. **34.** Az igevers harmadik, befejező része. **36.** Dél-afrikai sivatag. **40.** Pozitív elektród. **42.** Ennivaló. **43.** A fedezékébe. **45.** Ildikó egyik beceneve. **47.** Bajnokok Ligája, röviden. **48.** A szélein zárt!

Súgó: ERŐSZ, ESSO, JOE, KRALL, KYLIE, LORCA, MIELE, NAMIB, OBLIGÓ, ORE, STRAUB.

Meleg Dávid



Rejtvény

A határok kijelölése Isten hatalmi körébe tartozik. A teremtésben is határokat szabott a természeti elemeknek, területeknek, és az emberi viselkedésnek is a törvényeiben. A határok védelmeznek, nem pedig korlátoznak. Védik a teremttség rendjét és az életet. A határátlépés mindig kárt okoz a törvényszegőnek és a sértettnek egyaránt. A konfliktusok rendezéséhez is kapunk segítséget, útmutatást. Egészítsük ki a bibliai idézetek hiányzó részeit a megadott szavakkal, és párosítsuk az idézeteket az igehelyekkel!

1. Látta Isten, hogy _____, elválasztotta tehát Isten a világosságot a sötétségtől.

Könyvajánló

A Harmat Kiadó gondozásában megjelent sorozat, a Henry Cloud és John Townsend pszichológus szerzőpáros könyvei bibliai alapokon nyugvó meglátásaikkal segíthetnek az élet különböző területein megtalálni az egészséges határokat.



Határaink – Mire mondjunk igent és mire nemet, hogy saját kezben tarthassuk az életünket?

2020

A közismert pszichológus szerzőpáros bestseller kötete az érett és egészséges én-határok kialakításában segít. A *Határaink* rávezet arra, hogy miként vállalhatunk felelősséget önmagunkért, hogy ne csak sodródjunk és reagáljunk a minket érő hatásokra, hanem aktívan és kezdeményezően alakítsuk az életünket.



Kamaszhatárok – Mire mondjunk igent és hogyan mondjunk nemet kamaszoknak?

2020

A könyv a tinédzserek szüleinek ad segítséget abban, hogy miként hozhatják ki a legjobbat a kamaszkor folyamatos változással járó, nehéz időszakából, és hogyan készíthetik fel a tizenéveseket arra, hogy megtanuljanak felelősséget vállalni önmagukért.

Határaink a párkeresésben – Hogyan segítik elő az egészséges döntések az egészséges kapcsolatokat?

2023

Ha nem szeretnénk újra és újra ugyanazokat a hibákat elkövetni, jelöljük ki egészséges határokat, hogy őszinte és gazdagító kapcsolatokat alakíthassunk ki. A szerzőpáros tanácsai segíthetnek finomra hangolni vagy akár teljesen átforgatni a gondolkodásunkat az ismerkedésről.

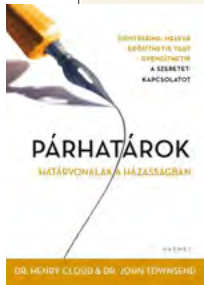
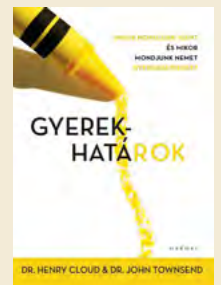


Gyerekhatárok – Mikor mondjunk igent és mikor nemet a gyermekeinknek?

2021

A világos és észszerű határok kijelölésével a szülők megtanítják gyermekeiket arra, hogy – megismerjék önmagukat és kialakítsák saját identitásukat, – tapasztalják döntéseik következményeit,

- tiszteletben tartsák mások határait,
- jó és helyes értékrenden alapuló döntéseket hozzanak,
- elsajátítsák a belső kontroll és az önuralom képességét,
- reagálás helyett bátran kezdeményezzenek.



Párhatárok – Döntéseink, melyek erősíthetik vagy gyengíthetik a szeretetkapcsolatot

2020

Miként oldhatók meg a házasságban a határok hiányából vagy tisztázatlanságából eredő konfliktusok? Hogyan oldható fel a kötődés és az autonómia igényének feszültsége, és hogyan egyeztethető össze a szabadság és a felelősségvállalás? Hol a határ az egymással való törődés és egymás irányítása között?

Imádkozzunk!

„A baj gyökere az ember Istentől való elfordulásában van, és a gyógyulás az Istenhez való visszaforduláson múlik.” (Ordass Lajos)

„A szabadság nem az, hogy azt teszek, amit akarok, hiszen ilyen lehetőség nincs. Hanem az igazi szabadság, hogy azzá válhatok, akinek Isten teremtett. Ez pedig csak az Atyával való közösségben lehetséges. A külső törvény belsővé válik, a hívő egyet akar Istennel.” (Cseri Kálmán)

Könyörögjünk:

- bölcsességért, hogy észrevegyük az Isten által szabott határokat életünk minden területén: munka és pihenés egyensúlya, anyagi javak előteremtésére szánt energia, minőségi idő szeretteinkkel, baráti kapcsolatok ápolása, önmegvalósítás, másokért való áldozatvállalás;
- ihletett igehirdetőkért, akik által eljut Isten szava az új nemzedékhez is, akik olyan kultúrában nőnek fel, ahol felszámolják a határokat, ahol azt hirdetik, hogy mindent szabad, ahol a jó és a rossz relatív fogalmak!

Adjunk hálát:

- a Szentírásban kapott törvényekért, a Tízparancsolatért, mely sok nemzedék óta szolgál útjelzőként;
- hogy Urunk jelen van a világban, nem hagy magunkra, imádságainkat meghallgatja és rábizhatjuk szeretteinket, saját életünket és minden tervünket!



Fotó: Balog Eszter

Melyik a végső tekintély: a Szentírás, az egyház vagy az egyén?



J. I. Packer „Fundamentalism” and the Word of God című rövid, de annál lényeglátóbb könyvében arról ír, hogy a keresztyén teológiában három dolgot neveztek meg a tekintély lehetséges forrásaként: a Szentírást, az egyházat és az egyént. Tekintély lehet az önmagát értelmező Szentírás, az egyházi tanítóhivatal által értelmezett Szentírás, vagy a keresztyén egyén kritikus írásértelmezése. Vajon melyik ezek közül a végső tekintély?

A választól függően beszélhetünk evangéliumi, tradicionalista vagy szubjektivistá nézetekről. A hitvalló protestánsok az első, a katolikusok, az anglo-katolikusok és az ortodoxok a második, a liberális protestánsok a harmadik nézetet képviselik.

Az evangéliumi nézet (melyet Packer az eredeti keresztyén nézetnek tart, és amelyet a protestáns reformáció a középkori egyház tradicionalizmusával állított szembe) azt vallja, hogy a Biblia Isten írott igéjeként az emberi tekintélyek felett áll, legfőbb értelmezője pedig a könyv lapjain keresztül bennünket megszólító Szentlélek. A Szentírás elégséges és érthető: mindazt tartalmazza, amit az egyháznak léte és szolgálata érdekében tudnia kell, és önmagában hordozza saját értelmezése alapelveit. Az evangéliumi nézet nem utasítja el sem a hagyományt, sem az értelmet, hiszen mindkettő hozzájárulhat a Szentírás helyesebb magyarázatához, de az értelmet is és a hagyományt is a Biblia bírálatának és korrekciójának veti alá. Az evangéliumi nézet szerint az egyház közösségi hagyománya is tévedhet, az egyéni érteleme is tévedhet, a Szentírás azonban megbízható tekintély, hiszen nem emberek véleménye, hanem Isten szava.

A tradicionalista nézet szakít az evangéliumi felfogással, és az egyházi autoritás szükségességét hangsúlyozza. Nem kérdőjelezi meg a Biblia Istentől ihletett voltát, sem tekintélyét, de értelmezését az egyház tanítóhivatalának veti alá. A Biblia önmagában nem megbízható vezető, hanem csak az egyház tekintéllyel bíró értelmezésével együtt az. A tradicionalista értelmezések vitában állnak egymással az-zal kapcsolatban, hogy pontosan mely egyházi hagyomány és mely egyházi hatóság értelmezése a végső tekintély, de abban egyetértenek, hogy a Biblia kizárólag ennek a magyarázatnak a fényében szolgál tekintélyként a hívők számára. Packer szerint a tradicionalista nézet római katolikus változata nem csak értelmezi, de ki is egészíti a Biblia tanítását, amire példa az apokrif iratok beemelése a kánonba, a *Vulgata* hiteles fordítás nyilvánítása, illetve a pápai tévedhetetlenség tana és a Mária-kultusz kialakulása. Ebben a felfogásban a hívők nem azért hisznek valamit, mert meggyőződtek arról, hogy a Szentírás tanítja (bár meggyőződhetnek róla), sem azért, mert az értelmük helyesli azt, amit olvastak (bár helyeselheti), hanem azért, mert az egyház tanítását igaznak fogadják el.

A szubjektivistá nézet sem a Szentírást, sem az egyház értelmezését nem tekinti végső tekintélynek, ehelyett az egyén saját ítéletére támaszkodik, és azt tekinti utolsó szónak a Szentírással való találkozásban. A szubjektivizmus sokféle formát ölthet: néha miszticizmusként mutatkozik (mint a kvékerek-nél), máskor racionalizmus formájában jelentkezik (mint a deistáknál), de ötvözheti is a kettőt (mint a tizenkilencedik századi liberális teológiában, mely

miszticizmusát *Schleiermachtetől*, racionalizmusát pedig *Ritschltől* vette). A szubjektivizmus lényege az, hogy az egyén saját ítélete a Szentírás felett áll, a Biblia Istenről való bizonyágtételét az érteleme, a lelkiismeret vagy az érzelmek szűrőjén engedi át. A Szentíráson kívül álló elvek, világnézeti alapvetések, tudományos ismeretek vagy tapasztalatok és élmények döntenek el, hogy a Biblia egyik vagy másik része elfogadható-e a hit számára.

Packer szerint ez a három nézet kölcsönösen kizárja egymást. Létezik ugyan olyan egyházi formáció, mely egyszerre tartja tekintélynek a Bibliát, az egyházi hagyományt és az értelmet, és nem rangsorolja a hármat, de ez a megoldás hosszú távon nem működik. Mi van akkor, kérdezi Packer, ha a három tekintély ütközik egymással? Ilyenkor az egyén dönt, viszont akkor valójában a szubjektivistá álláspontról van szó. **Választanunk kell tehát, hogy melyiket fogadjuk el végső tekintélynek: a Szentírást, az egyházat vagy saját ítéletünket.**

A reformátorok választottak: a Szentírást tették meg végső tekintélynek az egyén és az egyház ítélete fölött is. A reformáció követőit ez a választás a mai napig megkülönbözteti nemcsak a katolicizmus és az ortodoxia különböző formáinak tradicionalizmusától, de a liberális és a misztikus teológia szubjektivizmusától is.

SZABADOS ÁDÁM

Divinity.Szabados-Adam.hu



Diakónia és misszió kéz a kézben

Sztojanovics András Sámsonháza, majd Kondoros gyülekezeteiben való szolgálata után a Sarepta Evangélikus Szeretetszolgálat intézményvezetője és lelkésze volt. Vallja, hogy a megváltásban részesült, menny felé tartó ember nem lehet tétlen, akár lelki, akár testi szükséglet lát a környezetében. Az életét meghatározó fordulópontokra immár nyugdíjasként tekint vissza Gáncs Péter püspök kérdései nyomán.



Már a teológián találkoztunk, és egy-két éve hozzám hasonlóan te is nyugdíjas vagy. Kérlek, nyújts át egy rövid névjegyet magadról az olvasóknak!

1954 decemberében születtem, karácsonykor kereszteltek Angyalföldön, és oda jártunk később is édesanyammal bibliaórára. Én egy imádságban kért gyerek voltam, mert édesanyám már a kezdet kezdetén rábízta az életemet az Úr Jézusra. Édesanyám az Úr Jézus szeretetére próbált nevelni, és én nagyon korán komolyan vettem, hogy evangé-

likus vagyok. Ő lelkésznek szánt minket a bátyámmal, és én elfogadtam ezt a szándékát. Jó vallásos, istenfélő emberként mentem a teológiára, de nem voltam megtért ember.

A főlentelésem után egy jó évvel, már sámsonházi lelkészként történt bennem változás. Áldott emlékü Galát György bácsi jött közénk – édesanyám protezsálására – evangelizációs hetet tartani. Ott egy esti beszélgetésben olyan közel került hozzám az Úr Jézus, amit soha nem fogok elfelejteni.

Őt tekinted lelki atyádnak?

Igen, mert ennek az idős lelkésznek a kérdése állított meg engem. Akkoriban megingott alattam a hitem, az életem. Panaszkodtam neki, hogy mennyi baj van ebben a világban, és hogy mindenki rossz. Akkor megállított, maga felé fordított, és megkérdezte: „András, ugye tudod, hogy az Úr Jézus téged így is nagyon szeret?” Ez a majdnem banális mondat szíven ütött, és éreztem, ahogy átölel az Úr szeretete. Addig vallásos ember voltam, de akkortól, 1979-től tartom magam hívó embernek, minden nyomorúsággal együtt. Ez a változás, a megtérésem nagyon jót tett a gyülekezeti életünknek is Sámsonházán.

Mi hozott el onnan? Ezután következett a kondorosi szolgálataod.

Tíz évet szolgáltam Sámsonházán. A hegy lábánál volt a parókia, a hegy tetején az evangélikus templom. Nagyszerű szórakozás volt januárban, pláne kicsit késve, felszaladni a csúszós úton... Nagyon szerettünk ott élni a feleségemmel, de kaptam egy hívást *Táborszky László* esperes úrtól, hogy menjünk Kondorosra. Imádkoztunk, és azt az ígerést olvastuk Mózes ötödik könyvéből, amelyben Isten szól a népének, hogy eleget laktak ez alatt a hegy alatt, elviszi őket az Úr az alföldre (lásd 5Móz 1,6–7). Nem tudom, van-e olyan hívó ember, aki ezek után marad a „hegy alatt”, és nem megy az alföldre...

Említetted a feleséged, és hogy megimádkoztatok, megbeszéltétek a válást. Kicsit szólj róla is, aki nemcsak életed társa, házastársad, de a szolgálatban is veled van évtizedek óta.

Judit a születésünk óta az utca túloldalán lakott. Ugyanazokba az iskolákba jártunk, gimnazistaként kezdtem udvarolni neki. Jákóbbhoz hasonlóan én is hét év után, a teológia befejezését követően vettem feleségül. Szombaton volt az esküvőnk, vasárnap a lelkésszé avatásom. Hála Istennek, már negyvenöt éve együtt vagyunk, és bosszantjuk egymást szeretetben.

Az első gyermekünk megszületése után *Judit* nagyon beteg lett, fél évig kezelték kórházban. Azt mondták az orvosok, hogy nem valószínű, hogy lesz még gyermekáldás, de két további gyermek született, és kettő baba nem született meg. Ez is mutatja, hogy Istennek minden lehetősége.

Ugorjunk vissza a kondorosi időszakra! Ezalatt, a nyolcvanas években én Nagytarcsán szolgáltam, és kapcsolat alakult ki a gyülekezeteink között. Az ifjúsági élet és a Ten Sing mozgalom területén, többek között.

A szocializmus előtt Kondoroson együtt volt a templom, a parókia és az iskola. Amikor odakerültem, az egy nagyon izgalmas időszak volt, akkor volt a rendszerváltás. Visszakaptuk az ötvenes években államosított iskola, később kollégium közvetlenül a templom szomszédságában található épületét. Csodálatos élmény volt, amikor a presbiterekkel ledönthettük a két épület között felhúzott betonfalat. Legalább akkorát szólt a szívemben, mint a berlini fal ledöntése. *Harmati Béla* akkori püspök úr elé vittem egy idősothton tervét, amihez a jóindulatát megkaptuk, de anyagilag nem tudta támogatni. Ennek ellenére sikerült létrehozni egy ma is jól működő idősothont a korábbi iskola épületében.

Ott kezdődött tehát a diakóniai szolgálat felé fordulásod?

Már a sámsonházi évek alatt elkezdődött. Élt ott egy súlyosan beteg férfi, aki korábban párttitkár volt. Kinézte a templomot magtárnak, hogy a klerikális reakció ellen fellépjen... Progresszív izomsorvadása lett, a korábbi társai elhagyták, a falu szélén élt. Aztán ő is hívő ember lett. Már akkor kinyílt a szívem, hogy vannak elesett emberek, akik rászorulnak a segítségünkre. Megtanultam Hycomatot vezetni és ellátni egy toloszékes ember szükségleteit.

Visszatérve Kondorosra az otthon elindítása mellett a másik örömöm az ifjúságunk volt. Hála Istennek, könnyen meg lehetett győzni a presbitériumot, hogy ne kövekbe fektessük a pénzt, hanem a gyerekekbe, fiatalokba. Többször jártunk Németországban bérelt busszal, ötven gyerekkel, a Ten Singgel.

Mondjuk el, hogy mit takar a Ten Sing, nehogy az olvasók valami kínai gyógyszerre gondoljanak!

Ez egy norvég gyógyszer! Fiataloknak kell beadni, hogy Krisztushoz közel kerüljenek. Egy norvég csoport járt Kondoroson: gitárral, dobbal, énekléssel, jelenetekkel szólították meg a fiatalokat. Mindig volt egy igei rész is az előadásukban, mert elsősorban azokat akartuk a gyülekezet közelébe hozni, akik előtte nem voltak ott. Kondoroson az ifjúság jó része bekapcsolódott és nagyon élvezte ezt a munkát. Hálás vagyok az Úrnak, hogy ez elindulhatott. Szombaton délután volt a Ten Sing, utána pedig biblióra a gyerekeknek. Az együttlét néha úgy elhúzódot, hogy azt mondtam nekik, hogy maradjanak nyugodtan, én elmegyek aludni. Ott pedig komolyan előkerült a Szentírás, és mindig az volt a lényeg, hogy hogy lehet az Úr Jézussal élni.



Bennem a nagytarcsai évek során a missziói elhívásom, benned pedig a diakóniai elhívás érlelődött. Mi az, ami végül kiemelt a gyülekezetből és elindított Budapest felé?

Megint érkezett egy felkérés, *Szebik* püspök úr telefonált rám. Elmondta, hogy a pesthidegkúti idős és fogyatékos embereket gondozó Sarepta szeretetotthon vezetője nyugdíjba ment, és utód kellene számára. Judittal újra kerestük az Úr Jézus akaratát. Konkrét ígét nem kaptunk, de a két hét gondolkodási idő végére letisztult bennem, hogy jobb lesz mennem. 1998 nyarán jöttünk fel Budapestre, de a szívem egy része ottmaradt Kondoroson. Nagyon hiányzott a lelkesítő munka, ami a szeretetotthonban is volt, de egy intézmény azért nagyon más. Ha az Úr nem nevelt volna arra a megelőző években, hogy a diakónia is mennyire fontos és értékes szolgálat, akkor nem is tudom, hogyan vállalhattam volna el jó szívvel az új megbízatást.

Sztehlo Gábor megfogalmazása, hogy a diakónia a kezek evangéliuma. Van-e esetleg saját hitvallásod a diakóniáról?

Nehéz erre valami frappánsat gyorsan kitalálnom... Én úgy gondolom, hogy a hívő emberek nem lehet hideg fejűek elmenne az emberek mellett. Élek a világban és tudom, hogy bemegyek a mennyországba, és tudom a másiktól, hogy ő nem fog bemenni. Valamit tenni kell – persze nem erőszakosan –; és azokról is, akik nem tűnnek rászorulóknak.

Akkor nálad nem válik szét a diakónia és a misszió? Az egyházban sokat vitatkoztunk azon, hogy a „jobb” vagy a „bal” kéz fontosabb... De számodra soha nem volt kérdés, hogy misszió is, amit végeztek.

Így van! Az idősnek bibliórát tartotunk, a fogyatékos lakóknak is. Próbáltunk gyülekezetet alkotni – szó se róla, nagyon különleges gyülekezet volt. A hívő emberek együtt vannak, mert az

Úr Jézus a közös „Napjuk”. Az volt a cél, hogy az idős és a fogyatékos élő lakóknak megmutassuk, hogy merre induljanak, ha be akarnak menni a mennyek országába, ahol Jézus várja őket.

Mondjuk el őszintén, minél idősebbek vagyunk, annál kevesebb időnk van, hogy ezt a döntést meghozzuk. Milyen tapasztalataid voltak a munkatársak megtalálása terén?

Nagyon nehéz volt, mert kevesen jelentkeztek. Voltak azért olyanok, akik hitbéli meggyőződésből jöttek a Sareptába. Ez lenne az ideális. Amikor nemcsak a párnát igazítja meg, nemcsak a gyógyszert adja be és a testi szükségleteket látja el a nővér, hanem a lelkieket is. Amikor fogja a kezét a haldoklóknak, és ha én nem vagyok ott, felolvassa az igéből azokat a részeket, amelyek valódi világosságot jelentenek, amikor elmegyünk innen. Ilyenekre lenne szükség.

Mint nyugdíjastárs kérdezlek, hogyan éled meg ezeket az éveket? Van-e még valami szolgálat, ami visszahoz az egyházi közösségekbe?

Hála Istennek, hogy megélhettem ezt az időt – a jövő évtől már „hetvenkedhetek”. Én becsuktam magam mögött az ajtót, nagyon ritkán vállalom szolgálatot. Ha az a rend, hogy hatvanöt évesen, vagy hetven felé el kell menni nyugdíjba, akkor én ezt komolyan veszem. Érzem az idő múlását magamon, és azt is, hogy ezek más idők. Olyan fiatal, elhívott hívő emberekre van szükség, akik a mai viszonyok között találják meg a módját, hogy azért mindig mindig szóljon a Krisztusról szóló evangélium.

Az interjú meghallgatható az *Evangélikus Missziói Központ honlapján, a rádió/interjúk menüpont alatt.*



Mindennek vége?

Aki öngyilkosságot fontolgat, nem meghalni akar, csak nem akar tovább így élni

Amikor a hírekben öngyilkosságról hallunk, különösen ha az illető fiatal és gazdag, szinte mindig felmerül a kérdés: De hát miért? Megvolt mindene, előtte volt az élet, lett volna miért élnie... S valóban, mindenkinek van miért élnie. De nem látunk bele a másik lelkébe, ezért azt sem tudjuk, hogy belül milyen folyamatok játszódnak le. Bárki – kortól és anyagi helyzettől függetlenül – eljuthat odáig, hogy azt mondja, ő így tovább már nem tud élni.

Fontos, hogy beszéljünk az öngyilkosság megrendítő témaköréről, főleg, hogy egyre gyakrabban fordul elő fiatalok és akár gyerekek körében is. A halálról, meghalásról és különösen az öngyilkosságról általában nehéz beszélünk segítőként és laikusként egyaránt. Kevés a tudásunk és a tapasztalatunk arról, mit és hogyan mondjunk, és nehezen fejezzük ki az ezzel kapcsolatos érzéseinket és gondolatainkat.

Az egyik legfontosabb kérdés, hogy egyáltalán hogyan hozzuk szóba a témát, amikor felmerül bennünk a gondolat, hogy a másik talán az öngyilkosságot fontolgatja. Ez az első lépés, mert ha tudunk róla beszélni, akkor tudunk tenni is ellene. Vannak olyan szakemberek és segítő szervezetek, akikhez fordulhatunk, de laikusként és egyszerű hívő emberként is adhatunk válaszokat az ember legmélyebb létkérdéseire. *Pascal* nevéhez kötjük azt a sokat idézett mondatot, hogy minden emberben van egy Isten alakú úr, amit csak magával Istennel lehet kitölteni. A Szentírás azt tanítja, hogy amíg nem találjuk meg Istent, addig mindannyian hiánylények vagyunk. Személyes érzékenységünkötől és képességeinktől függ, hogy mennyire elviselhető számunkra ez a hiány. Időnként lelki alkatunkból fakadó feltételeink többet nyomnak a latban, mint a valódi körülmények. A Prédikátor könyvének írója is ettől a hiánytól, ettől az istennélküliségtől szenvedett, dacára annak, hogy minden anyagi és szellemi forrás a rendelkezésére állt. Nem volt hiánya

az anyagiakban, a személyes sikerekben, a párkapcsolatokban, és mégis az volt élete nagy tanulsága, hogy „minden hiábavalóság a nap alatt”. Így történhet meg ma is, hogy egy különben jó körülmények között élő fiatal értelmetlennek és kilátástalannak találja az életét.

Ugyanakkor az is a tapasztalatunkhoz tartozik, hogy számtalan embernek, amikor találkozott Istennel és megtért, elmúlt ez a hiány az életéből, és új értelmet nyert a létezése. Itt a Földön ezt is jelenti számunkra az, hogy **Jézus Krisztus az Élet, és aki rátalált, az a nagybetűs Életet találta meg.** Közülük sokan vannak, akik előző életszakaszukban követtek el öngyilkossági kísérletet, de Istennel járva manapság már a reményt és az életszeretetet tükrözik magukból.

Aki öngyilkosságot fontolgat, nem meghalni akar, hanem egyszerűen nem akar tovább úgy élni, ahogyan jelenleg él. Azt gondolja, ennél már bármi jobb, még a halál is. A Szentírás üzenete ebből a szempontból is gyógyító. Hiszen ezt a könyvet szinte bárhol nyitja ki az életének sötét szakaszát élő ember, békeséget és reményt talál Isten szavában: „Ha sötétségben lakom is, az Úr az én világosságom” – mondja a Mikeás 7,8. Tehát hívő emberként el tudok jutni a világosságig, nem tagadva azt, hogy az embernek vannak sötét pillanatai. Érezhetjük magunkat olyan elhagyatottságban, amilyenben Jézus volt a kereszten: „Én Istenem, Én Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46) **De ahogy Jézusnak volt feltámadása, úgy az**

embernek is lehet, és a legkilátástalább helyzetekben is megtalálhatjuk a fényt.

A kérdés csak az, mit jelent ez a gyakorlatban? Miként vezethetjük ki a fényre a sötétségben bolyongó embert? Erre látunk egy példát az Apostolok cselekedeteiben (ApCsel 16,25–34), amely felér egy esettanulmánnyal arról, hogy néhány óras időtartamban hogyan végezhetünk el egy teljes krízisintervenciót (segítő beavatkozás a krízisben lévő állapotába – a szerk.). Amikor a börtönben ülő Pál apostol és Szilász dicsőítő énekére földrengés támad és megnyílnak a börtönajtók, a foglyokra vigyázó börtönőr kétségbeesik. Itt nem egy régóta fontolgatott öngyilkossági kísérletet látunk, hanem egy pánikszerűen meghozott rossz döntést. A börtönőr beszűkült tudatállapotba került, ami miatt nem tudta reálisan megítélni a helyzetét. Ilyen esetben nagyon fontos, hogy a krízisben lévő személy mellé odaálljunk, ne hagyjuk őt magára. Pál apostol is megnyugtatta az őrt, hogy nem történt baj, tovább élheti az életét, sőt Krisztus fényét is meg tudta mutatni neki. Így végül ez a sötét éjszaka a börtönőr életében egy örömteli vízkeresztséggel ért véget.

Annak, aki sötét erdőben bolyongva teljesen elveszettnek érzi magát, hatalmas erőt adhat az a gondolat, hogy nincs egyedül. Segítőként ebben kiemelt szerepünk lehet, odaállhatunk embertársunk mellé biztosítva őt erről: „Nem tudom még, merre induljunk, de itt vagyok veled”. Ez nem a tanácsadás ideje, hanem egyszerűen ott vagyunk vele. Ez az első lépés.

Az új szempontok csak ezután jöhetnek. Azok, akik öngyilkosságra készültek, de az utolsó pillanatban mégis lemondtak róla, általában egy szeretett személy miatt döntöttek az élet mellett. Eszébe jutott egy szülő, egy barát vagy barátnő, egy gyermek, vagy valaki, aki szereti őt, vagy akit ő szeret. Valaki, aki szomorkodna miatta, vagy akiért felelősséget érez.



Nem véletlen, hogy ha valakinek sikerül öngyilkosságot elkövetnie, akkor az áldozat környezetének utólag nyomasztó büntudata keletkezik, amiért nem vette észre az árulkodó jeleket. Az észlelés a mi feladatunk, gyermekek esetén pedig még fokozottabb a felelősségünk nekünk, felnőtteknek.

Ahhoz képest, hogy korábban szinte ismeretlen jelenség volt a tinédzserkorú gyermekek öngyilkossága, napjainkban mintha járványszerű méreteket öltött volna. Manapság Európában az egyik vezető halálok a tíz év alatti gyermekek körében. A kiskorú általában azért választja ezt a megoldást, mert nagyon magányosnak érzi magát a problémájával. Lehet, hogy bántják az osztálytársai, lehet, hogy tinédzserként éppen egy komoly szakításon van túl. Egy ilyen csalódást a kamaszok sokkal intenzívebben élik meg, s ha nem láttak mintát arra, hogy ezt hogyan kezeljük, és nincs kívül megosztaniuk, akkor hamar gondolhatják azt, hogy itt a világvége.

Hogyan vehetjük észre, hogy valaki bajban van? És hogyan hozzuk szóba a témát? Ezt nemcsak a segítő szakembereknek, hanem a laikusoknak is érdemes megtanulniuk. Amikor például egy gyermek úgy fogalmaz, hogy „jó lenne, ha már mindennek vége lenne”, vagy „jobb volna, hogyha nem is lennék”, akkor ezek egyértelmű figyelmeztető jelek. Ebben a helyzetben az ösztönös reakció talán az elkerülés lenne, pedig sokkal jobb, ha rákérdezzünk, hogy mire gondolt pontosan. „Csak nem arra, hogy befejeznéd az életedet vagy kárt tennél saját magadban? Van okunk aggódni miattad?” Ezel építjük a bizalmat, a gyermek érez-

heti, hogy figyelünk rá, meghallgatjuk, lehet velünk erről beszélni. Nem kell félnünk ezektől a kérdésektől! Attól, hogy beszélünk róla, még senki nem lesz öngyilkos. A határt pedig egyértelműen meghúzzuk azzal, hogy soha nem arról beszélünk, valaki hogyan legyen öngyilkos. Az a kiindulópontunk, hogy az életnek értelme és értéke van, valamint abból, hogy az illető valójában nem meghalni akar, hanem nem akar a szenvedéssel tovább élni, amiben pillanatnyilag benne van. Az öngyilkosságot soha nem tekintjük lehetséges útnak. Ehelyett közösen feltérképezzük, mi minden lehetséges az élet eldobásán kívül.

Ennek a folyamatnak is megvan a kis lépései, kezdve azzal, hogy megfelelő empátiával vagyunk valaki mellett. Ha megértjük őt, akkor nem bagatellizálhatjuk el a problémáit akkor sem, ha egyébként tudjuk, hogy tinédzserkorban nagyok a mélységek és nagyok a hullámhegyek is. Ebben is követhetjük Jézus példáját, akiről azt olvassuk, hogy „nem olyan főpapunk van, aki nem tud részvétellel lenni gyöngeségeink iránt, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, bűn nélkül.” (Zsid 4,15; Káldi-Neovulgáta-fordítás). A mi Urunk soha nem mondja azt, hogy „ugyan már, ez nem probléma”, hanem mellénk áll a szenvedésben és megmutatja, hogy ami nekünk fontos, azzal ő is együttérez. Az együttérezés kifejezése véget validálom a gyermeknek azt az érzését, mely szerint nem érez kiutat, csak ha kárt tesz magában. Ez nem azt jelenti, hogy egyetértek vele, hanem hogy egyszerűen érvényesnek

tartom azt, hogy ő érezheti így magát. Egy tinédzser számára a legtöbb, amit tehetünk, hogy nem söpörjük félre az érzéseit, hanem értékeljük azokat, mivelhogy ezzel őt magát értékeljük. Ha felépült közöttünk a bizalom, akkor haladhatunk tovább óvatosan.

Segít, ha egész apró lépéseket, kis célokat fogalmaztatunk meg a gyermekkel. Ez azért fontos, mert a beszűkült figyelem állapotában senki nem tud hosszú távra gondolni. A kisebb célok közé tartozhat például, hogy „A ma estédet hogyan fogod eltölteni, ki az, akit fel tudsz hívni, kihez tudsz szólni?” Ha rákérdezzünk, kiderülhet, hogy van valaki a közelben, vagy azt válaszolja, estére berak egy sorozatot, esetleg elkészít magának egy vacsorát. Ezek bármelyike egy olyan kicsi terv, ami már itt tudja őt tartani.

A reményt, amelyet közvetíteni szeretnénk, csak szeretetből lehet adni. A remény a szeretet ikertestvére. „Most azért megmarad a hit, a remény és a szeretet.” (1Kor 13,13) Tehát ha a krízisben lévő embert szeretjük és el tudjuk juttatni hozzá ezt, akkor biztos, hogy lesz reménysége. Ha ott vagyunk mellette, meghallgatjuk és nem ítélkezünk, akkor fogja érezni a szeretetünket és az elfogadást.

Innen indulva segíthetjük őt, hogy megkeresse a kapaszkodókat az életében, és megerősítő múltbeli élményekre alapozva meglássa, ő maga mennyi mindent tehet azért, hogy a dolgok jóra forduljanak. A legnagyobb magányosság érzése közepette is el kell juttatnunk a szenvedő gyermek felé az üzenetet: „elfeledkezhetik-é az anya gyermekéről, hogy ne könyörüljön méhe fián? És ha elfeledkeznenek is ezek: én te rólad el nem feledkezem” (Zsolt 27,10; Károli-fordítás).

GÖNTÉR MÓNIKA

a Pünkösdi Teológiai Főiskola gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó képzésének vezetője



ERDEI ILDIKÓ

a Pünkösdi Teológiai Főiskola teológiai adjunktusa



Balczó András evangélikus lelkész emlékezete

Balczó András háromszoros olimpiai bajnok öttusázót szinte minden magyar ismeri. Viszont kevesen tudják, hogy édesapja, Balczó András evangélikus lelkész volt. Róla szól az alábbi összeállítás korabeli dokumentumok alapján.

Apuka a család tizedik gyermeke volt. Több testvére meghalt kisgyermekként. Amikor kilencéves kisfiú volt, meghalt a kenyérkereső édesapa negyvennyolc évesen. A hat gyerekkel özvegyen maradt édesanya egy fillér nyugdíjat vagy árvaellátást sem kapott. Tizenöt éves nővére lett a család fenntartója.

Bátyjai mind mesterséget tanultak, egyedül neki jutott a kiváltság, hogy a szarvasi gimnáziumba kerüljön. 1927-ben beiratkozott a soproni teológiára. *Keken András, Sztehlo Gábor, Kendeh György, id. Zászkaliczky Pál* voltak – mások mellett – teológustársai.

Kiskőrösön kezdőként nagyon nehéz feladatot kapott: neki kellett eltemetni egy gazdag parasztcsalád egyetlen fiát, aki öngyilkos lett, mert nem engedték, hogy elvegye azt a szegény lányt, akit szeretett. A kísértő azt sugallta: hagyd ott a lelkészi pályát, nem vagy alkalmas rá! De Isten eszébe juttatta gyötrődő szolgálójának az ígét Lukács evangéliumából: „Fiam, miért tetted ezt velünk?” (lásd Lk 2,41–52). Ezt a temetési igehirdetést aztán sokáig emlegette a gyülekezet.

Kiskőrösi szolgálata alatt ismerte meg feleségét, *Paulinyi Editet*, de csak később kérte meg a kezét, amikor meghívták Kondorosra parókus lelkésznek. Edit éppen a felvidéki rokonoknál próbálta kiheverni a reménytelennek hitt kapcsolatot miatti csalódását, amikor Apuka minden előzetes értesítés nélkül beállított a szülőkhöz, hogy megkérje leányuk kezét.

Nagyon szép hat évet töltöttek Kondoroson, és szépen indultak a nyíregyházi évek is. Eleven, lüktető egyházi élet volt a városban.

Amikor az orosz front közeledett Nyíregyházához, a püspök úr minden lelkészcsaládnak felajánlotta az elmenekülés lehetőségét, de Apuka is azok közé tartozott, akik nem éltek ezzel a szabadsággal. „A pásztornak a nyáj mellett van a helye” – mondta.

Bár néhányszor az egész család – Apuka pedig többször is – közvetlen életveszélyben volt, mégis életben maradtunk. A háború néhány hetét Púposhalmon, a Márföldi családnál töltöttük.

Mikor hazaértünk, egy teljesen kifosztott lakást találtunk, csak a rajtunk levő ruha maradt meg. Halála előtt, amikor látta a gyülekezet, hogy milyen kopott az egyetlen ruhája, összeadtak egy öltözethez ruhaanyagra valót. Ez a szeretet nyilvánult meg irántunk a háború utáni infláció idején is, hiszen a gyülekezet segítségével nélkül éhen haltunk volna, mert volt egy olyan hónap, amikor mire Apuka a boltba futott a havi fizetésével, már csak egy cipőpasztát kapott érte.

Az anyagi gondokat jóval meghaladta az a nehézség, amit a kibontakozó kommunista rendszer és eszme jelentett mindannyiunk számára. A mi egyszerű származású Édesapánk – aki sohasem keresett barátot nála magasabb körökben – a „klerikális reakció fekete zsoldosa” címet kapta. Nagyon sok régi ismerős, ha meglátta az utcán – állását féltve –, inkább átment a túlsó oldalra, hogy ne kelljen megállni vele beszélgetni, s ezzel gyanúba kerülni.

A következő évek csendes munkával teltek, járta a tanyákat, tolt a motorját a sáros bekötőutakon. Élete utolsó telén le is esett a csúszós úton a motorról. Egy traktoros – nem ismerve őt – rákiáltott: „Papa, ilyen úton már nem szabad motorozni!”

Nem volt panaszkodó típus, nem beszélt a jelzésekről, amiket beteg szíve adott. Így mindannyiunkat váratlanul ért a halála.

Apuka egyértelműen a gyülekezeté volt elsősorban, mi ezt mindig természetesnek vettük. Általában csak este láttuk őt, akkor is a másnapi szolgálatra készülve. A tanyasi szolgálat különösen is szívügye volt. Télen hetekre elment a tanyai evangelizációkra.

Szigorúan, de szeretettel nevelt bennünket. Fontos volt számára, hogy családi életünk is példamutató legyen. Nekem sokat jelentett bátorsága, őszintesége, egyenessége, meg nem alkuvása, Istenre hagyatkozása. Biztonságban éreztem magam mellette.

Hálás vagyok, hogy ő volt az édesapám.

Balczó Ildikó

1907. augusztus 10-én született Szarvason Balczó András evangélikus lelkész. Édesapja, *Balczó György* vasúti pályamunkás, édesanyja *Kergyik Judit* volt. Házasságukból tíz gyermek született. A legkisebb volt András, aki a szarvasi gimnáziumban érettségizett, majd a soproni evangélikus teológián szerzett lelkészi oklevelet.

A kiskőrösi gyülekezetben lett segédlelkész 1931. szeptember 1-jén *Rőzse István* mellett. 1933-ban Nyíregyházára került, majd 1934. március 18-án a szülőhelyéhez közeli Kondoroson iktatták be parókus lelkésznek. 1934. szeptember 14-én kötött házasságot *Paulinyi Edit* tanítónővel. Házasságukból négy gyermek született: *Edit* iparművész, *Ildikó* mérnök, *András* olimpiai és világbajnok öttusázó, a nemzet sportolója, és *Zoltán* mérnök, műegyetemi tanár.

A nyíregyházi evangélikus gyülekezetbe 1940 januárjában került vissza. Püspöki másodlelkész lett *Túróczy Zoltán* püspöksége alatt. Ellátott egy lelkészkerületet és felügyelt a nyíregyházi evangélikus elemi iskolákra.

Amikor Nyíregyházán 1952-ben megszűnt az evangélikus püspökség, Balczó Andrást a gyülekezet meghívta parókus lelkésznek. Ezt a tisztelet látta el 1962. július 1-jéig, amikor váratlanul meghalt. Nem volt még ötvenöt éves sem.

E sorok írója személyesen emlékszik arra, amikor 1933-ban Nyíregyházára került. Életem első lelkészeként tartom számon segédlelkész társával, *Szilády Jenővel* együtt.

Nem csak én, hanem az egész gyülekezet szeretettel emlékezik meg lelkészéről.

Dr. Reményi Mihály





Balczó András lelkésztestvéremről való megemlékezésem három mozaikból tevődik össze. Mindhárom alkalommal a szívébe láthattam, ami áldásomra vált.

Az első egy rövid beszélgetés. Istentiszteleti szolgálata után együtt jöttem ki vele a sekrestyeajtón és közben Ildikó leányáról beszélgettünk. Elmondunk róla minden szépet és jót, hogy milyen gazdagon megáldott gyermek. A beszélgetés végén, az arcán kedves mosollyal megjegyezte: csak egy hiányzik! Nem mondtuk ki, de mindketten tudtuk, hogy mi hibádzik Ildikó életéből: nem élte még át az újjászületés kegyelmét.

Olyan időket éltünk akkor, hogy lelkészgyereknek lenni nem volt jó ajánlólevél. Balczó András szívében mégsem az volt az elsődleges kérdés imáiban, hogy gyermekei tehetségükhöz mértén érvényesülhessenek, hanem hogy újjászülessenek az örök életre. Nem ölelhetette szívére újjászületett leányát, mivel halála után tíz évvel kapta meg Ildikó ezt a kegyelmet, de hogy megtörtént, amögött ott voltak az Úr előtt ezért mondott szerető könyörgései.

A másik két élmény a keddi közösségi órához kapcsolódik. A negyvenes évek végén Túróczy püspök úr indította el ezt a szolgálatot. A lelki ébredés idején szükséges volt, hogy akik elindultak

az Úr útján, együtt tanulmányozhassák az ígét. *Joób Olivér* testvérünk volt ennek kezdetektől a vezetője.

Amikor 1957. május 11-én Balczó András lelkésztestvérünket igazgató lelkésszé választották, az volt a kérése, hogy hadd vehesse ő át ennek a közösségi órának a szolgálatát. Vágyott a szíve közösségbe kerülni az Úr útján elindultakkal.

Megemlékezésem harmadik élménye az elmenetele előtti utolsó keddi órájának a szolgálata, 1962. június 25-én. Ma is előttem van, mennyi lelkesséssel, örömmel, ragyogó arccal beszélt a mennyei Jeruzsálem szépségéről, Isten dicsőségéről, mindarról, amit Isten az övéinek készített. Olyan átéléssel szólt, mint aki látja a láthatatlant, akinek teljes valóság az, amiről beszél.

Amikor július elsején kora délután meghallottam az őt sirató harangszót, bármennyire fájdalmas volt a veszteség, békességgel gondoltam vissza előbbi szolgálatára, meglátva abban a mennyre elkészített szívet. Szerető tisztelettel emlékezem vissza szolgálatának áldásaira: „Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten ígétjét hirdették nektek. Figyeljetelek életük végére, és kövesétek hitüket.” (Zsid 13,7)

Urbán Erzsébet

Igen, Atyám, mert így volt kedves előttem!

1962. július 1-én, ötvenöt éves korában az Úr váratlanul hazahívta szolgáját, a gyülekezet szeretett lelképásztorát, Balczó Andrást. Július 3-án a bokortanyák-ból bevezető utak feketéltettek a gyászruhás emberektől, akik megrendült szívvel igyekeztek a Nagytemplomban elhelyezett ravatalhoz a temetési istentiszteletre. *Megyer Lajos* esperes a Mt 11,26 alapján vigasztalt az örök élet beszédével: „Igen, atyám, mert így volt kedves előttem!” A nyitott sírnál a lelkész társ és barát, *Rózse István* búcsúztatott:

„Tudom, hogy ilyenkor minden szó fáj. A legmélyebb együttérzés, a leggyöngédebb szeretet szavának is éle van, amely sebez. Mégsem hallgathatunk. Nem tehetjük, hogy riadt tekintettel, megrendült szívvel némán, csukott ajakkal hantoljuk el ezt a koporsót.

Döbönt szívünk szavakat keres, meg akar nyilatkozni mindenképpen. Még akkor is, ha ez a koporsó sziklafal, amelyen nem tör keresztül oda-átra semmi jajszó, semmi beszéd. Ha sírunk, ha beszélünk, csak saját viszárvangunkat halljuk, de akkor is elmondjuk: Balczó András elégedett szívű ember, kedves munkatársunk! Köszönjük a tanítást!

Életében és váratlan halálában Urunk szava valósult meg: »Aki elveszti az életét énértem, megtalálja azt« (Mt 16,25). Égette szívet, vesztegette életét a tiszta ige keresésében, annak hamisítatlan megszólaltatásában, az »igen-igen, a nem-nem« nagy szabályának hétköznapi kérdésekben, szószéki igehirdetésekben való megvalósításában. Nem engedett megalkudni egy jottányit sem senki kedvéért. Nehéz tanyai, sáros, fagyos, motoros útjain nem egyszer leállította agyonstrapált szíve, figyelmeztetve őt: ez már tékozlás! ... De hát el lehet-e kárhóztatni a harctéren elesett katonát, hogy miért nem hagyta ott posztját, kerülve a halálos veszedelmet? Bizony nem. Ugyanígy nem lehet kárhóztatni a lelképásztort sem, aki hívei szolgálataiban égeti el a szívet.

Őt nappal ezelőtt egyik kedves hívünk és barátunk sírja előtt Balczó András imádságban a Lázár sírja előtt síró Jézust szólítottatta. Most mi is, az ő munkatársai, és ti, Szeretetei, fogjuk meg a felettünk síró Jézus kezét és könyörgünk: Urunk tartsd bennünk a hitet, hogy ez a te elégedett szívű, életét elvesztegetett, gyarló szolgád megtalálta az Életet. Ámen.”

Egyenesedjetek fel!

Menich (született Hepke) Zsuzsa evangélikus lelkész 1991. december 21-én harmincévesen hunyt el. Három gyermek édesanyja volt. Évfolyamtársam volt, és barátunk. Utolsó igehirdetése elmenetele előtt két héttel hangzott el Csökölyön és Nagybajomban.

Szevérenyi János

„Egyenesedjetek fel és emeljétek fel a fejeteket, mert közeledik a megváltásokat.” (Lk 21,28)

Ádvent második vasárnapja van. Tudjuk, hogy a karácsonyvárás négy hete az ünnepre való készülődés. De vajon tudjuk-e, hogy miért van szükség négy hét várakozásra? Megszoktuk, hiszen minden évben ugyanúgy következik, várjuk Jézus születését, mert az lesz az ünnep. De miért van szükség négy teljes hétre, és hogyan lehet készülni karácsonyra?

Ádvent a téli időszakban van, amikor leghosszabb a sötétség és legkevesebb a meleg. Azért van szükség ennyi időre, mert bennünk is sötétség van, mert mi is itt élünk a földön, és bennünk is ideje van a vetésnek, növekedésnek, aratásnak és a téli hótakarónak is. Sokszor tűnik vég nélkülinek a bennünk lévő sötétség, és feltesszük magunknak a kérdést: érdemes-e egyáltalán várni, lesz-e vége, mert tényleg nem úgy néz ki. Mert a sötétségben nem látszik az út, s talán el sem hisszük, hogy létezik.

Ha így van, ha érezzük a bennünk lévő sötétség súlyát és kilátástalanságát, vakságát, és a hideg fagyasztó keménységét, amikor nem tudunk szót váltani a másikkal, mert mintha nem is lennének szavak, akkor tudnunk kell,

Az utolsó szolgálat gyermekek között



hogy nincs ezen a világon, ami cél nélkül létezne, és a sötétségnek is van feladata. A sötétség ideje a magány ideje, a szomorúság ideje. Nem fennkölt szomorúság ez, hanem nagyon is fájdalmas emberi idő.

A sötétség ideje a halál ideje. Nem véletlen, hogy igazi nagy szomorúságunk idején tényleg eszünkbe jut, hogy jobb lenne befejezni, hogy nincs értelme. Talán be sem merjük vallani magunknak, talán olyan ez bennünk, mint a szünni nem akaró kiáltás, a lát szólag értelmetlen szenvedés elleni lázadás, az „elég volt” némasága. A sötétség ideje a szomorúság, a magány, az egyedüllét ideje, de a megértés ideje is. Tudjuk, hogy van bennünk sötét. Néha bűnnek nevezzük, néha hibának, olykor megpróbáljuk felmenteni magunkat és magyarázkodunk, de mindig, minek nevezzük, a miénk, és a sulya is a miénk.

Azt szokták mondani, hogy egyetlen teljesen magányos pillanatunk van, amelyben nem osztozhat senki: a halálunk pillanata. Sokszor félünk a haláltól, pedig hány halált kell élve végigcsinálnunk!

Egyenesedjetek fel, emeljétek fel a fejeteket, mert fény születik a sötétségben! Emeljétek fel a fejeteket, egye-

nesedjetek fel – ti, te, én, akik görnyedtek, te, aki nem mersz felnézni sem, mert minek látni, hogy nincs út. Nézz fel, egyenesedj fel, hiszen ember vagy, méltóságod van! Sokat szenvedtél, nagy volt a sötétség, de nézz fel, hogy meglásd a csodát! Annak ellenére nézz fel, hogy megfogadtad, többet nem hagyod magad átverni. Hozzád készülődik a fény. A halál ideje a születés ideje is. A sötétség ideje a fény ideje is, mert ember lett az Isten, és végigélt minden nyomorúságot, végigszenvedett minden sötétséget, és ember maradt.

Halld meg, aki görnyedsz: a fény eljött a sötétségbe, az Isten ül le melléd, hogy meghallgasson, és tudja, hogy fáj. Nem fentről látja, hanem tudja, mert végigcsinálta. Mert azt akarja, hogy élj. Tudja, hogy nehéz. Azt üzeni, azt mondja minden éjjel a sötétségben, hogy reggel megszületik a fény, hogy nappalnak és éjszakának fontossága van. Azt üzeni minden télen, hogy lesz fény megint, hogy érzi, amit elszenvedsz, veled lüktet a fájdalom. Melletted sír, ha sírsz, és kér, hogy emeld fel a fejed, mert nem lehet születés fájdalom nélkül, nem lehet fájdalom félelem nélkül, de tied a fény is.

Ádvent ideje a sötétség ideje; amikor lehetőségünk van, hogy megértsük és elfogadjuk a sötétséget. Ádvent ideje a várakozás ideje a fény születésére. Arra a fényre, ami melegen, életadóan világít, amiben Isten ül melléd és veled van. Azt mondja: Ne félj, a félelem csak egy érzés, de ember vagy, méltóságod van, Isten képére teremtettél, tied a világ. Isten adta neked, és feladatod van benne minden félelmed ellenére. Aki csak fél az fél marad – nézz hát fel, hozzád jön a fény, hogy benned is újra megszülessen. Mert ember vagy, és rád bízták a fényt is, a többieknek világítót.

Ádvent van, a sötétség ideje, a megértés ideje. Karácsony jön, a fény, a meleg, a bocsánat ideje! Isten ül melletted karácsonykor és indul húsvét felé a te sötétséged súlyával is. Egyenesedj hát fel: Az Isten jött le érted és miattad!

Egyenesedjetek fel és emeljétek fel a fejeteket, mert közeledik megváltások napja!

Lábam előtt mécses a te igéd

„Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket.” (1Móz 1,27)

„Az Úrban nincs asszony férfi nélkül, sem férfi asszony nélkül. Mert ahogyan az asszony a férfiből van, úgy a férfi is az asszony által van, mindez pedig Istentől van.” (1Kor 11,11–12)

1. Az isteni alkotást megkérdőjelezni, utólag kiegészíteni, relativizálni szellemi zsákutca, aminek szétesése a vége.
2. A teljességből, a „paradicsomból” való kiszakadás következtében (más tényezők mellett), az esetek 1-2%-ában kialakulnak születési rendellenességek, melyek okozhatnak nemi identitászavart. Ezekhez empatikusan, szeretettel, szakértelemmel kell viszonyulni.
3. A teremtési rendtől eltérő szexuális és egyéb adottságok normálisként való elfogadása, ennek gyermekkortól való propagálása céltévesztés, lázadás, bűn.
4. A gyermekek nevelése nem csupán a szülők joga, hanem a Teremtőé.
5. Józanodjunk ki, térjünk vissza Alkotónkhoz, teljesedjünk be a krisztusi Lélekkel, az igazság és az irgalom Lelkével!

„Az Úrnál van az én ügyem, és munkám jutalma Istenemnél.” (Ézs 49,4b)

„Legyetek tehát türelemmel, testvéreim, az Úr eljöveteleig. Íme, a földművelő várja a föld drága gyümölcsét, és türelmesen várja, amíg az korai és késői eső kap.” (Jak 5,7)

Húszas éveinkben szinte megváltónak éreztük magunkat. Tudtuk a „tutit” az egyházban, világban. Kritizáltuk az öregeket, elődeinket. Egy fiatalnál ez lehet akár természetes is.

Évek, évtizedek alatt értünk el eredményeket, de bukdácsolunk is, néha sebeket okozva másoknak és magunknak. Sok munka, küzdelem, szolgálat után jelentkezhethet a megfáradás és a kiegészés is: nem változott a világ, az egyház, sőt rosszabb a helyzet, mint korábban.

Isten embere így érzett: „Hasztalan fáradoztam, semmiért, hiába pazaroltam erőmet” (Ézs 49,4a). Hasonló állapotba került például Mózes, Illés, Jeremiás, a tanítványok és talán te is, aki ezt olvasod. Lehetsz presbiter, tanár, szülő, „egyszerű” hívő.

Lehet, hogy „istenkedtünk”, „magunkban bízunk eleitől fogva” – ahogy József Attila írja; elveszítettük időnként az erőforrást, Istenről beszéltünk, de nélküle. „Veled Uram, de nélküled.” (István, a király)

A mai igék józanítanak, erőt adnak: Nyugi, nem vagy egyedül, nem te adsz életet, Isten tud rólad, ismeri „szakmai életrajzodat”. Isten drágának tart és szeret.

„Az Úrnál van az én ügyem, és munkám jutalma Istenemnél.”

„Csak próbára tesz benneteket az Úr, a ti Istenetek, hogy megtudja, valóban teljes szívvel és lélekkel szeretitek-e az Urat, a ti Isteneteket.” (5Móz 13,4b)

„Isten pedig hűséges, és nem hagy titeket erőtkön felül kísérteni; sőt a kísértéssel együtt el fogja készíteni a szabadulás útját is, hogy el bírjátok azt viselni.” (1Kor 10,13b)

Az atlétikai világbajnokságon láthatunk hétpróbás és tízpróbás versenyeket. Próbara szükségünk van ahhoz, hogy kibírjuk a kísértéseket. Ezért javasolta Jézus, hogy kísértés idején mindenképpen az Atyától kérjünk segítséget, erőt: Ne vigy minket, ne engedj kísértésbe, tarts meg, adj erőt, szabadulást!

A próba megerősít, a kísértés tönkretehet. Még az Urat is megkísértette az ördög, ráadásul a Bibliát idézgetve.

Isten győzelmet akar és tud adni. Az ortodoxok napi imája: „Jézus, Isten Fia, könyörülj rajtam, bűnösön!”

„Te ismeresz engem, Uram! Látod, mert megvizsgáltad, hogy tied a szívem.” (Jer 12,3a)

Ismeresz engem, jobban mindenkinél. Van, aki a rosszat látja, akarja látni bennem, más pedig csak a jót. Önismeretem is csapongó. A gonosz néha udvarol, de leginkább vádol.

De te, Uram, fogantatásomtól kezdve ismeresz és szeretsz. Szavad, tekinteted, Lelked a mocsárból, a halál árnyékának völgyéből is kivezetett. Reményt, gyógyulást, méltóságot adott. Szívedet, mindenedet adtad értem (is) a kereszten. Szóltál: „Adjad, fiam, a te szívedet nekem!” Így lett a szívem a tiéd, hiszem, örökre.

„Nyisd meg szádat a némaért!” (Péld 31,8)

„Ne feledkeztek meg a foglyokról, mintha fogolytársaik volnátok, a gyötrődőkről, mint akik magatok is testben vagytok.” (Zsid 13,3)

„Nyisd meg szádat a némaért!” Ezt az igét először egy missziói elkötelezettsége miatt kirúgott református lelkésztől hallottam még a nyolcvanas években. Ennek alapján küldött ki minket a moldvai csángó magyarokhoz. Mentünk is.

Az egyház nem szociális vagy politikai intézmény, Isten igéjét hirdeti, lelkipendozást végez. Ugyanakkor az ige cselekvést, történést, létezést jelent. Ennek gyümölcse, következménye például a küzdelem a „némakért”.

A progresszívek részéről, akik a toleranciára, elfogadásra, szeretetre hivatkoznak (néha kissé agresszíven, kizárólagosan), nem hallom a tiltakozást, a kiállást:

- a védtelen, néma magzatok ügyében (van olyan állam, ahol a születés előtti időig elvégezhetik az abortuszt!);
- a szabadosság miatt túlszexualizált és sok esetben megrontott gyermekekért, fiatalokért;
- a törvénytelen migrációs cunami kapcsán felmerülő számtalan bűncselekmény, rendtelenség, nők megerősöklése miatt;
- a határon túli magyarok küzdelmei kapcsán;
- a keresztyén hitük miatt üldözést szenvedőkért...

A sor sajnos bővíthető lenne. Csendesedjünk el, kérjük a Lélek vezetését, erejét, józanságát, hogy megtegyük azt, ami az evangéliumi hitből következik.

Emberfia, állj a lábadra!

Lóczy Tibor Felvidék (Szlovákia) gömöri szórványában szolgál a Magyarországi Evangélikus Egyház missziói lelkészeként. *Szeverényi János* vele készült interjújában beszél arról a törésről és váltásról, amely negyvenéves kora után Isten szolgálatának útjára indította. Az ötvenhat évesen lelkésszé avatott korábbi vállalkozó, zenész mára Krisztus üzenetével járja a gyülekezeteket, iskolákat, és vesz részt missziói alkalmakon hazánk határain belül is.

Hol vannak Gömör és Kishont vármegye határai?

Ha Felvidék felé megyünk, Putnokon láthatunk egy oszlopcarnokot, ahol ki van írva, hogy „Gömör kapuja”. Putnoktól Rimaszombatig, illetve Rozsnyótól Fülelig tart a gömöri régió. Valamikor Magyarország területéről Ózd és környéke is hozzá tartozott. Tiszta magyar terület volt, nyolcvan százalékban ma is magyarok lakják.

Úgy tudom, nem voltál nagy templomba járó korábban.

Karácsonyi templomjáró voltam. 1966-ban születtem, a szocializmusban nőttem fel. Szüleim pedagógusok voltak. Akkoriban nem nézték jó szemmel, ha egy pedagóguscsalád keresztyén. A vallással nagyapámon keresztül találkoztam. Gyerekként láttuk, hogy milyen gondosan készülődik a templomba. A legszebb ruháját, legszebb cipőjét vette fel minden vasárnap, mint aki ünnepre megy.

Nem is konfirmáltál?

Nem, de megkereszteltek otthon, az ebédlőben, mert nem mertek elmenni a templomba a szüleim.

Hogyan ért el mégis Isten hívása, ha még hittanra sem jártál?

A nyolcvanas években leérettségiztem, majd dolgozni kezdtem. Fociztam, lakodalmakban zenéltem, később képviselő is lettem.

Hívtak engem a sajjögömöri gyülekezet énekkarába, hogy segítsek nekik énekelni, mert hiányzik a tenor és kó-



rustalálkozóra készülnek. Ott ismertem meg közelebbről *Rusznák Dezső* lelkészt, akit addig csak a karácsonyi istentiszteleteken láttam.

A fellépés után két nappal baleset ért, mindkét bokám darabokra törött. Rimaszombatban dolgoztam és két emelet magasból leestem a betonra. A földet érés pillanatában már éreztem, hogy ez olyan sérülés, ami miatt nem fogom tudni megtenni ugyanazokat a dolgokat, amiket korábban. Negyvenegy éves voltam ekkor. Ez a sérülés minden korábbi tervemet keresztülhúzta.

Negyven napig húzatták a lábaimat ötkilós súlyokkal, hogy a csontok kiegyenesedjenek. A kórházban meglátogattam a lelkész a községi vezetővel, és adott nekem egy *Finn kátét*, amit elkezdtem olvasgatni. Amikor a missziói parancsot (Mt 28,18–20) olvastam, az utolsó sor – „én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” – bennem

negatívan csapódott le. Hogy is lehetne velem az Isten, amikor leestem és tönkrement minden?! Nem is a fizikai fájdalom volt a legrosszabb, hanem hogy lelkileg olyan nyomorúságba kerültem, amelyet addig még nem éltem át. Eluralkodott rajtam a depresszió. E miatt az ige miatt viszont elkezdtem olvasni a Bibliát, de azzal a céllal, hogy bizonyítsam, hogy ez nem igaz, nincs velem mindennap az Isten.

Hat-hét hónapig voltam tolószékben, majd mankót és járógipszet kaptam. Ezután a gyülekezeti felügyelő, *Kiss Tamás*, aki gyerekkori barátom, zenésztársam is volt, hívogatott a kórusba, hogy ők már várnak. Az énekkar és a lelkész olyan szeretettel fogadtak, hogy otthagadtam. Különböző hatások értek a gyülekezetben. Fontos alkalmak ezek, amikor az ember nem a saját maga által elképzelt keresztyénséggel találkozik. A sok lelkész és laikus bizonyosságtételé-



Tanítványával, Lipták Patrikkal – Hosszúszó

nek hatására én is elindultam egy úton. Kellett ehhez *Garádi Péter*, a budaörsi gyülekezet világi vezetője, kellett a budaörsi gyülekezet, mert nemcsak én voltam beteg akkoriban, hanem a sajógömöri gyülekezet és a környék is. Péter és *Endreffy Géza*, a lelkészük, eleinte havonta jött hozzánk, majd egyre gyakrabban. Kezdték járnival hozzánk fiatalok is. Általuk egy hívő gyülekezet karolta fel a mi közösségünket.

Engem is bevontak a szolgálatba. 2009-ben, másfél-két évvel a balesetem után már arról beszélünk, hogy egy missziót kellene elindítani Felvidéken. Amikor te, János, és Péter ezt felvetettétek, megkérdeztem, hogy ki fogja vezetni. Erre azt mondtátok nekem: „Hát te, Tibor!” „Ez sántikáló misszió lesz!” – mondtam a mankóimra mutatva, mire ti: „Jobb egy sántikáló misszió, mint a semmilyen!” Valahogy így kezdődött.

Hosszú évek, sok tanulás után megtörtént, hogy lelkésszé avattak. Nagyon aktívan dolgozol, közben pedig a huszonegyedik műtétedre készülsz.

Mindig az az ige bátorít engem, amely a megtérésemet elindította. Tolószékben ültem még, amikor Ezékiel könyvéből olvastam a második fejezetben: „Emberfia, állj a lábadra...!” (Ez 2,1). Az is ott olvasható, hogy hirdessük az ígét azoknak, akik között élünk. Úgy nevettem ezen akkor, mint Sára, amikor meghalotta, hogy idős korában gyermeke lesz.

Isten azt akarja, hogy az ember felálljon és elkezdjen tenni valamit. A „valami” úgy kezdődött, hogy jöttetek ti az Evangélikus Missziói Központból, jöttetek a budaörsiek, és kaptam feladatokat. Fontos, hogy a gyülekezet adjon valami feladatot és toljon előre, mert könnyű „visszaülni”.

De mégis, hogy jött a teológia, hogy lettél lelkész?

Rusznák Dezsővel átvettük a tornaljai szolgálatokat is; elkezdtük a hitoktatást, elindult a misszió Felvidéken. Akkor már *Fabiny Tamás* püspök úr is támogatta ezt. Indítást éreztem, hogy jó lenne lelkésznek lenni, de nem engedhettem meg magamnak, hogy nappali tagozaton tanuljak. Így Budapesten az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a katekéta-lelkésszi munkatárs szakot végeztem el, levelező képzésen. Amikor ugyanitt 2019-ben indult egy másoddiplomás lelkészképzés, *Fabiny püspök* úr felhívott, hogy mehetnék én is.

Kicsit későn, ötvenhat évesen végeztem. Felmerül az emberben, hogy van-e ennek még értelme. Kellek-e én

mint lelkész? Hiszen eddig is szolgáltam mint laikus... De Isten lelke valahogy mégis idetolt.

Az emberek többsége nem is foglalkozik az egyházzal, a Bibliával. Te hogyan fogalmazod meg azt, hogy mi értelme van mindennek?

Hiszem, hogy Isten élő, beszélő, gondviselő Isten. Hiszem, hogy van Megváltó, és hogy a Mindenható szeretete által működik ez a világ. Ő a születésemtől mostanáig állandóan velem volt. Igaz, amit mondtam, hogy minden napon velünk van. Akkor is velem volt, amikor nem hittem benne. Azt az örömet akarom elmondani, amit kapok Istentől szolgálat közben a gyerekek és az idősek között.

Soha nem lettem volna lelkész, ha az a sok felvidéki és magyarországi hívő nem imádkozott volna értem. Volt egy néni, akit az avatásom előtti napon tettemünk. Elmentem teológusként egy istentiszteletre Lekenyére, és ez a kilencvenéves néni megkérdezte: „Tibor, mikor lesz már lelkész?” Mondtam, hogy még két-három év. Azt válaszolta: „Mevárjuk!” Ilyen dolgok adnak erőt.

Milyen az emberek hangulata? Mennyire érinti őket a háború híre és a gazdasági válság, az elvándorlás?

Azt hiszem, a felvidéki ember megtanult ezekkel együtt élni. Az elmúlt száz évben sok minden történt velünk, de nem jajgatunk. Azt tanultuk, hogy mindig talpra kell állni. Isten velünk van. Nem érzek pesszimizmust az embereken. Ha pedig Isten megtart, akkor nem panaszkodni kell, hanem egyszerűen tenni a dolgunkat.

Néhány szót még szóljunk arról a csodáról is, hogy létrejött a Tornaljai Evangélikus Konferencia- és Missziói Központ, egy szép épületben.

Az egész egy ablakszerelés kapcsán indult. Rusznák Dezső lelkész úr írt egy levelet a kassai konzulátusnak, segítség

get kérve a sajógömöri parókia hét utcafronti ablakának cseréjéhez. Akkor a főkonzul vette a fáradságot és eljött hozzánk, majd végigjárta velünk a környék összes magyar gyülekezetét. A végén ugyanarra jutott, amit ti is mondtatok, hogy nekünk lelkészekre és épületre van szükségünk. Kérte, hogy írjuk össze ezeket egy tervezetben.

Garádi Péter – aki mérnökként járatos a gazdasági ügyekben – leírt mindent; a képzéseket, a lelkészek fizetését, lakhatását is belevéve. Egy nagy összeget írt a tizenhét oldalas levél aljára. Nevettem is rajta, de azért elküldtük. Visszaírt a főkonzul, hogy ez nem is rossz.

Aztán beindult a gépezet. *Fabiny Tamás* püspök és a Magyarországi Evangélikus Egyház külügyi osztálya kezébe vette az ügyet. Másfél év múlva a Magyar Állam megvásárolt Tornalján egy épületegyüttest, aminek az egyik épületét már sikerült felújítani. Egy gyönyörű komplexum jöhet így létre előadótermekkel, szállással, étkezőhelyiséggel, két nagy udvarral.

Vannak-e számodra különösen sokat jelentő igék?

A missziói parancs az első, amely kiküld a szolgálatba. A másik Ezékiel könyve már említett üzenete arról, hogy fel kell állni, tenni kell a dolgunkat.

A harmadik fontos ígém a Jelenések könyvében olvasható. Egy jól sikerült igehirdetés után úgy gondoltam, hogy a következő helyen, ahová meghívtak, ugyanazt fogom elmondani. Azt gondoltam, hogy én már jó keresztyén vagyok, szent szavak jönnek a számból. Aztán mégis megnéztem az aznapi ígét, és ez volt: „Tudok cselekedeteidről, hogy az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy. Ébredj fel, és erősítsd meg a többiekét, akik halófélben vannak, mert nem találtam cselekedeteidet teljesnek az én Istenem előtt” (Jel 3,1). Magamat toltam előre, hogy én tudok mindent, és elfeledkeztem arról, hogy a melletttem élőket kell erősítenem.

Bozorády Zoli bácsi mondta egyszer, hogy könnyen el lehet jutni oda, hogy szeretem Istent, de itt nem szabad megállni: szeretni kell a felebarátainkat is, mert így lesz teljessé a keresztyén ember élete.

Az interjú meghallgatható az Evangélikus Missziói Központ honlapján, a rádió/interjúk menüpont alatt.



„akik Krisztusban hunytak el” (1Kor 15,18)

Aki az utolsó pillanatban érkezett vissza az Atyához

Egykori gyülekezeti tagunk nehéz természetű ember volt. Kemény és szókimondó: „Ami a szívemen, az a számon!” – erőltette társaira véleményét, ám mások igazát mindig vitatta. Erős és dolgos emberként a napi feladatot maradéktalanul teljesítette. Az ital azonban sokszor levette a lábáról. Az alkohol leginkább a havi fizetés napján csábította, hiszen közvetlenül munkahelye mellett az „utcára nyílt a kocsmajátó”. A hónap többi napján a saját otthonra gyűjtő feleség csak kevés forintot hagyott nála. Ő volt a család fenntartója, nevelte a három gyermeket, küldte konfirmációs oktatásra, s hozta őket a templomba is.

A decemberi fizetés napján kezdődött a baj. Sötét felhők takarták el az eget, az út nyálkás volt és sáros. Ilyenkor veszélyes a kerékpározás. Pista bácsi hazaindult. A két falu közötti kanyarban megcsúszott, belezuhant az árokba. Kiáltását senki nem hallotta. Az éjszaka arra járó autósok sem vehették észre.

Reggel találtak rá a nyílt lábtöréssel s már tüdőgyulladással küzdő emberre. A kórházban néhány nap után már járni tanult. A baj viszont nem járt egyedül, tüdeje alig javult, kisebb agyvérzés után félig bénán adták haza. „Úrvacsorát kér a férjem, jöjjön!” – üzenté felesége. Akkorra már a megvásárolt házban éltek. Pista bácsit otthonos, szépen berendezett szobában, patyolatfehér ágyban találtam. Nem ismert meg. A rajtam lévő Luther-kabátot sem vette észre. Szólításomat, szavaimat nem értette. Eszembe jutott, hogy ő szlovák nyelvű gyülekezetben nőtt fel az Alföldön. „Pán Bűh, bugi s' vami!” („Az Úr legyen veletek!”) – énekeltem neki a szlovák liturgia kezdőszóit. Erre felcsillant a szeme. Kezemet úgy megszorította, azt hittem, el sem fogja eresztetni... **Könnyek csurogtak le az arcán, hangosan válaszolt a gyónó kérdésekre, s mondta velem – szlovákul – a Miatyánkot...** Néhány nap múlva már érte szoltak templomunk harangjai.

„A hibátlan és szeplőtelen Bárány véréből” (1Pt 1,18–19), Krisztusunk véréből szült az igehirdetés. A nagy udvar elsősorban férfiakkal volt tele. A férfiak szolidaritása ez, akik ilyenkor döbbennek rá, hogy legerősebb társuknál is erősebb a halál? Emlegetik is, bólintgatnak: lám, „mindnyájan meghalunk!” Tudtam, hogy említenem sem kell Pista bácsi sorsát: az árokban töltött éjszakát, a hetekig tartó kórházi küszködést – ezeket mindenki tudta. Arról szoltam: egyikünk sem cserélné el, fogadná el magáénak a koporsóban fekvő testvérünk batyuját. Ám nincs is rá szükség. Hiszen megváltó Krisztusunk már kicserélte, a hibátlan és szeplőtlen Bárány őérette is ontotta véréit. Erre lehetőségünk van mindnyájunknak: add át nekem bűneid batyuját – mondja Urunk –, s adok helyébe bűnbocsánatot, számodra elkészített helyet a mennyben! Egy hosszú élet kanyargós útjairól az utolsó pillanatban is haza lehet érni az Atyához!

Erzsike néni, a gyülekezet nagykövete

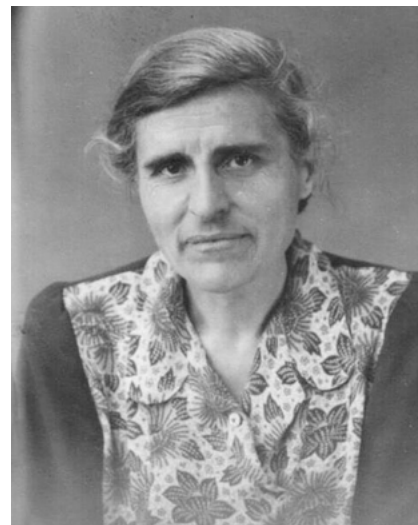
Siklósról hozott gyászjelentést a posta: „Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett Erzsike nénink, *Simor Erzsébet* Istent szolgáló életének 82. évében 1985. augusztus 1-jén letette keresztjét Ura kezébe. Drága életéért hála legyen az élet és a halál Urának!” A hátát adó családtagokon kívül a gyászolók között ott állt a siklósi evangélikus gyülekezet.

„Nekem az élet Krisztus” (Fil 1,21) – olvastuk az értesítésen. Kibővítve erről az ígéről szolt az igehirdetés a koporsó mellett: „... nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség. ... Szorongat ez a kettő: vágyódom elköltözni és Krisztussal lenni, mert ez sokkal jobb mindennél; de miattatok nagyobb szükség van arra, hogy életben maradjak.” (Fil 1,21.23–24) Pál apostol börtönből írja levelét. Számol azzal, hogy fogsága előbb-utóbb halálos ítélettel végződik. A halál nem rémíti, sőt örömmel tölti el. A halál után Urával lehet majd együtt. Halála ezért nyereség. Amíg él, addig a fogságban is dolga van, fontos szolgálata. Krisztus evangéliumát hirdeti a fogolytársaknak, az öröknek és a látogatóinak. Miattuk van szükség arra, hogy még életben maradjon. Az apostol őszinte bizonyágtétele kifejezte a Krisztus-követők tapasztalatát, sőt hitvallását: „két világ polgárai vagyunk”. Élünk itt a földön, de hisszük és tudjuk, hogy Megváltónkkal töltjük együtt az

örökkévalóságot. Ott is helyünk van. Azt a helyet pedig ő maga készítette el nekünk.

Aki ismerte, láthatta, hogy az apostolhoz hasonlóan Erzsike néni élete, mindene Krisztus volt. Róla olvasott a sokat forgatott Szentírásban, az egyházi újságokban és könyvekben, a Fébé Diakonissza Egyesület kiadványaiban. Jól ismerte *Túrmezei Erzsébet* verseit, vele olykor levelet is váltott. Krisztussal a hitmélyítő konferenciákon találkozott. Sugárzó szemmel, nyitott szívvel fogadta az igehirdetés szavain keresztül megszólaló Megváltót. Őt szolgálta: lelkészek sorának nélkülözhetetlen segítségére volt a családlátogatásban, hívogatásban, gyermekmunkában. Erzsike néni a család és a gyülekezet angyala volt, az Úr küldötte. Életével és szavaival órá mutatott, neki készített utat.

Életének utolsó évtizedeiben fájdalmas csontbetegsége a családi otthonhoz kötötte. Ám meggyötört testtel is folyton talált okot a hálaadásra. Az őt meglátogató gyülekezeti tagokat – ha kellett – vigasztalta, bátorította, s csak imádság után engedte el. Az istentiszteletről sem maradt el. Ahogy a „golya viszi a fiát”, úgy tették be őt az övéi az autóba, s hozták el az imaházba. Tudtuk róla, hogy már otthon imádkozó szível elolvasta az alapigét. Így készült az Urunkkal való találkozásra.



Haláláig családja és gyülekezete nagykövete volt. Miattunk maradt életben: imanaplójában családtagok és lelkészek, országos egyházi ügyek, és a siklósi gyülekezet minden tagja szerepelt. **Álmatlan éjszakái imaéjszakák voltak. Rólunk és gondjainkról beszélt az Úrnak.** Amikor már nem tudott a gyülekezet tagjaihoz bekapogtatni az evangélium örömhírével, értük járt közben Isten trónjánál. Most már ott van, ahová egész életében készült. Krisztus Jézus, köszönjük neked Erzsike nénit! Krisztus Jézus, töltsd be Erzsike néni megürült szolgálati helyét!

ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Fohászzkodó Üdvözítő



Csontváry Kosztka Tivadar a festmény elkészítése során nemcsak a Bibliából vesz motívumokat, és ábrázolja az összefüggéseket, hanem a kor eszmerendszerét is felhasználva mélyíti a mű motívumainak értelmezését. A kutatók közül eddig senkinek sem sikerült teljes egészében megfejteni a kép háttérében látható részletek jelentését.

Jézus az egekbe emeli kezét, imádkozik. A festményen megjelenő megváltozott az emberek között él, de senki sem figyel rá. Balra Mózeset – aki az Ószövetséget képviseli – látjuk a kőtáblával, Isten parancsával. Jézus az Újszövetség szeretetparancsát hozta el, kezét égnek emeli, de mégsem áldást oszt. Mozdulatában a történések elengedése is látszik, a tőle függetlenül zajló események középpontjában áll. A körülötte lévő világ szinte gépiesen működik. Jézus egész küldetése a tizparancsolat betöltésének valóságát fejezi ki, azonban az Üdvözítő magányossága megdöbbenést kelt a szemlélőben.

A festmény jobb felső sarkának „háza” a kapu a mennybe. Ahogy a mennybemenetel élménye húsvét és pünkösd között van, úgy nagypéntek és húsvét között történik a Krisztus pokolba való alászállásaként ismert esemény is. Krisztus halálával megnyílt az út a mennyei birodalomba.

A kép jobb oldalán, három oszlopon egy-egy szárnyas oroszlán ül, mintha Szent Márk oszlopait látnánk Velencéből, mely a hatalom szimbólumaként őrzi a festmény jobb oldali templomát. Az oszlopok és maga a templom Velencét idézi, mintha magába az aranymozaikkal kirakott székesegyházba is belátnánk.

A piros ruhás Üdvözítő fölé magasodó fa a kép jobb oldalán egy mandulafenyő, mely az élet forrásának jelképe, magot hoz, melyből új élet sarjad.

A festményben Csontváry önmagáról és a világról alkotott képe, prófétikus elhivatottsága is megfogalmazódik, ami Csontváry ars poeticája is egyben: „Az élet nem elmélet, az élet valóság,

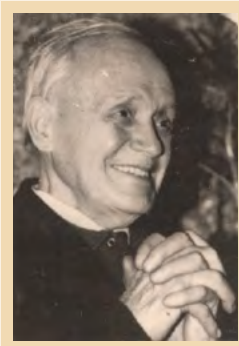
amely kötelességgel jár mindenkivel és mindennel szemben. ... Az önküzdalem rendkívüli elhatározást igényel, rendkívüli energiát követel abban a tudatban, hogy ezt így kívánja az Isten világfenntartó szelleme, amelyhez csatlakozik az ember tiszta érzelme. Maradandó alkotást csak az igazságból meríthetünk, az igazságot csak az Istentől nyerhetjük.” (Csontváry: *A tekintély*)

VÉGVÁRI ZSÓFIA
A Festményvizsgálati
Laboratórium vezetője





Három részben közöljük magazinunkban Sréter Ferenc evangélikus lelkész sorozatát, amely az Evangélikus Evangelizáció egykori, ÉLŐ VÍZ című lapjában jelent meg 1934 és 1944 között.



Tükör előtt – első rész

Beteges elváltozások csak ott vannak, ahol élet van. Halott gyülekezetben, halott „hívőben” nincs betegség. Azonban a betegség nem természetes állapot. Gyógyulni kell! A gyógyulás első lépése a baj felismerése. Tükör elé kell állnunk, hogy lássuk magunkon a kóros elváltozást. Isten gyermekeinek betegségeiről mit mutat a tükör?

A zárkózott

„Velünk született” betegség. Azazhogy akinek zárkózott természete van, magával viszi az új életbe is. Nem csupán általában véve, hanem lelki dolgokban is megmutatkozik ez. Sőt ebben azzal is „vele születhet”, aki különben nem zárkózott. Hajlama van a Robinson-keresztyénségre. Nem fénylik a világossága az emberek előtt. Titokban tartja. Kívülállóknak előtt is, de lelki testvérei előtt is. Az egymás hite által való erősödés terén sohase ad, hanem csak kap. Lelki kérdéseiről nem beszél, saját maga küszködik velük, s éveken át is tud vonszolni megoldatlan bajokat. A közösségben hallgat, vagy ha mond is valamit, csak felszínes, általános dolgokat. Azt is csak egy-egy szóval. Igazi lelki közössége senkivel sincs, szívét nem önti ki. Nincsenek, de így nem is lehetnek igazi lelki testvérei.

Fel-felgyúló lelki élete hamarosan újra elapad. Gyónó viszonyba senkivel sem lép, pedig Luther disznóhoz hasonlítja azt a keresztyént, aki a magán-gyónást sohasem gyakorolja.

Urunk a zárkózott természetnek is ura. A néma ördögöt kiüzi abból, aki vágyódik rá és hozzá megy érte!

A fecsegő

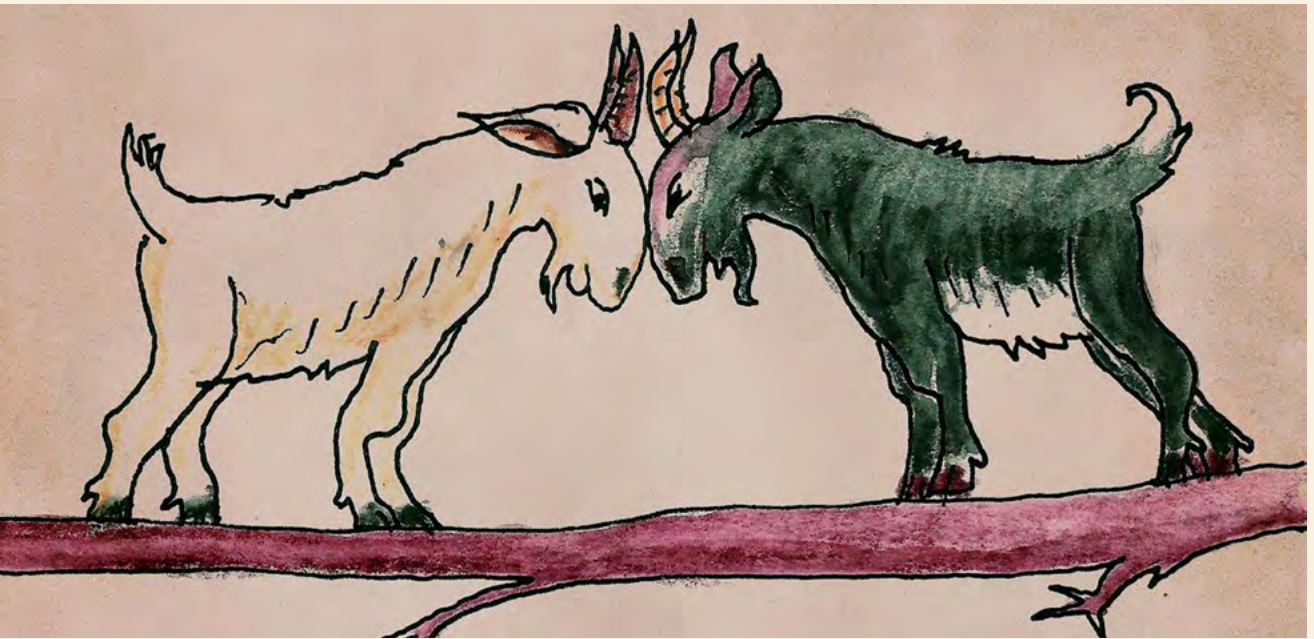
„A sok beszédben elmaradhatatlan a vétek.” (Péld 10,19; Károli-fordítás) Ez is „vele születik” a beteggel, azaz vele megy át az új életbe. Ott se veszi halálos komolyan Jakab apostol levele harmadik részét. Sokkal többen szenvednek benne, mint akiket fecsegőnek ismerünk. Minden meggondolatlan beszélgetés is idetartozik. A fecsegő azt is kibeszéli, amivel csak ártani tud, ellentétül a „mindent elfedez” útjának (1Kor 13,7). Talán még azt is, ami az imaórán történik, s amit lelki testvére bizalommal vall meg előtte. Oltja a Lelket. Sok beszédével, hosszú imádságával réme a közösségnek. Mindenki tudja ezt, csak ő nem. Evangelizáció utóösszejövételén megoltja a szót azokban, akikből kikívánkozott volna a bizonyágtétel és imádság – pedig olyan biztatón „prédikál” nekik. Családja megtérésének legfőbb akadálya. A legkülönösebb pedig az, hogy a saját lelki életének mélységei és bűnei tekintetében egészen zárkózott is tud lenni.

A nyelv „fékezhetetlen gonosz” (Jak 3,8). Az azonban, aki a fecsegő helyett is meg-némult mint juh, megfékezheti, ha a fecsegő igazán felébred ebből a kárhozatból és hozzá menekül. Figyelmeztessük őt!

A susárló

(Susogó, titkon rágalmozó, mások jó hírét megrontó.)

Ragályos betegség. Az új életben először az elfedező szeretet szemével nézi mások bűnét, s azok el is törpülnek a saját megbocsátott bűnei mellett. Azután azonban – főleg fertőzött hívőkről – átragad rá a pletyka hívő változata. Jelentkezik a hívő elbizakodással együtt a fennhéjzás és ítélkezés a kívülállókkal szemben, majd máshová tartozó hívőkkel és azok csoportjaival szemben, végül saját közösségében lévő lelki testvéreivel szemben is. S amint a szív eltelik vele, úgy szól a száj is róla. Hiába már Szókratész tanácsa a három rostáról. Hiába tudja, hogy más bűnét az Úrnak és az illetőnek kellene szeretettel megmondania. Mihelyt bizalmasabban beszélget, mindjárt rosszat mond valakiről. Úgy megszokja, hogy már észre sem veszi, vagy azzal nyugtatja magát, hogy „övní” igyekszik bizalmasait és az Úr ügyét. A segítség azonban elmarad, vagy legalábbis mellékvágányon fut. (Még rosszabb fajtája ennek, ha aszerint változik az ítélkező szó, hogy melyik hívő csoport tagjával, vagy éppen világi emberrel beszélget. Ahogyan és ahonnan a szél fúj.)



A susárlásba belekeményedett „hívót” már figyelmeztetni is nehéz, bár mégis kell. A kegyelem Ura az ő kihűlt szívében is támaszthat bűnbánatot és szeretetet.

A bizalmatlan

Ellentéte annak, amit a „mindent jóra magyarázva” jelent. Folytonosan gyanakvásra, a rossz feltételezésére hajlik. Sokszor szinte színvakká válik aziránt, hogy a szeretnivalót lássa meg elsősorban a felebarátjában, sőt lelki testvérében is.

A közösségben valósággal szigetel. Sajnos, káros szigetelés is van a világban. A harctéren egyszer alig lehetett rájönni a távbeszélő-összeköttetés megszakadásának az okára. Valaki az elszakadt huzalt szigeteléssel együtt kötötte össze! A bizalmatlan hívó ilyen szigetelő csomóvá válik a közösségben. Gátolja az igazi közösséget, s a meglévőt is látszatközösséggé bomlasztja, lelkileg annyira szétválasztóan hat másokra is.

A bizalmatlanságra önmaga szolgáltatója a fő okot. Olyan fagyasztó készülőlék, amely környezete hűvösségét panaszolja. Ellentétes képpel élve pedig ő önti az olajat a tűzre, amelynek az égésén kesereg.

Egyrészt ne engedjük, hogy az ilyen ember ránk is hatással legyen! Másrészt engedjük a Léleknek, hogy leplezze le a bennünk is rejtőző bizalmatlanságot, s a „csalódások” ellenére is kérjünk meg vegyünk bizalmat attól, aki az utolsó bűnösben is bizott. A mentő szeretetből fakadó őszinteség és bizalom bennünket is, és másokat is gyógyít.

A „szabadalmazott”

Azt hiszi, hogy csak úgy igaz a keresztyénség, ahogy ő látja és – legálább képzeletben – éli is. Az egyes emberben ez a legnagyobb szigetelő erő mindazokkal szemben, akik más-képpen keresztyének, mint ő, jóllehet azok is Krisztust ismerik életük Urának. Hitetlenek iránt is több szeretetet érez. Közösséget vagy felekezetet tekintve pedig főleg a szektákat és a római egyházat jellemzi ez, de utat talál köztünk is, és nemcsak másoktól idegenít el, hanem bennünket is csoportokra szaggat. Olyan virág a „szabadalmazott” keresztyén, amely nem hajlandó a más fajtában is virágot látni, s azzal egy csoportban lenni. „Hogy mindnyájan egyik legyenek” (Jn 17,11), ezt vallja ő is, de az élete az ellentétét munkálja, mert úgy gondolja, hogy a többiek változnak el az ő képére. Más felekezetekkel szemben érzéketlen, de a magáén belül is csak a saját csoportjában tudja igazán Isten gyermekeit látni. Nem veszi észre, hogy szüksége van ugyan a saját közösségében való életre és az ahhoz való hűségre, de testvéri szeretetre és kapcsolatra is más közösségek felé.

Ha tartós ez az állapot, azt eredményezi, amit a tenyésztők világában a kizárólagos beltenyészet és a kis falu világában a zárt élet, a csak rokoni házasságok. Elsatnyulást!

A hajlandóság annyira bennünk van erre, mint a tbc-s szülők gyermekeiben a tüdővész. Már az apostolokban is benne volt (Lk 9,49–50). A kísértő pedig alattomban egyre fertőz vele – hiszen ezzel Urunk főpapi imádságának az ellenségeivé tesz (Jn 17,11.21–23). Még akkor is, amikor szépeket beszélünk az egységről. S a legveszedelmesebb a

belső ellenség. Nézzünk a tükör előtt önmagunkba!

Ellentéte a bizalmatlannak, szabadalmazottnak...

...A hiszékeny

Nehéz a hiszékenyről beszélni, mert könnyen kiöntjük a gyereket is a vízzel. Másrészt meg azok helyeselnék hozzá a legjobban, akiknek az előző kettőnél kellene.

Nehéz róla beszélni, mert a szeretet „mindent hisz” (1Kor 13,7). Isten gyermeke szinte naivan „mindeneket jóra magyaráz”. S ha a bizalomnak ma nincs igaza, holnap éppen a bizalom gyógyító ereje által már igaza lehet.

Mégis azt mondja az apostol, hogy ne higgyünk minden léleknek, hanem próbáljuk meg a lelkeket, hogy Istentől vannak-e (1Jn 4,1). A Szentlélek ajándékai közt van a „lelkek megítélése” (1Kor 12,10). Isten gyermekeinek meg lehet és kell ítélni azt, amit hirdetnek nekik. Nem hajthatja őket ide és tova a tanítás akármiféle szele (Ef 4,14). Meg kell ismerniük a hamis lelkeket és tanításokat, tudva, hogy különbség az, ha Isten gyermekeiben van még akaratlan tévelygés – mint bizonyára bennünk is van –, vagy pedig azok nem is Isten gyermekei. A gazt már nem lehet és nem is szabad virágnak nézni és a csokorba kötni.

Szükség van a tiszta látásra, amelyet azonban nem torzít el a szálla és a gerenda sem. És ha gazt lát, akkor sem fordul el, hanem hisz abban, aki az istentelent megigazítja (Róm 4,5), aki még őt is megigazította és megigazítja, és ebben a szent „hiszékenységben” nem fárad el. Ha kiveti is a csokorból a gazt, még akkor is bízik benne.

Kitekintés

A szövetségi kapitány vallomása

Marco Rossival, a magyar labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányával Lackfi János költő beszélgetett elsősorban a fociról, de szóba került az istenhit is. Egyrészt azért, mert a futballisták között is vannak, akik pályára lépéskor vagy gólszerzés után keresztet vetnek, másrészt, mert Rossi meglátogatta a csiksomlyói kegyhelyet.

„Valóban bízol a Gondviselésben, a legfőbb erőben, amely a világot, a sorokat irányítja?” – kérdezte Lackfi János. A válasz hitvallássá formálódott: „Hiszek a legfelső erő létezésében. Hiszek Istenben, még ha sokan kétségbe vonják is az Írás hitelességét vagy akár Krisztus létezését... A hit attól hit, hogy bizonyítékok helyett inkább a bizalomra támaszkodik. Ahogy halad előre az életem, rengeteg kérdést teszek fel magamnak, és nem mindig tudom a válaszokat. Azt azonban kétlem, hogy az ember élete annyi lenne csupán, hogy megszületik, él egy kicsit, majd meghal. A siron túl egészen biztosan létezik egy transzcendens világ.”



Szomorú valóság

Németországban nem egyszerű kilépni az egyházból, annak jogi menetrendje van, és mégis a hivatalos statisztikai adatok szerint a bejegyzett egyháztagok száma megdöbbentően csökken.

2022-ben 380 000 személy lépett ki a német evangélikus egyházból és több mint 500 000 a katolikusból.

A kilépők megszabadulnak az egyházi adó levonásától, de ennél sokkal mélyebb a válság oka. Az egyházakkal kapcsolatban csalódottság figyelhető meg. Ugyanis a szabadegyházi szervezetek létszáma nem csökkent, sőt növekedett.

Pert nyert a hitét gyakorló keresztyén tanárségéd

Angliában 2019-ben az egyik anglikán egyházi iskola transzneműséggel kapcsolatos oktatását kritizálta a közösségi médiában egy keresztyén hitét gyakorló tanár, s ezért elbocsátották. Fellebbezett, és a fellebbviteli pert megnyerte. Elmondta, hogy ki fog állni amellett, hogy a keresztyén szülőknek „meg kell adni a szabadságot, hogy a gyermekeiket keresztyén hitüknek megfelelően neveljék”. Még ezt is hozzátette: „A keresztyéneknek is meg kell tanulniuk a véleményüket és a hitüket megvédeni anélkül, hogy elveszítenék az állásukat”.

Az Keresztyén Jogi Központ méltatta az esetet, precedensnek tekinti, amely az Egyenlőségi Törvény alapján védi a hit szabad megéléséhez és kifejezéséhez való jogot. Reméli, hogy azok a keresztyének is védelmet kapnak ezek után, akik megélik a hitüket látható módon, akár beszélgetésekben, vagy keresztyén szimbólumok viselésével.

Belaruszban is büntetik a keresztyén missziót

Egy keresztyén hívőkből álló zenei csoport fellépést szervezett a délnyugat-belaruszi Drogicsin utcáin. Énekeltek és keresztyén irodalmat osztogattak, amikor megjelentek a rendőrök, és arra kényszerítették a hívőket, hogy hagyják abba az előadásukat. A hetvenéves Vlagyimir Sztjepanovics Burstyin, aki több mint száztíz kilométert utazott, hogy részt vegyen a programon, ötszázötvenöt fehérorosz rubeles, azaz nagyjából hetvenezer forintos büntetést kapott. A hírek szerint Burstyin minden nehézség ellenére továbbra is jó hangulatban volt: éjszakánként a börtönben énekelt és imádkozott. Ártatlannak vallotta magát, szerinte az evangélium hirdetése nem sérti a közrendet.

Mater semper certa est – az anya mindig biztos

Vagy mégsem!? Két férfi a főszereplő, akik béranyát fogadtak. S amikor a gyermek világra jött, a holland bíróság úgy döntött, hogy az anya nevét nem szükséges feltüntetni a gyermek születési anyakönyvi kivonatában.

A NPV Care for Life keresztyén életpárti szervezet igazgatója, Diederik van Dijk teszi fel többek közt ezt a kérdést: „Hol vannak a gyermekek érdekei?” A hágai önkormányzat illetékese megerősítette, hogy „anyátlanul is kiállítják a születési anyakönyvi kivonatot”. Híres szakki-fejezés volt az „apátlan társadalom”, íme itt van hivatalosan az anyátlan is.

Illesszük csak ide a Bírák könyvének szomorú híradását: „mindenki azt csinálta, amit jónak látott” (Bír 21,25). Mi lesz ebből?





Kiállítások német evangélikus templomokban

Ez önmagában nem is lenne hír. De ha azt olvassuk, hogy homoszexuális képekből nyílt kiállítás a nürnbergi evangélikus templomban, felszalad a szemöldökünk. Mert a templomban kiállított képek melegeket és a meleg szerelmi életét mutatják be. Tapintatosak, mert a kiállított képek közül hármát paraván mögé helyeztek el, hogy kiskorúak ne láthassák.

Az érintett templomot Nürnbergben „kulturális templomnak” is nevezik, mert gyakran helyet kapnak ott koncertek és kiállítások. Ezek azt a célt szolgálják, hogy minél többen lépjenek át a templom küszöbét.

Noll Katalin, a magyar közmédia berlini tudósítója ismertette nemrégben ugyancsak egy evangélikus templom kiállítását Berlinből, ami egy sikamlós szójátékra épült. A hitvallási értékű „Jézus él” (Jesus lebt) kifejezés helyett „Jézus szeret” (Jesus liebt) cím jelent meg. Ez félrevezető, az ismert a *Liebe* szó minimum kétrétegű jelentése miatt. A szellemi tartalmat egyértelművé tette, hogy a melegkiállítás megnyitását egy időpontra tették a helyi homoszexuális demonstrációval.

Ez közfelháborodást váltott ki, az egyik látogató ezt írta a nagykönyvbe: „Szégyen. Mindez egy templomban. Mohameddel is megteszitek ugyanezt?” A kiállítást öt nap után a heves reakciók miatt bezárták. A vezető lelkész sajnálja, hogy a tervezettel „ellenkező hatást váltott ki”.

Finnországban folytatódik a Biblia-per

Másodfokon folytatódik a *Päivi Räsänen* volt finn belügyminiszter elleni per, mert a főügyész fellebbezett. Szerinte kisebbségi csoport elleni izgatás a vád. Egyszer már felmentették a hívó Päivi Räsänt, aki a Róm 1,24–27-et idézte, amely bűnként bélyegzi meg az azonos neműek kapcsolatát.

Ami a napi hírekig eljut, az csupán a felszín. Sátáni mélységből az utolsó időkre figyelmeztető, súlyos küzdelmek robbantak ki. Ez csak egy a sok közül. És éppen Finnországban? Abban az országban, amelyben négy ébredési mozgalmat tartanak számon, s mindegyiknek jelentős társadalmi hatása is volt: 1. a „felébredtek” (*Paavo Ruotsalainen* vezetésével), 2. az evangéliumi irányzat, 3. az imádkozók és 4. a laestadiánusok. Ezek a mozgalmak az egész finn társadalom életét megváltoztatták: „közmondásos” lett a finn igazmondás, az alkoholizmusból való menekülés és a becsületesség.

Finnország sokat köszönhet az evangéliumi ébredési mozgalmaknak. Ezért döbbenetes a Biblia elleni per, ami látszólag egy hívó volt belügyminiszter ellen folyik, aki kijelentette, hogy „a klasszikus keresztyén nézetet képviseli, amit az egyházak általában két évezrede tanítanak”.

Vajon a Nyugat háborút hirdet a keresztyénség ellen? Ráadásul a kristálytisza evangélikus keresztyénség ellen. Finnországban!

Megkeresztelkedett a kétszeres világbajnok brazil labdarúgó

Ronaldo Luis Nazário da Lima brazil futball-legenda negyvenhat éves korában részesült a keresztség szentségében. A közösségi médiában öntött tiszta vizet a pohárba, amikor így nyilatkozott: „A mai egy nagyon különleges nap. Megkeresztelkedtem! A keresztyén hit kiskorom óta mindig is alapvető része volt az életemnek, bár nem voltam megkeresztelve. A szentség által érzem magam igazán megújultnak Isten gyermekeként, egy új, tudatosabb és mélyebb módon”.



Agydaganata volt, mégis elutasította az abortuszt

2022-ben egy amerikai édesanyánál ritka rosszindulatú agydaganatot diagnosztizáltak. *Tasha Kann* éppen húsz hete volt áldott állapotban: egy egészséges kislányt hordott a szíve alatt. Az orvosok kemoterápiát és azonnali abortuszt javasoltak.

Tasha Kann döntött: „Tudtam, hogy mindenképpen meghalok, legalább a babámat életben kell tartanom”. A kislány tavaly októberben megszületett, az édesanya pedig a diagnózis után esélyes tizenkét hónap helyett már tizennégy hónapja továbbra is életben van.

Amikor a döntését meghozta, a hite jelentette a legnagyobb támaszt és reményt. „Tudtam, hogy erősnek kell lennem a gyermekem érdekében. Az abortusz számomra soha nem volt opció, mert nem ez Isten akarata. Mély beszélgetéseket folytattam Jézussal azon a héten a kórházban, és tudtam, hogy ha ragaszkodom az Úrhoz és az ígéreteihez, meg fogja óvni a kislányomat. Istentől való csoda, hogy mindketten itt vagyunk.” Az onkológus elismerte, hogy fogalma sincs, hogyan lehetséges ez.

Összeállította:
RIBÁR JÁNOS



JÁROM AZ UTAM

Aki elfogadja parancsolataimat, és megtartja azokat, az szeret engem.

JÁNOS 14,21



Naprendszerünk bolygói – a Merkúr, a Vénusz, a Föld, a Mars, a Jupiter, a Szaturnusz, az Uránusz, a Neptunusz, sőt még a törpebolygó Plútó is – mind a Nap körül keringenek. Minden bolygónak megvan a saját pályája, amin halad körbe-körbe. De ez nem minden bolygóra igaz a világegyetemben. Az 1990-es évektől kezdve a csillagászok szabadon vándorló bolygókat fedeztek fel. Ezek a „kóbor” bolygók nem úgy viselkednek, ahogyan a csillagászok várnák. Vagyis nem keringenek egy csillag körül, mint ahogyan a Föld kering a Nap körül, hanem csak mintegy keresztülhaladnak a világegyetemen, mindegyik a maga útját járja.

A csillagászok szerint sok milliárd, billió, sőt *csillió* kóbor bolygó létezik. Rendben, ez az utolsó nem valódi szám. A csillagászok viszont úgy gondolják, hogy több ilyen bolygó létezik, mint ahány csillag.

Néha fontos, hogy ilyen „szabadon vándorló bolygók” legyünk az emberek között. Tudod, ebben a világban olyan sok ember gondolatai forognak rossz dolgok körül, olyan sokan teszik, ami helytelen, hogy szinte tö-

lünk is elvárják, hogy hazudjunk, csaljunk, pletykáljunk és lopjunk. Isten azonban azt szeretné, ha az övéi mások lennének. Úgy nevezi őket: „kiválasztottak” és „szentek”. Ez nem azt jelenti, hogy tökéletesek, vagy másoknál jobbak lennének. Egyszerűen annyit jelent, hogy próbálunk neki tetsző dolgokat tenni, és úgy élni, ami megmutatja másoknak, milyen jó is a mi Istenünk. És így, az Isten útján, a világ elvárásaitól szabadon vándorolni nagyon jó dolog!

Uram Jézus, néha nehéz ellenállni a tömeg sodrásának. Mutasd meg, mikor kellene „szabadon vándorolva” téged követni, és segíts, hogy legyen bátorságom ezt megtenni! Ámen.

GONDOLTAD VOLNA?

A magad útját járni – még akkor is, ha az Isten útja – egy kicsit magányos, néha egyenesen ijesztő lehet. Ezért nekünk „vándoroknak” össze kell tartanunk. Ha látod, hogy valaki más kiáll az igazság mellett, csatlakozz hozzá te is! És ne feledd, amikor ketten vagy hárman összegyűlnek és kiállnak Isten mellett, Jézus is ott van velük (Mt 18,20)!

Louie Giglio: Isten lenyűgöző teremtett világa – Újabb 100 tudományos kaland Isten csodálatos világegyetemében
Encián Kiadó, 2023

Tudományos áhítatoskönyv gyerekeknek. **Tudomány és hit?!** Igen! A könyv számtalan példán keresztül mutatja be, hogy a körülöttünk lévő világ megismerése hogyan erősíti hitünket és segít közelebb kerülni a szerető, gondviselő, minket név szerint ismerő és megváltó Istenhez.

Bővebb információk és rendelés a kiadó honlapján: encian.hu.

A kötet többek között kapható az Evangélikus és a Huszár Gál könyvesboltban is.

Testvéri összefogás

Amikor az Evangélikus Missziói Központ által szervezett missziói és munkatársképző konferencián a kisgejőci (Kárpátalja) Györkéné Csákány Marianna beszélt a háború okozta állapotról, az én szívem is összeszorult.

Úgy éreztem, tennünk kell valamit, amivel együttérzésünket tettekben is kifejezhetjük. Visszatérve Nagyváradra el is kezdődött a szervezés. Több mint száz kárpátaljai család részesült élelmiszersegélyben, egy fekvőbeteg



pedig egészségügyi támogatást kapott.

Az élelmiszerek vásárlását nagyrészt a Gustav Adolf Werk anyagi támogatása tette lehetővé, amit kiegészített a Nagyváradai Evangélikus-Lutheránus Egyházközség élelmiszergyűjtése. Az egészségügyi eszközöket a helyi Caritas Catolica adományozta. A csomagok elszállítása a Bihari Református Esperesség mikrobuszával történt, Filep Attila esperes személyesen is segédkezett a szállításnál. A csomagokat Kisvárdán adtuk át a Kisgejőci Református Egyházközség képviselőinek, ahonnan Kárpátaljára szállították, és Nagy István helyi református lelkész vezetésével a gyülekezet tagjai között szétosztották.

Hálásak vagyunk, hogy Isten gondoskodó szeretete lehetővé tette ezt a testvéri gesztust. Köszönet és áldás legyen mindazoknak, akik ebben segítettek!

MÁTYÁS ATTILA

*Nagyváradai evangélikus lelképásztor,
a Gustav Adolf Egyesület főtájtára*



Partnerünk: a Sola Rádió

A Híd 2023. III. számában a Luther humoráról szóló interjú (32–33. o.) eredetileg a Sola Rádióban hangzott el.

A rádióval a Magyar Evangélikus Rádiómisszió szoros munkakapcsolatot ápol *Lélekhangoló* műsoraink átadásával, napi áhítatok, interjúk, egyéb felvételek kölcsönös megosztásával.

A Sola Rádió Budapest vonzaskörzetében a 101,6 MHz hullámhosszon, valamint az interneten a solaradio.hu címen hallgatható.



Hitben léptünk...

Van úgy, hogy az ember kezébe kerül egy könyv. Belelapozgat, nézegeti, egy-egy szó megfogja, elgondolkozik, eltűnődik rajta. Keresünk valamit vagy valakit. Érezzük, hogy van több, mint amit látunk.

Aki keres, az talál. A keresőknek van remény, aki nem keres, az megy tovább. Rohanó világunkban a beszéd és az írás is lassú kommunikációnak számít. Az emberek érzelmei felgyorsultak, egy kép, egy villanás még belefér az idejünkbe. Időnként megállunk egy-egy pillanatra, kizökkenünk a hétköznapiokból.

Az emberek néznek, de nem látnak. Hallanak, de nem értenek. Pedig minden megadatott, hogy aki keres, lásson, aki gondolkodik, értsen. Hitben léptünk,

amikor eldöntöttük, hogy megpróbáljuk az embereket visszavezetni a valóságba.

Egy kisvárosban, itt, Magyarországon, Mezőberényben, már erre is van lehetőség. Egy ABC-ben, ahová nap mint nap eljárnak vásárolni az emberek, a pénztár mellé kihelyeztük Isten ígét. Az Evangélikus Missziói Központ kiadványai bő kínálatban, ingyenesen hozzáférhetők.

Csak egy pillantás, érdekel? Ha érdekel, vihetsz egyet! Teljesen ingyen. Igen, ilyen is van! Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

VALNEROVICZ RAJMUND

tulajdonos-üzletvezető



Derű

„Uram, ajándékozzál nekem képességet a humor élvezésére. Add meg nekem azt a kegyelmet, hogy megértsem a jó tréfákat is, és így némi boldogságot is átéljek, és másokkal is tudjam közölni.”

Morus Tamás

*

Tersteegent, a híres igehirdetőt nevetségessé akarták tenni: egy feneketlen kosarat akasztottak a nyakába.

– Ez még nagyon messze van a töviskoronától – mondta Tersteegen.

Egy leány megtért. Amikor kérdezték tőle, hogyan látszik ez meg az életén, így felelt:

– Mióta megtértem, a szekrények alatt is szoktam seperni.

– Milyen volt a prédikációm? – kérdezte a szupplikáns.

– Jó. Ami a mélységből hiányzott, hozzáadtad a hosszúságban.

Villáminterjú Pröhle Gergely országos felügyelővel

Mi az első emléke gyermekkorából?

Muzikuscsaládból származom, így talán édesanyám énekhangja, édesapám fuvolajátéka.

Szülők

Rengeteg szeretetet kaptam tőlük, néhány éve bekövetkezett halálukig mindvégig. Ez maig fontos erőforrás.

Nagyszülők

Változatos sorsú emberek, igazi köztársasági európai sorsok, nagy tapasztalat-kincs, amiből sokat átadtak nekem is.

Konfirmáció

Budapest-Kelenföld, ahol kereszteltek, ahol a szüleim megismerték egymást és házasságot kötöttek, ahol a nagymamám a *Sulyok Imre* által vezetett kórusba járt, és a próbákra is gyakran magával vitt. Áldott emlékü *Bencze Imre* és a maig jó egészségnél örvendő *Missura Tibor* készített fel minket. Kedves társaság volt, sok vidám órát töltöttünk együtt.

Mikor érezte, hogy a hit már sajátja, nem csupán a családi szokások követe?

Nehéz ezt elválasztani akkor, ha az ember családjában több igen karakteres

lutheránus teológus volt, akiknek a látásmódja egész nemzedékekre hatott. A személyes hitélmény kialakulása egy soha nem szűnő folyamat, esetemben leginkább a hálaadás fontosságának felismerésével függ össze.

Lelki, szellemi örökség

Dédapám, *Pröhle Henrik* pozsonyi evangélikus lelkész mondata 1949-ből: „Meg vagyok győződve, hogy a legnagyobb terhet mi magunk rakjuk a vállunkra azzal, hogy Isten végtelen kegyelméről megfélekedünk.”

A legkedvesebb gyülekezeti emlék

Az ifjúsági alkalmak Kelenföldön a hetvenes évek végén és a nyolcvanas években.

A legviccesebb emlék

Egy színdarab előadása a konfirmációs vizsgán *Rókusfalvy Pali* barátommal – még ma is nevetünk rajta úgy, hogy el sem kell mesélni.

Amit megbánt

Rengeteg mindent, de ami ebbe a kontextusba a leginkább illik: hogy nem kérdezgettem a nagyapámat, rokonaimat a két világháború között egyházi életünkről. Fontos tanulságokat vonhatnánk le.

Amire büszke

Inkább boldoggá tesz, hogy a gyerekeim mind a négyen nagyon jó emberek, és egymással is nagyon jóban vannak.

Ha az egész világ hallaná egy mondat erejéig, mit mondana?

„Kevesebb is elég!” – nekem is jobban meg kellene szívlelnem.

Felügyelői szolgálatának öröme

Látni azt, hogy lehet és kell is részt vennünk a Szentlélek munkájában, és



hogy vannak ebben odaadó társak. Az is öröm, hogy az erő, a szeretet és a józanság jegyében egység van az egyházvezetésben.

Szolgálatának nehézségei

Hogy a nap csak huszonnégy órából áll.

Mit gondol egyháza jövőjéről?

Egyértelműen bízom benne, látom a szekularizáció, a korszellem hatásai ellenére is épülő közösségeinket – vagyis hogy a fogyás nem valami fátum. A szeptemberi országos konfirmantustalálkozó után csak bizakodóak lehetünk.

Az élet értelme

„...küzdeni erőnk szerint a legnemesbért.”

Európa

Természetes környezetünk – különleges adomány és lehetőség, hogy immáron nemcsak történetileg, kulturálisan, hanem intézményesen is ide tartozunk.

Háború Ukrajnában

Borzalom, amit diplomáciai eszközökkel meg lehetett és meg is kellett volna időben akadályozni. Mulasztások sorozatának és az orosz elnök történelmi bűnének következménye. Mielőbb abba kellene hagyni.

Névjegy

Pröhle Gergely volt nagykövet, a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Európa programjának vezetője. Középkorai tanulmányait Budapesten végezte, egyetemi tanulmányokat Budapesten, Jénában és Hamburgban germanisztika, hungarológia és nemzetközi kapcsolatok szakon folytatott, 1989-ben diplomázott az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Bölcsészettudományi Karán. Szakmai pályafutása során dolgozott az ELTE Idegennyelvi Lektorátusán, vezette a Friedrich Naumann Stiftung magyarországi képviseletét, majd 1998-ban a kulturális tárca közigazgatási államtitkára lett. 2000–2005-ig Berlinben, majd Bernben volt Magyarország nagykövete. Ezt követően a Külügyminisztérium állományában dolgozott különböző beosztásokban, amit négy évre megszakított: az üzleti szférában helyezkedett el egy nemzetközi tanácsadó vállalat munkatársaként. A Külügyminisztérium, majd az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkáraként az európai uniós kapcsolatokat felügyelte, de portfóliójába tartozott a V4-es együttműködés és a Közép-európai Kezdeményezés is. Jelenlegi megbízatását megelőzően a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója volt. 2006 óta a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, magas magyar, német, olasz és lengyel állami kitüntetések birtokosa. Négy gyermek édesapja.



Kedvenc

- **teológus:** Martin Luther
- **zeneszerző:** Franz Schubert
- **író:** Mikszáth Kálmán – éleslátásával, humorával, és persze evangélikusságával
- **költő:** József Attila
- **regény:** Ottlik Géza: Iskola a határon
- **színdarab:** William Shakespeare: A vihar
- **zenemű:** Richard Strauss: A rózsalovag
- **szobor:** Szent Gellért, a róla elnevezett hegy oldalában. És nem azért, mert szép, hanem azért, amit üzen – és üzent a kommunista időszakban is.
- **festmény:** Vaszary János tájképei
- **vers:** Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség – szívszorítóan szépen megírt vallomás egy kevélységét feladó, mulandóságát belátó öregedő férfitől
- **templom:** A romjaiból újra felépült Frauenkirche Drezdában, ahol egy lelkeszcshaládnál 1977-ben cseregyerek voltam, és sokszor elsétáltunk a romokból kiemelkedő Luther szobor előtt. Ki hitte volna, hogy a halomban álló kövek egyszer újra a helyükre kerülnek?
- **bibliai könyv:** Pál apostol levelei, és nemcsak azért, mert Luther is fontosnak tartotta őket, hanem azért, mert itt rajzolódik ki az a történelmi, társadalmi környezet is, amelyben a keresztyén közösségnek élnie, hatnia kell.
- **bibliai szereplő Jézuson kívül:** Péter apostol minden ellentmondásosságával, emberi esendőségével – és határozottságával
- **idézet a Bibliából:** „akik Istent szeretik, minden a javukra szolgál” (Róma 8,28)
- **étel:** rántott csirke
- **ital:** olaszrizling
- **fa:** vörösfenyő – az a közép-európai fafaj, ami nem csak szép, de felületkezelés nélkül is állja az időjárás viszontagságait. Sokat is használom egyszerű asztalosmunkákhoz.
- **állat:** zsiráf, mert messzire lát, még ha olykor nehéz is megtartania a stabilitását
- **madár:** harkály, mert céltudatos
- **szín:** kék
- **illat:** a kertünk illata fűnyírás után

Mit szeretne még elérni az életben?

Békésen megöregedni, a feleségemmel táncolni a születendő unokáim esküvőjén, vagy legalább örülni annak, hogy valamelyik gyülekeztünkben sokadmagukkal konfirmálódnak.

Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?

Országos evangelizáció a Deák téri evangélikus templomban október 14-én

Beszámoló és felvételek találhatóak a napról az Evangélikus Missziói Központ honlapja, a misszio.lutheran.hu Médiatár/Videó, illetve az evangelikus.hu honlap Hírek/Beszámoló menüje alatt.



Vatai Gyula ny. börtönparancsnok, evangélikus hitoktató



Új teremtés együttes



Süveges Gergő újságíró, műsorvezető





Mint Háromkirályok

Csend volt a szobában,
csend és nagyon sötét.
Mint három jó testvér,
fogtuk egymás kezét.

Csoda történt aznap,
ahogy ott feküdtünk.
Tudtuk – félálunkban –
angyal száll felettünk.

Angyal szállt felettünk,
angyali ének szólt,
álmodtunk, és mégis
az egész igaz volt.

Csak egy csillag látszott
szent karácsony éjjel.
Fényes aranyszállal
szórta fényét széjjel.

Mint azon a napon,
csend ült a világra,
s mint háromkirályok,
indultunk utána.

– Erre, erre! – hívott
betelehemí csillag.
– Kis Jézus érkezett! –
...s szállt a mihailat.

TÓTHÁRPÁD FERENC

Lélekharang

A harangoknak életük és szívük van – csengésük, bűgásuk, zúgásuk figyelmeztet és üzenetet küld békében, háborúban, örömben és bánatban.

VÁRKONYI JÁNOS
festőművész

A 2023-as év igéje

„Te vagy a látás Istene.” (1Móz 16,13)

